

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

1163 SAYILI KOOPERATİFLER KANUNU UYARINCA
KOOPERATİF GENEL KURUL KARARLARININ
İPTALİ

Hüseyin GÜNDÜZ

Danışman

Doç. Dr. Armağan Ebru BOZKURT YÜKSEL

İZMİR – 2020

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAY SAYFASI

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : HÜSEYİN GÜNDÜZ
Öğrenci No : 2500800412
Tez Başlığı : 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu Uyarınca Kooperatif Genel Kurul Kararlarının İptali
Savunma Tarihi : 22/05/2020
Danışmanı : Doç.Dr. Armağan Ebru BOZKURT YÜKSEL

JÜRİ ÜYELERİ

<u>Ünvanı, Adı, Soyadı</u>	<u>Üniversitesi</u>	<u>İmza</u>
Doç.Dr. Armağan Ebru BOZKURT YÜKSEL	-Dokuz Eylül Üniversitesi	
Prof.Dr. Erhan DEMİRELİ	-Dokuz Eylül Üniversitesi	
Prof.Dr. Mehmet Emre GÜLER	- İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	

HÜSEYİN GÜNDÜZ tarafından hazırlanmış ve sunulmuş olan bu tez savunmada başarılı bulunarak oy birliği / oy çokluğu () ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Erkan GÖKSU
Müdür V.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu Uyarınca Kooperatif Genel Kurul Kararlarının İptali” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

20/03/2020

Hüseyin GÜNDÜZ

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu Uyarınca
Kooperatif Genel Kurul Kararlarının İptali
Hüseyin GÜNDÜZ

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme Anabilim Dalı
İşletme Programı

İnsanlık tarihinin eski dönemlerine baktığımızda, tek başına yapamadıkları işleri birlikte hareket ederek yardımlaşmayı sağladığını görüyoruz. Bu ana fikir doğrultusunda Kooperatifçilik kuruluş düşüncesi meydana gelmiştir.

Kooperatifle organları aracılığıyla görevlerini icra ederler. Bu organların başında kooperatif genel kurulu gelmektedir. Genel kurulda alınan kararların hukuka ve genel ahlak kurallarına aykırı olmaması gerekir. Kooperatif ortakları genel kurulda eşit oy hakkına sahiptirler. Bu durum kooperatif genel kurullarının demokratik bir kuruluş olduğunu göstermektedir. Kooperatifçilik Kalkınmada önemli bir model teşkil etmektedir. Ancak ülkemizde kooperatifçilik istenilen seviyede olduğunu söyleyemeyiz. Doktrin görüşlere baktığımızda ortak düşüncenin gerek hukuk alanında gerekse devletin kooperatifçiliği teşvik etmek için tanıtımda yetersiz kaldığını düşüncesidir.

Tezimizin birinci bölümünde yaptığımız çalışmayla kooperatifçiliğin tanımı, dünyada ve ülkemizde kooperatifçiliğin tarihsel gelişimini kısaca araştırmış bulunmaktayız. İkinci bölümde, Genel kurulun yetkileri, toplantı türleriyle olağan toplantılar gerekli görülmesi halinde olağandışı toplantılar yaparak ortakların karar alabilecekleri, Toplantı gündemi, toplantıya çağrı şeklinin yanında toplantıya katılmaya yetkili olanların genel kurulun çalışma esasları ile elektronik ortamda genel kurulun yapılması konuları incelenmiştir.

Üçüncü bölümde genel kurulun geçersizlik halleri ile ortaya çıkan hükümsüz kararların meydana geldiğini incelenmiş, iptal edilebilir kararlar olabileceği görüşü ile karar ile aykırılık arasındaki illiyet bağının olması nedeniyle iptal davalarının açılabilirdiğini araştırmaya konu edilmiştir. Dava durumunda süre ve yetkili mahkemenin yargılama usulünü yürüterek dava sonucu çıkan kararların sorumluluk ve tazminat durumları ele alınmıştır. Sonuç bölümünde ise esas itibariyle Kooperatif genel kurulunda, hukuka ve genel ahlak kurallarına aykırı alınan kararların iptal edilebilir olduğunu incelemiş bulunuyoruz.

Anahtar Kelimeler: Hukuk, Kooperatif, Genel Kurul, Elektronik Genel Kurul, İptal Davası.

ABSTRACT

Master's Thesis

**Cancellation of Cooperative General Assembly Decisions Under the Law of
Cooperatives Numbered 1163**

Hüseyin GÜNDÜZ

Dokuz Eylül University

Graduate School of Social Sciences

Department of Business Administration

Business Administration Program

When we look at the old periods of human history, we can see that they can help themselves by acting together and helping them. In line with this main idea, the idea of cooperative establishment has occurred. Perform their duties through the cooperative and its organs. At the head of these bodies is the general assembly of the cooperative. The decisions taken at the general assembly should not be contrary to the law and the general code of ethics. The cooperative partners have equal voting rights in the general assembly. This shows that the cooperative general assemblies are a democratic organization. Cooperatives constitute an important model in development. However, we cannot say that the desired level of cooperatives in our country. When we look at the doctrine views, it is the idea that the common thought is inadequate both in the field of law and in the promotion of the state in order to promote cooperatives. In the first part of our thesis, we have briefly explored the definition of cooperatives and the historical development of cooperatives in the world and in our country. In the second part, the powers of the General Assembly, ordinary meetings with the types of meetings are deemed necessary, the partners may take decisions by making unusual meetings, the agenda of the meeting, the manner of calling the meeting, the working principles of the authorized persons to attend the meeting and the general meeting of the General Assembly are examined. In the third section, the invalidity of the general assembly and the ineffective decisions arising, It is researched that

cancellation cases can be filed because there is a causal link between the decision and the contradiction. In the case of the case, the duration and the responsibility and indemnity of the decisions taken as a result of the proceedings were handled by carrying out the trial procedure of the competent court. In the conclusion section, we have examined that the decisions taken in contradiction with the law and general moral rules can be canceled in the general assembly of the Cooperative.

Keywords: Law, Cooperative, General Assembly, Electronic General Assembly, Cancellation Case.

**1163 SAYILI KOOPERATİFLER KANUN UYARINCA
KOOPERATİF GENEL KURUL KARARLARININ İPTALİ**

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xi
TABLolar LİSTESİ	xii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KOOPERATİFLER HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1. KOOPERATİF VE KOOPERATİFÇİLİĞİN TANIMI	3
1.2. DÜNYADA KOOPERATİFLERİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE ÖNEMİ	4
1.3. TÜRKİYE’DE KOOPERATİFLERİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE ÖNEMİ	9
1.4. İSTATİSTİKİ VERİLER DOĞRULTUSUNDA KOOPERATİFÇİLİK	11

İKİNCİ BÖLÜM

KOOPERATİF GENEL KURULU VE GENEL KURUL KARARLARI

2.1. KOOPERATİF GENEL KURULUNUN GÖREV VE YETKİLERİ	17
2.1.1. Genel Kurulun Devredemeyeceği Yetkiler	17
2.1.1.1. Ana Sözleşmeyi Değiştirmek (KoopK m.42(1))	18
2.1.1.2. Yönetim Kurulu ve Denetçiler Kurulu Üyeleriyle Gerekğinde Tasfiye Kurulunu Seçmek (KoopK m.42(2))	19
2.1.1.3. İşletme Hesabıyla Bilanço ve Gerekğinde Gelir Gider Farkının Görüşülmesi Hakkında Karar Alma (KoopK m.42(3))	20

2.1.1.4. Yönetim ve Denetçiler Kurullarını İbra Etmek (KoopK m.42(4))	20
2.1.1.5. Kanun ve Sözleşme İle Genel Kurula Tanınmış Olan Konular Hakkında Karar Vermek (KoopK m.42(5))	21
2.1.1.6. Gayrimenkul Alımında ve Satımında Takip Edilecek Usul İle Alınacak Gayrimenkulun Niteliğini, Yerini ve Azami Fiyatını, Satılacak Gayrimenkulun Asgari Fiyatını Belirlemek (KoopK m.42(6))	24
2.1.1.7. İmalat ve İnşaat İşlerinin Yaptırılma Yöntemini Belirlemek (KoopK m.42(7))	24
2.1.1.8. Yapı Kooperatiflerinde Kooperatifin Ortak Sayısı İle Yapılacak Konut veya İşyeri Sayısını Tespit Etmek (KoopK m.42(8))	25
2.1.2. Genel Kurulun Devredebileceği Yetkiler	25
2.2. GENEL KURULUN YETKİLERİNİN SINIRLARI	25
2.3. KOOPERATİF GENEL KURULLARINA UYGULANACAK MEVZUAT	30
2.4. TÜRK TİCARET KANUNU'NUN KOOPERATİF GENEL KURULU HAKKINDA UYGULANACAK HÜKÜMLERİ	30
2.5. GENEL KURULA BAKANLIK TEMSİLCİSİNİN KATILMASI	33
2.6. KOOPERATİF GENEL KURULUNUN TOPLANTI TÜRLERİ	35
2.6.1. Kuruluş Genel Kurulu	35
2.6.2. Olağan Genel Kurul	35
2.6.3. Olağanüstü Genel Kurul	37
2.7. GÜNDEME BAĞLILIK İLKESİ	38
2.8. GENEL KURULUN TOPLANMASI	41
2.8.1. Çağrı Şekli	42
2.8.2. Toplantıya Katılmaya Yetkili Olanlar	51
2.8.3. Genel Kurulun Çalışma Esasları	52
2.8.4. Toplantı ve Karar Yeter Sayıları	54
2.9. ELEKTRONİK ORTAMDA GENEL KURUL	58

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KOOPERATİF GENEL KURUL KARARLARININ İPTALİ

3.1. KOOPERATİF GENEL KURUL KARARLARININ GEÇERSİZLİK HALLERİ	60
3.1.1. Hükümsüz Kararlar	62
3.1.2. İptal Edilebilir Kararlar	66
3.2. KOOPERATİF GENEL KURUL KARARLARININ İPTALİ	69
3.2.1. Karar ile Aykırılık Arasında İlliyet Bağının Aranması	71
3.2.2. İptal Davasında Taraflar	71
3.2.2.1. Davalılar	73
3.2.2.2. Davacılar	75
3.2.2.2.1. Ortaklar	75
3.2.2.2.1.1. Toplantıda Hazır Bulunan Ortaklar	75
3.2.2.2.1.2. Toplantıda Hazır Bulunmayan Ortaklar	78
3.2.2.2.2. Yönetim Kurulu, Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Denetçilerin Her Biri	80
3.2.3. İptal Davası Açma Süresi	81
3.2.4. Yetkili ve Görevli Mahkeme	83
3.2.5. Teminat	85
3.2.6. Duruşma	86
3.2.7. İptal Davasında Müdahale	86
3.2.8. İptal Davasında Özel Durumlar	86
3.2.9. Genel Kurul Kararı İptal Davasının Açıldığının İlanı	87
3.2.10. Yargılama Usulü	87
3.3. İPTAL DAVASININ SONUÇLARI	88
3.3.1. Genel Kurul Kararının İcrasının Geri Bırakılması	90
3.3.2. İptal Davasında Sorumluluk / Tazminat	90
SONUÇ	93
KAYNAKÇA	95

KISALTMALAR

Bkz.	Bakınız
E.	Esas
eTTK	eski Türk Ticaret Kanunu
F.	Fıkra
GTB	Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
HD	Hukuk Dairesi
HGK	Hukuk Genel Kurulu
HMK	Hukuk Muhakemeleri Kanunu
K.	Karar
KoopK	Kooperatifler Kanunu
m.	madde
RG.	Resmi Gazete
s.	sayfa
S.	Sayı
TCK	Türk Ceza Kanunu
TTK	Türk Ticaret Kanunu
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
Y.	Yargıtay

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Türkiye’de Kooperatifler Ve Ortak Sayıları	s. 12
Tablo 2: 2016 Yılında Kurulan Kooperatiflerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı	s. 15
Tablo 3: Kurulan Ve Kapanan Şirketler İle Kooperatiflerin Karşılaştırılması	s. 16

GİRİŞ

Bu tezle ilgili araştırmanın içeriği kooperatif genel kurulunda alınmış olan kararların iptali ile ilgili çalışmayı kapsamaktadır. Esas gaye, kooperatif genel kurulunun çalışmaya başlamasıyla ortakların almış olduğu kararlar neticesinde, meydana gelen olayların tespitini yapmak ve ayrıca çözüm yollarını önermektir. Ortaklardan oluşan genel kurulda alınan kararların iptalinin nedenleri, iptal şekli ve iptal edilen kararların doğurduğu sonuçlar araştırılmaya konu edilerek değerlendirmeye çalışılmıştır.

Tezin birinci bölümünde dünyada ve Türkiye’de kooperatifçiliğin tarihçesi ve gelişimi açıklanmaya çalışılmıştır. Buna göre kooperatifçilik tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Modern anlamda kooperatif düşünce hareketi 1816 yılında İngiltere’de tüketim kooperatifçiliği ile başlamış ve 1831 yıllarında Fransa’da üretim kooperatifi, 1849 yılında Almanya’da kredi kooperatifi şeklinde kurulmuştur. Türkiye’de kooperatifçilik Mithat Paşa tarafından kurulan “Memleket Sandığı” adı ile kurulmuş ancak zamanla imece yönteminin iyi çalışmamış olması ve artan kredi talebi doğrultusunda 1888 yılında kaldırılarak Yerine Ziraat Bankası kurulmuştur. 1914 yılında Milli Aydın Bankası, 1915 yılında da Kooperatif İncir Müstakil Anonim Şirketi kurulmuştur.

Ülkemizde kooperatifçiliğin gerçek anlamda başlaması ve gelişmesi Cumhuriyet’in ilk yıllarında Atatürk’ün meclis başkanı unvanıyla “Kooperatif Şirketler Kanun Tasarısı”nı imzalayarak kanunlaşmasını sağlamasıyla olmuştur.

İstatistik verileri doğrultusunda baktığımızda Türkiye’de kurulmuş olan kooperatiflerin yapı alanında en çok faaliyet gösterdikleri, ikinci sırada tarımsal kalkınma kooperatiflerinin olduğu, diğer alanlarda az da olsa kooperatifçiliğin varlığını sürdürdüğü görülmüştür.

Tezin ikinci bölümünde kooperatif genel kurulunun görev ve yetkileri, devredilemeyen ver devredilebilen yetkileri, ayrıca toplantı türleri, genel kurulun toplanmasına olanak sağlayan çağrı şekli, toplantıya katılmaya yetkili olanlar, genel kurulun çalışma esasları, karar yetki sayıları elektronik ortamda genel kurulun yapılabilmesinin olanakları ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde ise genel kurul kararlarının geçersizlik halleri, hükümsüz kararlar ve iptal edilebilir kararlarda karar ile aykırılık arasında illiyet bağının

bulunması, iptal davalarında tarafların yargılanması, yargılamada yetkili ve görevli mahkemenin tespitinin yanı sıra iptal davasında sürenin esas alınması, yargılama usulünün belirlenmesi ve yargılama sonucunda sorumluluk nedeniyle tazminat ile ilgili konular ele alınmıştır. Ayrıca tezimizde doktrin yanında yargı kararları da incelenerek değerlendirmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KOOPERATİFLER HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1. KOOPERATİF ve KOOPERATİFÇİLİĞİN TANIMI

Kooperatifin kelime anlamına bakıldığında, Latince kökenli “cooperatio” kelimesinden türetildiği ve eş güdümlü olarak bir işi birlikte yapmak, işbirlikçi bir şekilde hareket etmek, aynı amaç için çaba sarf etmek şeklinde olduğu görülür (Müftüoğlu/Aydos, 2001:11).

Kooperatif; Fransızca’da “coéperer”, Almanca’da “genossenschaft” kelimelerine karşılık gelmektedir. Genel olarak kooperatifin tüm dillerdeki ortak karşılığı aynı amaç için ortak hedeflere ulaşmak maksadıyla yardımlaşma ve dayanışmayı ifade etmektedir (Tosbi, 1979:4).

Türk Ticaret Kanunu’nun 136. maddesinde kooperatifin bir ticaret şirketi olduğu düzenlenmiştir. Kooperatiflerle ilgili düzenleme; 1969 yılına kadar Türk Ticaret Kanunu’nda 485-502.maddelerinde yer almıştır. 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun çıkarılmasıyla 1969 yılından itibaren, kooperatifler ayrı bir kanun ile düzenlenmiştir.

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 21.04.2004 tarihinde 5146 sayılı yasa ile değişik birinci maddesinde kooperatifin tanımı yapılmıştır. Buna göre “*Tüzel kişiliği haiz olmak üzere, ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek veya geçimlerine ait ihtiyaçlarını; karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve kamu tüzel kişileri ile özel idareler, belediyeler, köyler, cemiyetler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatif denir.*” (T.C. RG., T.10.051969, S.13195).

Uluslararası Kooperatif Birliği (International Co-operative Alliance-ICA), 1995 yılında İngiltere’de yaptığı toplantıda “*ortakça bütün olarak sahiplenilip yasal ve adil bir biçimde kontrol edilebilen, gönüllülük esasına dayanılarak bir araya gelen kişi ve grupların ekonomik, sosyo-kültürel gereksinim ve arzularını yerine getirmek maksadı ile oluşturulan özerk bir yapıdır*” şeklinde kooperatifin tanımını yapmıştır (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, 2010:16-17). ICA, sağlık, konut, turizm, sanayi, bankacılık, sigorta, tarım vb. gibi farklı alanlarda hizmet vermektedir.

Kooperatif ile ilgili bir tanım da Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization-ILO) tarafından yapılmıştır. Buna göre kooperatif “Birbiri ile benzer ekonomik zorluklarla karşı karşıya kalındığında, bir bütün olarak ihtiyaç ve beklentileri karşılamak, güçlüklerle karşı önlem almak, eşitlik ve sorumluluk esasına göre toplanılarak iktisadi görevlerin belirli bir kısmını aktarma amacıyla kurulan ortaklık” tır (T.C Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016-Mayıs 2017).

1.2. DÜNYADA KOOPERATİFLERİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE ÖNEMİ

Kooperatifçilik anlayışı üreticinin ya da tüketicinin beraber bir şekilde hareket etmesini sağlayan, maddi ve manevi bağımsızlığın ve özgürlüğün bir hareketidir ve 19. yüzyılın sonlarından beri Batı ülkelerinde aktif bir şekilde var olmuştur (Deligöz, 2005:2).

Kooperatifçilik fikrinin yayılmasında başı çeken öncüler şu şekilde belirtilmektedir. Buna göre: Fransa’da üretim kooperatiflerinin yayılmasında öncülüğünü yapanlar olarak Charles Fourier(1771-1837), Louis Blanc (1818-1882) ve C.Gide (1847-1932); Almanya’da kredi kooperatiflerinin öncülüğünde F.W.Raiffesen (1818-1888), H. S. Delitzch (1808-1833); Danimarka’da tarımsal pazarlama ve tüketim kooperatiflerinin öncülüğünde N.F.S. Grundvig (1783-1872); İrlanda’’da SirHarace Plunkett (1854-1932) görülmektedir (Koç, 2001: 13).

Dünya genelinde kooperatiflerin doğuşuna baktığımız zaman tek tek detaylı bir biçimde incelememiz gerekirse aşağıdaki bilgiler elde edilmektedir.

- İngiltere’de Kooperatiflerin Doğuşu:

1659 yılında İngiltere’de Peter C. Plockboy yayınlamış olduğu bir kitapta farklı meslek gruplarından kişilerin sermayelerini ve işgüçlerini birleştirip aralarında oluşturacakları iktisadi kuruluşlar hakkında bir teklif oluşturmuştur. 1895’te John Bellers de Plockboy’un düşüncelerini benimsemiş ve geliştirmeye çalışmıştır. Bellers, üreticinin, tüketicinin ve çiftçinin genel bir çatı altında toplanmış kuruluş ile birleştirilip oluşan ürünlerin satışı ile sağlanmış olan gelir sayesinde, işletme için kullanılacak olan dış kaynakların faizinin bu yöntemle ödenebileceğini önermiştir. Bu sayede gönüllülük esasına dayanan yardımlaşma, eşitlik, demokratik yönetim

ilkeleri benimsenerek ekonomik amaç için kurulan bu kuruluşların temellerinin atılması sağlanmıştır (Koç, 2001:11).

İngiltere’de ilk olarak kooperatiflerin ortaya çıkışının sebebi, kapitalizmin kötü uygulamalarıyla işçilerin ve ailelerinin ekonomik ve sosyal şartlarının giderek kötüye evrilmesidir. Başka bir ifadeyle, kontrolsüz girişimciliğin sonucunda işçileri yok sayan bir kazanç hırsının ve giderek fakirleşen halk tabakasının ortaya çıkmasının kooperatiflerin oluşmasına zemin hazırladığını söyleyebiliriz (Aker, 2019:9).

Sanayi Devrimi’nin başlangıç noktasının İngiltere olması, kooperatif ile ilgili düşüncelerin yayılmasının ve ilerlemesinin İngiltere’de yaşayan kişiler tarafından sağlanmasıyla yakından ilgilidir denilebilir. Bu dönemde Sanayi Devrimi nedeniyle insanlar küçük şehirlerden daha büyük şehirlere göç etmeye başlamış, ağır ve güç şartlarda çalışmak zorunda olan, bu şartlarda ezilen insanlar için kooperatifler destek ve kurtarıcı niteliğinde doğmuştur (Kocabaş, 2010:21).

19. yüzyılda kapitalizmin etkisiyle işçiler zor şartlarda ve acımasız koşullar dâhilinde çalışmaktaydılar. İşçilerin çalışma saatlerinin ortalama on altı saate tekabül ettiği görülmekteydi. Hatta on yaşının altındaki çocukların bile çalışmak zorunda olduğu görülmekteydi (Kocabaş, 2010: 21).

Robert Owen bu kötü gidişata dur demek adına oldukça genç bir yaşta fabrika kurmuştur. Radikal değişiklikler yapmayı hedefleyen Owen, işçilerin çalışma saatlerinde değişiklik yapmış ve günlük çalışma saatini altı saat azaltarak on saat yapmış, on yaş altı küçük çocukların çalıştırılmasını yasaklamış, işçilerin maaşlarından ceza amaçlı kesilen paraların kesilmemesini sağlamıştır. Owen, aynı zamanda kooperatif sözcüğünü ilk kullanan, çağdaş kooperatifler için zemin yaratan yenilikçi bir kişidir (İnan, 2008: 25).

Dünyada hakiki manada kooperatifçilik düşüncesinin 1816 yılında İngiltere’de fabrika sahibi olan Robert Owen’in etkin bir rol oynamasıyla geliştiği söylenebilir (Özcan, 2007: 28).

Dr. William King de Robert Owen gibi İngiltere’de yaşayan ve aynı amaç doğrultusunda hareket eden biridir. King, Brighton’da ilk kez tüketim kooperatifini 1827 yılında kuran kişi olmuştur. Dr. William King’in kooperatif kurma amacı

emekçilerin satın alma güçlerini arttırmak ve emeğin gerçek değerini sermaye karşısında bulmasını sağlamaktır (Özcan, 2007:32, (Naklen Kara, 2003:35-36)).

İngiltere'nin Manchester şehrinin Rochdale kasabasında 28 dokuma işçisinin birleşmesiyle tüketim kooperatifinin temelleri atılmıştır. Rochdale kasabasında Charles Howarth adındaki bir dokuma işçisinin öncülüğünde 21 Aralık 1844 tarihinde 1 kadın ve 27 erkek toplamda 28 işçi kişi başına 1 sterlin ortaya koyarak, 10 sterline tuttıkları bir dükkânda tüketim kooperatifi kurmayı başarmışlardır. O dönemde üye sayıları hızlı bir biçimde 74'e yükselmiş, ortak sermayeleri ise 180 sterline ulaşmıştır. Kurdukları kooperatifin amacını Howarth, üyelerini gıda, kıyafet ve çeşitli erzaklar sağlamak maksadı ile mağaza açma, üye olan kişilere ev olarak konut sahibi olmalarını sağlama, işi olmayan üyeler için iş imkânı yaratma, arazi, arsa satın alma veya kiralama şeklinde belirtmiştir. 21 Aralık günümüzde kooperatifçilik günü olarak kutlanmaktadır (Kocabaş, 2010: 23).

Kooperatifçilik tarihine bakıldığında bu tüketim kooperatifi, günümüzdeki kooperatifçiliğin bir başlangıcı olmuştur ve çalışan işçiler de Rochdale'in iyi ve temiz kalpli önderleri (Rochdale Pioneers) şeklinde anılmaktadırlar (İnan, 2008: 26).

1844 yılında Rochdale önderlerinin kooperatiflerin etkili yönetimleri için belirledikleri, günümüzde de geçerliliği olan birtakım ilkeler mevcuttur. Bu ilkeler baz alındığında, Rochdale hareketinin, modern ve yenilikçi kooperatifçiliğin başlangıç noktası olduğu ve bu ilkelerin kooperatifçilik temelini oluşturduğunu söyleyebilmek mümkündür. Bahsi geçen ilkeler aşağıdaki gibidir.

Kooperatifte satılacak olan mallar piyasanın fiyatında satılmaktadır. Fakat satılacak olan mal için belirlenen kalite piyasadakinden üstün niteliklerde olmalıdır.

Ortakların kooperatif için yaptıkları alışveriş ölçüsünde kooperatiflerin gelir ve gider farkından yararlanılmaktadır.

Satışların tamamı peşindir ve asla veresiye satış yapılmamaktadır.

Kooperatifte demokratik bir yönetim esas kılınmıştır. Sermayelere bakılmadan tüm ortakların kooperatif içindeki söz hakları, hukuki hakları ve yetkileri eşittir. Bu ilke günümüz için demokratik yönetimde esas alınan ilkedir.

- Kooperatif yönetiminde dinsel ya da siyasal tarafsızlık dikkate alınmaktadır (İnan, 2008: 27). *Fransa'da Kooperatiflerin Doğuşu:*

Fransa’da kooperatifçilik hareketinin İngiltere’deki aksine düşünce seviyesinde gerçekleştiği söylenebilir (Özcan, 2007:25). Fransa’daki kooperatifçilik anlayışının bu anlamdaki yaratıcısı Charles Fourier olmuştur. “Yeni İşçi Dünyası ve İşbirliği” adlı eserinde Fourier, herkesin sevdiği işi yapmasına yönelik, ortak tüketimin yapılacağı, işçilerin daha özgür şartlarda ve istedikleri gibi çalışabilecekleri bir iş ortamının olduğu bir toplumun hayalini kurmuştur (Özcan, 2007:35).

Fourer’in başlatmış olduğu kooperatif çalışmalarını Philippe Buchez geliştirerek, toplumun sosyal ve ekonomik bünyesine uygun olacak bir hale getirmiştir. Philippe Buchez Paris’teki marangozları örgütlemiş ve kooperatif yapısı altında birleştirmiştir. Paris’te 1832 yılında Marangozlar Kooperatifi, 1834 yılında Mücevherciler Kooperatifi, Terziler Kooperatifi, Saint Etien şehrinde Galon İşçileri Kooperatifi, 1839 yılında Fırıncılar Kooperatifi sırayla kurulmuştur (Kara, 2003: 39-40).

Fransa’da siyasi gücünü kullanıp hayal ettiği üretim kooperatiflerini kuran bir diğer kooperatifçi ise Louis Blanc’ tır. Blanc ortalama 300 adet kooperatif kurmuştur (İnan, 2008: 28).

Profesör Charles Gide, Fransa’da kurulan tüketim kooperatiflerinde fikir birliği içinde olan kişilerce ortaya çıkarılan Nimes adı verilen okulun fikir adamıdır. Halkın tamamını tüketici olarak gören Gide, toplum içerisinde yer alan tüm tüketicilerin bir tüketim kooperatifine üye olması gerektiği görüşünü savunmuştur. Üretimin tüketim için aracı olduğunu, toplam ihtiyaçların üretici birimlere ait kooperatiflere gidilerek üretimin planlanmasının sağlanacağını düşünen Gide, tüm insanların ortak inanç altında biraraya getirilerek “kooperatif cumhuriyeti” oluşturulacağını belirtmiştir (Çıkın, 2003: 32).

- *Almanya’ da Kooperatiflerin Doğuşu:*

Kooperatifçiliğin dünyada öncülüğünü üstlenen bir diğer ülke Almanya’dır. Almanya’da kooperatifçilik anlayışına bakıldığında, Hermann Schulze-Delitzch’in esnaf kefalet kooperatiflerinin, Friedrich Wilhelm Raiffeisen’in de tarım kooperatiflerinin kuruluşunda ve gelişmesinde büyük bir öneme sahip oldukları

görülmektedir. Herman Schulze, ilk kooperatif kanununun çıkartılmasında etkili olmuştur ve devlete dayalı kooperatifçiliği daima eleştirmiştir (Kocabaş, 2010: 26).

Schulze-Delitzch sanayiden negatif olarak etkilenen esnafı güvence altına almak için ve kredi başta olmak üzere benzer çeşitli sorunların çözüme ulaşması maksadı ile çalışmalar yapmıştır. Marangozların ve de ayakkabıcıların ihtiyaçlarını gidermek adına 1849'lu yıllarda Hammadde Alım Kooperatifi'ni ve 1850'li yıllarda Esnaf Kredi Kooperatifi'ni kurmuş ve benzer dönemlerde çeşitli iş adamlarıyla ortaklık yapıp Esnaf Kredi Bankası ve ek olarak da Tüketim Kooperatifi'ni kurmuştur. 1859' da küçük sanat kooperatiflerine ait Alman Küçük Sanat ve İktisat Kooperatif Birliğini kurmuştur. 1864'te de Alman Kooperatifler Bankası'nı kurmuştur. Schulze tüm dünyada esnaf ve kredi kooperatiflerinin kurulmasında öncü olarak bilinmektedir (İnan, 2008: 29).

Friedrich Wilhelm Raiffeisen, genç yaşta ticarete atılarak kırsal kesimi baz alarak kooperatifçilik ile ilgili çeşitli çalışmalar yapmıştır (Karalar, 2000: 26). 1847 yılında iklim koşulları nedeniyle maddi açıdan zor durumda olan köylülere yardım etmek için bir tüketim kooperatifi kurmuştur. 1849 yılında ortalama 60 ailenin göstermiş olduğu zincirleme kefalet ile (birlik borcu) tüm malvarlıklarını güvence bedeli olarak göstermeleri neticesinde Flammersfeld Yardım Birliği'nin kurucusu olmuştur. Bu da müteselsil kefalet usulünün, kooperatifler için sınırsız bir sorumluluk ilkesi durumuna gelerek kooperatiflere kredi sağlamasında büyük rahatlık sağlamıştır (İnan, 2008: 29).

O dönemde üretim yapabilmek adına üreticiler için gerekli olan kredilerin temini için nakdi kredinin gerekliliği tespit edilmiştir ve sermayedarların her birinden 200 Taler (o dönemin Almanya'sında gümüş para birimine verilen ad) borç alınmıştır. Yardım Birliği ilk önce İkraz Sandığı'na, sonrasında da Tasarruf Sandığı'na dönüştürülmüştür (Karalar, 2000: 27).

Raiffeisen nakit ihtiyacındaki artış sonucu 1872'de öncelikle kooperatif bankalarını, 5 yıldan sonra da merkezi yapıya sahip bir banka kurma ihtiyacını hissetmiştir. Federasyon halinde çalışan bu bankaya bağlı olan kooperatiflerin sayısının 10 yılın sonunda 400'ün üzerine çıktığı görülmüştür. Raiffeisen, köylü halkının kredi ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla ömrü boyunca çalışmalar yapmış

olan biridir ve Alman kredi kooperatifçiliğın kurucusu olarak kabul edilmektedir (İnan, 2008: 30).

Kooperatiflerin Almanya’da oluşumuna bakıldığında esas amacın mesleki ve temel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olduğu görülmektedir. Alman kooperatifleri, devlet desteğine ve yardımına karşı çıkılarak tamamen bireysel girişimler sayesinde ortaklarının sorunlarına çözüm bulmaya ve ihtiyaçlarını belirlemeye çalışarak büyümüşür (İnan, 2008: 29).

Batı Avrupa’da kooperatiflerin ortaya çıkış sebebi tarım ve hayvancılıkla uğraşan köylülerin, kredi ihtiyaçlarını karşılamak ve sanayi devriminden sonra kırsal kesimden göç ederek büyük şehirlere gelen işçilerin karşı karşıya kaldıkları temel sorunlar olarak bilinen çalışma, barınma ve beslenme gibi ihtiyaçların giderilmesinden kaynaklanmıştır (Aker, 2019:11).

Devletin sorunları algılamadaki eksiklikleri, özel sektörün esas problemlerin kaynağını oluşturması, bireylerin tüketim mağazası veya adı ne olursa olsun birliktelik oluşturarak kaderlerine kendileri yön vermek için çaba göstermesine neden olmuştur (Aker, 2019:11).

1.3. TÜRKİYE’DE KOOPERATİFLERİN TARİHSEL GELİŞİMİ VE ÖNEMİ

Literatürde, aynı mesleği icra eden ve aynı yerde yaşayan kişilerin imece usulü ile sorunlarını birlikte çözmek için bir araya gelerek ahilik ve lonca gibi teşkilatları oluşturmasının ülkemizde kooperatifçiliğın köklerini oluşturduğu kabul edilmektedir (Aker, 2019:12).

Türkiye’de kooperatifçilik hareketinin başlangıcı tarım alanında olmuştur. Mithat Paşa, 1863 yılında “Memleket Sandığı” adıyla anılan çalışmayı başlatarak, tarım-kredi alanında ilk kooperatif hareketine yön vermiştir. Bu sandık akaçlama (drenaj) amacıyla köylülerin kendilerine ait topraklarını işlemelerinin ardından arta kalan vakitlerinde, boş ve kullanılmayan bazı devlete ait arazilerin belirli bir kısmını ortaklaşa imece usulü ekmelerine ve köyün ihtiyar heyeti vasıtasıyla ürünlerini satıp, elde edilen tutarı ilçeye ait sandıklar için sermaye olarak vermelerine ilişkindir. Zamanla imece yöntemi iyi çalışmamış ve bu uygulamaya son verilerek, bir çift

öküze sahip çiftçiden 15 kilogram buğday alınması ile kaynak toplanmaya başlanmıştır (Karalar, 2000:28).

Ancak tarım alanındaki kredi taleplerindeki devamlı artış yepyeni bir kredi teşkilatının kurulmasını gerekli kılmıştır. 1888 yılında sandıklar kaldırılarak yerine Ziraat Bankası kurulmuş ve sandıkların 2.000.000 adet altın sermayesi bu bankaya aktarılmıştır (Karalar, 2000:29).

Memleket sandıklarından sonra uzunca bir süre ülkemizde kooperatiflerle ilgili bir uygulamaya rastlanamamaktadır. 1914 yılında İzmir’de incir ihracatından çok zarar gören üreticinin, tüccar ve tefeciden kurtarılması için Milli Aydın Bankası kurulmuştur (Karalar, 2000:29).

1915 yılında İzmir’de Milli Aydın Bankası’na ait bir şube olarak Kooperatif Aydın İncir Müstahsilleri Anonim Şirketi adıyla bir kooperatifin kurulması gerçekleştirilmiştir (Koç, 2001:11).

Birinci Dünya Savaşı’nın başlaması ile 1920’li yıllara kadar kooperatifçilik açısından duraklama dönemi yaşanmıştır. Ülkemizde kooperatifçiliğin gerçek anlamda ortaya çıkışı ve gelişmesi ise Atatürk’ün önderliğinde mümkün olmuştur. 1920 yılında Meclis’e sunulan Kooperatif Şirketler Kanunu tasarısı, Meclis Başkanı olarak Atatürk tarafından imzalanmıştır. Cumhuriyet’in ilk yıllarında kooperatifçilik çeşitli yasalarda yer alarak, varlığını kabul ettirmiştir. Sırasıyla, 1925 senesinde kuruluş yeri İstanbul olan Ayakkabıcılar Küçük Sanat Kooperatifi, 1927 senesinde Ankara Memurlar Tüketim Kooperatifi ve de 1934’te Ankara Bahçelievler Yapı Kooperatifi kurulmuştur. Diğer taraftan başka alanlarda da kooperatifler kurulmuştur. 1951 yılında Esnaf Kefalet Kooperatifleri kurulmaya başlanmıştır. 1956 yılında çıkarılan 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun, tarım kredi ve tarım satış kooperatiflerinin haricinde kalan tüm kooperatif çeşitlerini kapsaması sağlanmıştır (Koç, 2001:14).

1961 tarihli Anayasa’da 51. maddede kooperatifçiliğin ekonomik ve toplumsal kalkınmadaki önemli yeri görülerek, kooperatifçiliğin geliştirilmesi görevi devlete verilmiştir (Erçin,2005:54). 1982 tarihli Anayasa’da madde 171’de “*Devlet ulusal ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin arttırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirler alır*” denmektedir.

Ülkemizde 1960'lı yıllardan itibaren kalkınma planlarında ve hükümet programlarında kooperatifçiliğe yer ve önem verildiği görülmektedir (Koç, 2001:14).

1.4. İSTATİSTİKİ VERİLER DOĞRULTUSUNDA KOOPERATİFÇİLİK

Kooperatifçiliğin Sayısal Görünümü: Kooperatifler, ortak ihtiyaçlardan ortaya çıkan ve sosyo-ekonomik ihtiyaçlar için de çareler üreten, dünya geneline bakıldığında bir milyardan daha fazla insan ile direkt ilgili olan ciddi bir işletmecilik niteliğine varmıştır. Günümüzde bakıldığında sadece ekonomik anlamda değerlendirilen gelişmeler dışında sosyal, kültürel gelişmelerle de kooperatifler sıkça konuşulur duruma gelmiştir. Kooperatifçilikteki gelişmelerde kooperatifler ve de ortakları dışında, uluslararası kuruluşlar, devletlerin işletmelere destek olması gibi nedenler de etkili olmuştur (GTB Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016 Mayıs 2017:12)

Türkiye'deki kooperatifçilikte yaşanan gelişmelere bakıldığında kooperatifçiliğin hızlı bir gelişim gösterdiği, milyonlarca insan tarafından talep görmesi nedeniyle toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan da hızla büyümesinde aktif rol oynadığı görülmektedir (GTB Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016 Mayıs 2017:12). Kooperatifçiliğin gelişmesi ile ilgili geldiği konuma bakıldığında, yalnızca ortakların çabasıyla bu noktaya gelmediği, uluslararası kuruluşların doğrudan yönlendirmesiyle devletlerin işletmelerdeki potansiyeli fark ederek bu potansiyeli değerlendirmelerinin söz konusu olduğu görülmektedir (GTB Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016 Mayıs 2017 :12).

Kooperatifler ile ilgili nesnel ve doğru bilgiler elde etmek maksadıyla ve genel olarak bütün bilgilerin hızlı ve kolayca, net bir şekilde paylaşılmasını sağlamak için Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın önderliğinde Kooperatif Bilgi Sistemi (KOOPBİS) ve Kooperatif İstatistiklerinin Geliştirilmesi Projesi (KOOP-İST) uygulamaları hayata geçirilmiştir (GTB Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016 Mayıs 2017:12).

Bu uygulamalarda paydaşların ve sermayelerin değişken olması sebebiyle kooperatiflere ait veriler sürekli değişiklik göstermektedir. Bu değişikliğe etki eden diğer değişkenlerin sebepleri aşağıdaki gibidir:

Benzer alanlarda etkinlik sahibi olan kooperatiflerin bir araya gelmesi,
Belirli amaca erişen kooperatiflerin likidasyon aşamasına girmesi yahut likidasyon sürdürülürken kooperatif tüzel kişiliğinin yeniden canlandırılması durumları için gereken ihbarnamenin ilgilisi olan kurumlar için yapılmaması,

KOOPBİS'e girilmesi gerekli olan verilerin kooperatif yönetimi tarafından sistem kaydının yapılmaması (GTB Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016 Mayıs 2017:12).

Yukarıdakilere ek olarak, hukuki varlığını sürdüren fakat fiilen işleyişte olmayan kooperatiflerin resen likidasyon (tasfiye) edilmesi için 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamında yapılan uygulama sonucunda hatırı sayılır derecede kooperatif, ticaret sicilinden silinmiştir. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun geçici 7. maddesi hükmü gereğince gerçekleştirilen çabuk likidasyonla farklı sebepler ile sonlandırılan kooperatiflerin sayısına bakıldığında, bakanlıklara ait bilgi sistemleri platformuna eklenen kayıtların yaklaşık 17 bine ulaştığı görülmektedir. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nden (TOBB) alınan veriler göre, 31.12.2016 tarihi itibarıyla 35.316 tane kooperatif için kapatma işleminin bitirildiğine dikkat çekilirse, belirlenen bu sayının her geçen gün hızla artacağı düşünülmektedir (GTB Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016:12).

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın 31.12.2016 tarihli verileri incelendiğinde, 37 değişik alanda hizmet veren, ülkemizde 53.259 kooperatif ve de 7.422.994 kooperatif ortağı olduğu bilinmektedir ve Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1: Türkiye'de Kooperatifler ve Ortak Sayıları

	Faaliyet Alanına Göre Kooperatifler	Kooperatif	Ortak
1	Konut Yapı Kooperatifi	27.361	1.273.274
2	Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	7.201	775.563
3	Motorlu Taşıma Kooperatifleri	5.803	171.265
4	Sulama Kooperatifi	2.523	303.586
5	Tüketim Kooperatifi	2.170	183.463
6	Tarım Kredi Kooperatifi	1.625	1.001.418
7	Toplu İşyeri Yapı Kooperatifi	1.161	84.035
8	Kredi Kefalet Kooperatifi	1.004	659.406

9	Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi	922	125.632
10	İşletme Kooperatifi	655	116.368
11	Su Ürünleri Kooperatifi	553	30.889
12	Üretim Pazarlama Kooperatifi	408	17.591
13	Karayolu Yolcu Taşıma Kooperatifi	390	7.873
14	Turizm Geliştirme Kooperatifi	309	17.002
15	Tarım Satış Kooperatifi	306	323.596
16	Temin Tevzi Kooperatifi	256	22.807
17	Küçük Sanat Kooperatifi	233	7.770
18	18. Karayolu Yük Taşıma Kooperatifleri	75	2.117
19	Kadın Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi	55	640
20	Eğitim Kooperatifi	49	2.880
21	Pancar Ekicileri Kooperatifi	31	11.448.171
22	Yaş Sebze Meyve Kooperatifleri	29	3.066
23	Gayrimenkul İşletme Kooperatifi	26	922
24	Yayıncılık Kooperatifi	23	508
25	Yardımlaşma Kooperatifi	18	13.449
26	Deniz Yolcu Taşıma Kooperatifi	17	381
27	Yenilenebilir Enerji Üretim Kooperatifi	13	95
28	Hizmet Kooperatifi	11	145
29	Tedarik Kooperatifi	8	606
30	Sigorta Kooperatifi	6	827.765
31	Hamal Taşımacılığı Kooperatifi	6	522
32	Pazarcılar İşletme Kooperatifi	5	67
33	Sağlık Hizmetleri Kooperatifi	2	53
34	Bilimsel Araştırma ve Geliştirme Kooperatifi	2	31
35	Deniz Yük Taşıma Kooperatifi	1	8
36	Basın Yayın İletişim Kooperatifi	1	23
37	Fikri Mülkiyet Hakları ve Proje Danışmanlığı Kooperatifi	1	7
Toplam		53.259	7.422.994

Kaynak: GTB Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016 (Mayıs 2017:13).

Tablo 1’deki faaliyet alanlarına bakıldığında sayıca fazla olan kooperatiflerin 27.361’i konut yapı alanındadır. Tarımsal kalkınma kooperatiflerinin adedi 7.201, motorlu taşıma kooperatiflerinin adedi 5.803, sulama kooperatiflerinin adedi 2.523, tüketim kooperatiflerinin adedi ise 2.170’tir. Kooperatiflerin ortak sayısına bakıldığında birinci sırada pancar ekicileri kooperatifleri 1.448.171 adet, ikinci sırada konut yapı kooperatifleri 1.273.274 adet, takiben tarım kredi kooperatifleri 1.001.418 adet, sigorta kooperatifleri 827.765 adet, tarımsal kalkınma kooperatifleri ise 775.563 adet olarak sıralanmaktadır. Öte yandan, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği’nce (TOBB) hazırlanan istatistik verilerine bakıldığında 2016 yılı içinde 763 adet yeni kurulan kooperatif ile 8 adet de kooperatif birliğinin kurulduğu söylenebilmektedir (GTB Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016 (Mayıs, 2017:14).

Bahsi geçen kooperatiflere ait faaliyet alanları incelendiğinde, dağılımları Tablo 2’deki gibidir.

Tablo 2: 2016 Yılında Kurulan Kooperatiflerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı

Faaliyet Alanına Göre Kooperatifler	Toplam
Konut Yapı Kooperatifi	354
Toplu İşyeri Yapı Kooperatifi	43
Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi	35
Ara Toplam	432
Tarımsal Kalkınma Kooperatifi	93
Sulama Kooperatifi	53
Su Ürünleri Kooperatifi	17
Ara Toplam	163
Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi	57
İşletme Kooperatifi	47
Üretim ve Pazarlama Kooperatifi	28
Kredi ve Kefalet Kooperatifi	17
Turizm Geliştirme Kooperatifi	5
Tüketim Kooperatifi	5
Eğitim/Araştırma ve Geliştirme Kooperatifi	3
Deniz Motorlu Taşıyıcılar Kooperatifi	2
Temin Tevzi Kooperatifi	2
Sigorta Kooperatifi	1
Hizmet Kooperatifi	1
Ara Toplam	168
Genel toplam	763

Kaynak GTB Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016 (Mayıs, 2017:14).

Aşağıda bulunan tablo 3'ü incelediğimizde 2016'da kurulmuş olan toplamda 763 kooperatiften 432 adedine Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 168 adedine Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ve 163 adedine de Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın açılış onayı verdiğini görülmektedir. Diğer taraftan, 2016'da Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından 59 ayrı ilde 192 kooperatifin kurulmasına onay verilmiştir. Bu kooperatiflerin 168 tanesinin kuruluşu benzer senelerde bitirilmiştir. Bu bağlamda Ankara 20 adet, İstanbul 20 adet, İzmir 17 adet ve Antalya 11 adet olmak suretiyle Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından en fazla kooperatif kurulma izni verilmiş

olan illeri oluşturmaktadır (GTB Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016 Mayıs 2017:14).

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nden (TOBB) alınan verilere bakıldığında kooperatif ya da birlik olarak 2016'da ticaret sicilinde yer alan 771 adet kuruluş, 1.467 likidasyon ile 1.290 adet terkin işlemi yapıldığı görülmektedir. Genel olarak bakıldığında sayısal değerlere ait bilgiler farklı şirketlerle kıyaslamalı biçimde Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3: Kurulan ve Kapanan Şirketler İle Kooperatiflerin Karşılaştırılması

İşlem / Tür		01/01-31/12/2014	01/01-31/12/2015	01/01-31/12/2016
Kurulan	Şirket	57.710	66.701	63.709
	Kooperatif	1.005	921	771
	Gerçek Kişi Tic. İşl.	67.920	47.069	41.972
Tasfiye	Şirket	14.499	11.529	12.498
	Kooperatif	1.977	1.523	1.467
Kapanan	Şirket	14.002	12.114	11.038
	Kooperatif	1.820	1.587	1.290
	Gerçek Kişi Tic. İşl.	23.229	19.061	19.610

Kaynak: GTB Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016 (Mayıs 2017:15). s

İKİNCİ BÖLÜM

KOOPERATİF GENEL KURULU VE GENEL KURUL KARARLARI

2.1. KOOPERATİF GENEL KURULUNUN GÖREV VE YETKİLERİ

Genel kurul, kooperatife dâhil tüm ortakların oluşturduğu, ortak hak ve yetkilerin kullanıldığı en üst yetkideki merciidir (Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2019:721). Kanunda geçen en yetkili mercii kavramına bakıldığında, kanun aracılığı ile yönetim kurulu ve denetçilerine verilen görevler ve de sorumluluklar bakımından kuvvet ayrılığı ilkesini etkilemediği söylenebilmektedir (Karayalçın, 1973: 430).

Genel kurulda alınan kararlar tüm ortaklar için hüküm ifade eder. Bu ifade aynı zamanda genel kurula katılmayan ortak için de bağlayıcıdır. Genel kurul, ortaklara kooperatifin yönetimi ile ilgili konular hakkında bilgiler vermek, yönetim ve denetim organlarını seçmek, bir önceki genel kurulda seçilen ve kooperatif yönetiminde görev yapan yönetim ve denetim kurullarının faaliyetlerini incelemek gayesiyle toplanır (<http://www.siirt.edu.tr/dosya/personel/kooperatifcilik-notlari-1-siirt-201911611280669.pdf> Erişim 13.03.2020).

Genel kurulun en uygun kararı alabilmesi için tüm ortakların iradesinin sağlıklı bir biçimde genel kurula yansması gerekir. Bu doğrultuda genel kurulun demokratik ilkelere göre uygun şekilde işleyebilmesi ve iradenin de sağlıklı biçimde vücut bulması için, ifade hürriyetinin kanunen teminat altına alınması önem kazanmaktadır (Kara, 2018:49). Bu temelde kanun koyucunun birçok önleyici kurallar koyduğunu görmekteyiz. Genel kurula ortakların çağrılması, Çağrının gündemli olması, ortakların oy hakkı ve toplantıda karar yeter sayısı gibi düzenlemeler bu doğrultudaki ilkelerin başından gelmektedir (Kara, 2018:49).

2.1.1. Genel Kurulun Devredemeyeceği Yetkiler

Kooperatifler Kanunu'nun 42.maddesi uyarınca genel kurul tüm ortakları temsil eden en yetkili organdır. Kooperatifler Kanunu'nun 42'nci maddesinin devamında 8 bent halinde genel kurul tarafından devri ve terki yapılamayan görev ve yetkiler sayılmıştır. Aşağıda tek tek sayacağımız yetkilerden ilk 7 tanesi tüm

kooperatifler için geçerli görülmüştür. Sadece son sıradaki yetki işyeri ve konut yapı kooperatifleri için geçerlidir. Genel kurulun kendi yetkisinde olan işlere önceden karar vermesi esastır. Ancak işin niteliğine uygun düştükçe; örneğin, bir gayrimenkulün alım ya da satımı veya imalat ve inşaat işlerinin yaptırılma biçimini belirlemek gibi işlerde genel kurulun daha önce bir kararı olmaksızın yönetim kurulu tarafından bu işlerin yapılmış olmasına rağmen, genel kurul sonradan bu işleri benimseyebilir bir başka ifadeyle kabul edebilir. Bu durum genel kurulun yapılmış olan işleri makul seviyede ve yerinde olduğuna kanaat getirmesi, yönetim kurulunun bu konudaki kararlarını ve uygulamasını kabullendiği ve onay verdiği anlamına gelir. Bu sebeple genel kurulun benimsediği ve onay verdiği bu tip işler hakkında dava açıldığında iptal edilmemelidir. Nitekim Yargıtay 11. Hukuk Dairesi tarafından verilen 18.12.2006 tarihli ve E.2005/13094;13362 nolu kararı bu yöndedir (Coşkun, 2019:616).

2.1.1.1. Ana Sözleşmeyi Değiştirmek (KoopK m.42(1))

Kooperatifler Kanunu uyarınca genel kurulun devredemeyeceği yetkilerden ilki ana sözleşmenin değiştirilmesidir (KoopK m.42(1)). Kooperatifler Kanunu'na aykırı olmamak şartı ile ana sözleşmeye ait tüm maddelerde değişiklik yapılabilmektedir (Yüzgeç, 2007:16).

Kooperatifler Kanunu'nun 51(1) maddesi uyarınca kanun veya ana sözleşmede aykırı hüküm bulunmadıkça genel kurul kararlarında ve seçimlerde oyların yarısından bir fazlasına itibar olunur. Kooperatifin dağılması veya diğer bir kooperatifle birleşmesi ve ana sözleşmenin değiştirilmesi kararlarında fiilen kullanılan oyların 2/3 çoğunluğu gereklidir. Anasözleşmede bu kararların alınmasında oy çoğunluğu hakkında daha ağır hükümler konulabilir (KoopK m.51(2)).

Eğer kooperatif anasözleşmesinde değişikliğe gidilecekse, kanunun emredici hükümlerine aykırılığın olmaması gerekir. Öngörülen değişiklik fiilen genel kurulda kullanılan oyların 2/3 çoğunluğu ile yapılabilir. Genel kurul bu görev ve yetkilerini başka bir kişi veya kurula bırakamaz, terk edemez (Coşkun, 2019:616). Kooperatif anasözleşmesi değişikliği yapılabilmesi için işlem sırası aşağıda açıklanmaktadır.

Öncelikle kooperatif yönetim kurulunun ana sözleşme değişiklik izni için karar alması gerekir. Kooperatif yönetim kurulunun anasözleşme değişikliği iznini almak için ticaret siciline bildireceği karar örneği aşağıdaki gibidir:

“Kooperatifimiz yönetim kurulunun .../.../..... tarihinde yapmış olduğu toplantıda;.....şeklinde değişiklik talebinde bulunularak izin alınmasına oybirliği (oy çokluğu) ile karar verilmiştir.”

Yönetim Kurulu Başkanı- Başkan Vekili-Muhasip-Üye-Üye

Kooperatif yönetim kurulunun aldığı kararla birlikte;

a-Dilekçe

b-Değiştirilmek istenen madde metninin eski ve yeni şeklinin karşılıklı olarak yazılmış ve yönetim kurulu tarafından imzalanmış hali (5 nüsha),

c-Ana sözleşme değişikliğine neden ihtiyaç duyulduğuna dair gerekçeli yönetim kurulu kararının noter onaylı örneği,

d-Çalışma alanı genişletilecekse çalışma alanına dâhil edilecek yerleşim yeri birimi muhtarları tarafından kooperatif yönetim kuruluna müracaat ettiklerine dair dilekçe,

e-Ortaklık payları artırılabilecekse önceden alınması taahhüt edilen pay miktarının ödendiğini gösterir kooperatif yönetim kurulu yazısı veya tasdikli bilançonun da sunulması gerekir (Yüzgeç,2007:16).

Ticaret sicil müdürlüğü tarafından verilen izinle kooperatif genel kurulunun ana sözleşmedeki değişiklik için karar alması durumunda kooperatif yönetim kurulu tarafından Kooperatifler Kanunu'nun 3. maddesi uyarınca ana sözleşme değişikliğinin istenilen evrak ile birlikte ticaret sicili müdürlüğüne dilekçe aracılığıyla teslim edilmesi ve tescil ve ilan ettirilmesi gerekmektedir (Yüzgeç, 2007:16).

2.1.1.2. Yönetim Kurulu ve Denetçiler Kurulu Üyeleriyle Gerektiğinde Tasfiye Kurulunu Seçmek (KoopK m.42(2))

Kooperatifler Kanunu'nun 42(2). maddesi uyarınca yönetim, denetim ve lüzumu halinde tasfiye kurulunu seçmek de genel kurulun devredemeyeceği yetkiler arasındadır. Kooperatifler Kanunu'nun gündem başlıklı 46.maddesinde “*yönetim*

kurulu üyeleri ile denetçilerin azli, yerine yenilerinin seçilmesi gündeme alınır” ifadesiyle sayılan kurulların azlinin sadece genel kurulun yetkileri arasında sayılmıştır (Coşkun, 2019:616-617).

2.1.1.3. İşletme Hesabıyla Bilanço ve Gerekliğinde Gelir Gider Farkının Görüşülmesi Hakkında Karar Alma (KoopK m.42(3))

Kooperatifler Kanunu'nun 42(3).maddesi uyarınca işletme hesabı esas alınarak bilanço ve lüzumu halinde gelir gider farkının paylaşılmasına karar vermek genel kurulun yetkileri arasındadır.

Kooperatif yönetim kurulu bir yıllık faaliyetiyle ilgili bilanço hazırlar ve genel kurula sunar. Bilanço genel kurulda kabul edilmesiyle geçerlilik kazanır. Kabul gören bilançonun gelir gider farkı önemlidir. Gelir gider farkının paylaşılmasına bilançonun kabul görmesinden sonra karar verilir. Ayrıca bilançonun genel kurulda onaylanması aynı zamanda yöneticilerin denetçilerin ibrası neticesini doğurur (Coşkun, 2019:617).

2.1.1.4. Yönetim ve Denetçiler Kurullarını İbra Etmek (KoopK m.42(4))

Kooperatifler Kanunu'nun 42(4).maddesi uyarınca yönetim ve denetçiler kurullarını ibra etmek genel kurulun yetkisindedir.

İbra etmekteki amaç sorumluları yükümlülükten kurtarmaktır. Genel kurulda ibra edilen yönetici ve denetçiler ibra edildikleri faaliyet dönemi için hukuki anlamda sorumluluktan kurtulurlar. Fakat yönetim kurulu ve denetim kurulu faaliyet dönemlerindeki yaptıkları eylemlerde suç unsuru var ise genel kurul ibra etse bile sorumluluktan kurtulamazlar (Coşkun, 2019:617).

Genel kurulun ibra kararına ilişkin Yargıtay'ın bir kararı şu şekildedir: *“Genel kurulun, kendisine sunulmuş olan bilgiler ve de dokümanlar aracılığıyla sağlayacağı bilgiler doğrultusunda, ibra yaptığına dair kabulü gerekmektedir. Yalın durum anlamında ibra edilmek, yönetim kuruluna dâhil olan üyelerin sorumluluklarını ortadan kaldıramaz. Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarının kaldırılması için genel kurulda net ve detaylı bir biçimde görüşülüp, değerlendirilip, bilânçoda da gösterilmesi gerekmektedir.”* (Y. 11. HD. 1.05.1995 T, E.2890/K.3924 Eriş, 2001: 725).

2.1.1.5. Kanun ve Sözleşme İle Genel Kurula Tanınmış Olan Konular Hakkında Karar Vermek (KoopK m.42(5))

Kooperatifler Kanunu'nun 42(5).maddesi hükmü gereğince, kanun veya anasözleşme ile tanınmış olan konular ile ilgili genel kurula karar verme yetkisini tanımıştır. Sadece genel kurulun kullanabileceği yetki ve görevlerin bir bölümü bu maddede sıralanmıştır. Bu sıralama sınırlayıcı değildir. Nitekim Kooperatifler Kanunu'nun 17, 38, 51, 52, 56, 81.maddelerinde sadece genel kurulun kullanabileceği yetkiler düzenlenmiştir. Bunların yanı sıra anasözleşmede sadece genel kurul tarafından kullanılacak yetkiler de düzenlenebilir (Coşkun, 2019:618). Bunlardan bazıları aşağıda belirtilmiştir.

- Yönetim kurulunca kararlaştırılan ortaklıktan çıkarılma kararına istinaden yapılacak olan itirazları genel kurul karara bağlar (KoopK m.16).

- Kendiliğinden çıkan yahut çıkarılmış olan ortak için iadelerin ve ödemelerin üç yıl süreyle geciktirilmesine genel kurul karar verebilir (KoopK m.17(2)).

- Olması halinde ayn türden sermaye koyan kişilerin ve devri alınacak başka bir işletmenin veya aynların sahibinin açıklamaları dinlendikten sonra değerlerinin olduğu gibi kabul veya reddine yada ilgililerin muvafakat vermeleriyle değerlendirilmesine genel kurulca karar verebilir (KoopK m.22(2)).

- Gelir ile gider arasındaki farkın en az %50'si ortaklara paylaşıldıktan sonra, sermaye hisselerine faiz verilmesine genel kurulca karar verebilir (KoopK m.38).

- Kooperatifin dağılmasına genel kurul karar verebilir (KoopK m.51(2)).
- Farklı bir kooperatif ile bileşilmesine genel kurul karar verebilir (KoopK m.51(2)).
- Kooperatif ortaklarının ödeyecekleri ödenti tutarının belirlenmesine genel kurul karar verebilir (KoopK m.52(1)). Genel kurulun bu yetkisi ile ilgili Yargıtay'ın bir kararı şu şekildedir: “Yönetim kurulu, genel kurulun aldığı ödentilerin tutarına ilişkin karardaki miktarları artıramaz.” (Y. 11. HD. 16.06.1990 T ve E.4385/K.4615 Sayılı Kararı Eriş, 2001:723).
- Kanun, ana sözleşme ve iyiniyet esasları ile genel kurul kararlarına aykırı olduğu öne sürülen yönetim kurulu kararlarının iptal edileceği ya da edilmeyeceği hakkında genel kurul karar verir (KoopK m.53).
- Yönetim kurulu üyelerinin haklarında kamu davası açılmış olması durumunda ilgili yönetim kurulu üyelerinin azli veya göreve devam etmelerine genel kurul karar verebilir (KoopK m.56(3)).
- Yönetim kurulu üyelerinin aylık ücretleri, huzur hakları, risturn (ortakların kooperatif ile gerçekleştirmiş oldukları işlemler neticesinde ortaklardan alınan ya da ortakların çıkarına olan fazlalıklar için ortaklar ile yapılan işlemler baz alınarak iade edilmesi), yolluklarının belirlenmesine genel kurul karar verebilir (KoopK m.56(6)).
- Kooperatifin ödeme güçsüzlüğü durumunda olduğunu gösteren nedenlerin oluşması halinde genel kurulun karar vermesi gerekir (KoopK m.63).
- Kooperatif mevcudunun devlete ait iktisadi kuruluş yâda herhangi bir iktisadi kuruluş veya herhangi bir dernek yada topluluk tarafından devir alınması durumlarında tasfiye yapılmamasına genel kurulca karar verebilir (KoopK m.85(2)).
- Üst kuruluşa girmeye ve bu kuruluş içerisinde görevlendirilecek olan temsilcilerin seçilmesine genel kurul karar verir (<https://webdosya.csb.gov.tr/db/igdir/webmenu/webmenu3336.pdf> Erişim 15.03.2020).
- Azınlığın, genel kurul toplantısı sırasında toplantı başlamadan önce, gündemde yer almadığı halde, Kooperatifler Kanunu'nun 46(3). maddesinde belirtilen konuların görüşülmesi hususundaki yazılı talepleri üzerine bunların gündemde yer alıp almamasına genel kurul karar verir (Kaçak, 2002:89).
- Devir yolu ile ortaklığa alınmış olanların dışında, sonradan kooperatife ortak olacak olanlardan, daha önceki ortaklara kıyasla ekstra farkın alınması

konusunda genel kurul karar verir (<https://webdosya.csb.gov.tr/db/igdir/webmenu/webmenu3336.pdf> Erişim 15.03.2020).

- Gelecek yıl için bütçe programlarını ve çalışma programını görüşüp bir karara bağlanmasını genel kurul sağlar (<https://webdosya.csb.gov.tr/db/igdir/webmenu/webmenu3336.pdf> Erişim 15.03.2020).

- Ödeme sürelerini geciktirmiş olan ortaklardan gecikme farkına ait faizi ve temerrüt faizini belirleme yetkisine genel kurul sahiptir. Anasözleşmede bir hüküm yok ise bu tutarı belirlemeye genel kurul karar verir. (Tekinalp, 2019:654).

- Kooperatif ihtiyacı için kredi kullanımı hakkında genel kurul karar verir (<https://webdosya.csb.gov.tr/db/igdir/webmenu/webmenu3336.pdf>Erişim15.03.2020).

- Mülkiyeti sınırlayan yararlanma (intifa), öncelikli alım (şufa), hak sahibine, sattığı şeyin mülkiyetinin kararlaştırılan bedel karşılığında tekrar kendisine devrini tek taraflı irade beyanı ile isteme yetkisi verme (vefa), satın alma (iştirah) gibi haklar konusunda genel kurul karar verir (Yüzgeç, 2010:19).

Genel kurulun dışında yukarıda belirtilen hususlarla ilgili karar alınması halinde, alınan kararlar yoklukla maluldür.

2.1.1.6. Gayrimenkul Alımında ve Satımında Takip Edilecek Usul İle Alınacak Gayrimenkulun Niteliğini, Yerini ve Azami Fiyatını, Satılacak Gayrimenkulun Asgari Fiyatını Belirlemek (KoopK m.42(6))

Kooperatiflerde taşınmaz mal alım ve satımı ile ilgili kötü niyetli yöneticilerin yapacakları yolsuzluk ve usulsüzlük fiillerinin önüne geçmek için gayrimenkul alım ve satım işleri genel kurulun devredemeyeceği yetkilere dâhil edilmiştir. Bu hükme göre gayrimenkul alımında alınacak gayrimenkulün niteliği, birim değeri, satın alma yöntemi gibi konular genel kurulca açıkça belirtilmelidir (Çalışkan, 2019:99). Yönetim kurulunun bu konuda yetki kullanması aynı zamanda cezai sorumluluğu beraberinde getirir (KoopK m.59(8); Ek m.2). Aynı zamanda kooperatifin elinde bulunan gayrimenkullerin satışında gayrimenkulün asgari satış fiyatını belirlemek genel kurulun devredemeyeceği yetkiler arasında sayılmıştır. Yine kooperatifin yüklenici sıfatıyla arsa maliki ile yapacağı arsa hisse karşılığı inşaat sözleşmesinde paylaşımın hangi oran üzerinden olacağı veya kooperatife ait arsanın arsa payı karşılığı inşaat sözleşmesine mevzu olması durumunda paylaşım şeklinin nasıl olacağına yine genel kurul tarafından karar verilir. Genel kurul kararı olmadan yönetim kurulu arsa payı karşılığında inşaat sözleşmesi yapamaz (Coşkun, 2019:619).

2.1.1.7. İmalat ve İnşaat İşlerinin Yaptırılma Yöntemini Belirlemek (KoopK m.42(7))

Kooperatif tarafından alınan arsa ile ilgili proje, altyapı, inşaat işlerinin yapılma şeklinin belirlenmesi (ihale veya emanet usulü) kooperatif genel kurulunun görev ve yetkisi dâhilindedir. Esas olarak yönetim kurulu yapılacak işlerle ilgili tereddütte kaldığında imalatın yapılıp yapılmaması veya yapılma usulü hakkında karar vermek genel kurulun görev ve yetkileri arasındadır (Çalışkan, 2019:99-100).

2.1.1.8. Yapı Kooperatiflerinde Kooperatifin Ortak Sayısı İle Yapılacak Konut veya İşyeri Sayısını Tespit Etmek (KoopK m.42(8))

Kooperatif ortaklarının toplu işyeri, sanayi siteleri ve konut yapımında yönetim kurulunun fazla ortak kaydetmesiyle yaşayacağı mağduriyetin önüne geçmek için, kooperatifin ortak sayısını ve yapılacak işyeri ile konut sayısını belirlemek kooperatif genel kurulunun görev ve yetkisindedir (Coşkun, 2019:619). Nitekim Kanun'daki düzenleme “*Yönetim kurulu ancak genel kurulca belirlenen sayı kadar ortak alabilecektir. Yönetim kurulu genel kurulca kararlaştırılan sayının üzerinde ortak kaydedemez*” şeklindedir (KoopK m. 8(3)). Yapı kooperatifinin genel kurulunca belirlenen sayı üzerinde yönetim kurulu tarafından ortak kaydedilmesi halinde, cezai sorumluluk öngörülmüştür (KoopK. Ek.m.2(1)).

2.1.2. Genel Kurulun Devredebileceği Yetkiler

Genel kurula ait yetkilerin farklı bir merciye ya da kişilere devredilememesi esastır. Fakat genel kurulun özellikle yetki sahibi olduğu hususlar haricindeki konularda, esas olan sözleşmeye hüküm konulması şartı ile diğer merciilere yahut kurulacak olan hususi bir alt kurula salahiyet ve vazife verilmesinin gerektiği kabul edilmektedir. Bu konu çerçevesinde oluşabilecek kararsızlıklar, devri olacak yetkiye bağlı hükmün amacıyla pay sahiplerine genel kurulda verilmiş olan hakların koruduğu çıkarlar göz önünde bulundurularak çözümlenebilmektedir (Tekinalp, 1972: 24).

2.2. GENEL KURULUN YETKİLERİNİN SINIRLARI

Genel kurulun yetkileri kendisine kanun ve anasözleşmeyle verilmiştir. Bu sebeple genel kurul ortakların, azlığın ve üçüncü kişilerin haklarını ortadan kaldıracak tutum ve davranışta bulunması olanaklı değildir. Genel kurulun kendi yetkisinde olmayan konular hakkında karar alması durumunda alınan karar iptal edilebilir bir karar değil, yok hükmünde bir karar olacaktır. Bu nedenle genel kurul yetkisini aşan bir karar almış ise açılacak davalarda süre sınırı yoktur (Çalışkan,

2019:114). Genel kurulun yetkisinin sınırlandırılabilceği durumlar aşağıda sayılmıştır.

- Kanun ile Gelen Sınırlama

Genel kurul, kamu dzenine aykırı, kanunların emredici hkkmlerine aykırı edep ve ahlaka aykırı olan kararları alamamaktadır (Kaçak, 2002: 89).

- Kooperatif Amaç ve Konusu

Ultra vires terimi kelime anlamıyla, gücün, yetkisinin dışında anlamına gelir. şirketler hukukunda ultra vires teorisi bir ticaret şirketinin ancak şirket sözleşmesinde yazılı konusu dâhilinde hak ve borç sahibi olabilmesi anlamına gelmektedir (Yüzgeç, 2007:20).

Buna göre işletme konusu şirket sözleşmesinde açıkça yer alır. Ultra viresin kaldırılması ile ilgili olarak gelişmelere bakıldığında; İngiltere 1972 yılında Avrupa Birliği'ne üye olarak katılırken, ilgili yönerge doğrultusunda ultra vires ilkesinin kaldırılmasıyla ilgili ilk adımını atmıştır. 1972 yılında İngiltere'nin Birlik'e katılımını gerçekteştiren 1'nci Yönerge çerçevesinde ultra vires ile ilgili değişiklikleri kapsayan antlaşmanın (European Communities Act 1972 m.9(1)) maddesi daha sonra 1985 tarihli Ortaklıklar Kanunu'nun 35.maddesi olarak yürürlüğe girmiştir. Esas olarak 1985 tarihli Ortaklıklar Kanunu'nun 35. maddesi ortaklık ehliyeti üzerindeki sınırlamaları kaldırmayı ve ortaklık sözleşmesindeki yöneticilerin yetkilerini kısıtlayan etkisini azaltmayı amaçlamıştır. Ancak ilk etapta ultra vires ilkesinin katı uygulaması engellenmiş olsa da kurucu bilgilendirme doktrini ile varlığını sürdürmüştür. İngiltere'de daha sonra Ticaret ve Sanayi Bakanlığı 1985 yılında ultra vires doktrininin mevcut halinin incelenmesini ve ortadan kaldırılmasıyla ilgili değişiklik önerilerinin hazırlanması ve ortadan kaldırılmasıyla ilgili Prof.Dr. Daniel Prentice'yi görevlendirmiştir (Hacımahmutoğlu, 2016:58-59). Ortaklıklar Kanunu'ndaki ortaklığın anasözleşmesinden kaynaklı yönetimdekilerin yetki sınırlamalarının ortaklıkla işlem yapan üçüncü kişilerce bilinmesi durumunda, bu tip sınırlandırmalar üçüncü şahıs için problem çıkarmaya devam etmekteydi. Yapılan çalışmalar ortaklık ehliyetinin üçüncü kişiler için yarattığı olumsuzlukları önemli miktarda azaltmıştır. Ancak ortaklığın durumu ile ilgili işlevini tümenden ortadan kaldırmamıştır (Hacımahmutoğlu, 2016:62).

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda ise ultra vires kaldırılmıştır. Eski Türk Ticaret Kanunu'nda şirketin hak ehliyetinin işte bu işletme konusu ile sınırlı olduğu düzenlemesi yapılmıştı ve konu dışı işlemler şirket açısından yok hükmündeydi (eTTK m.137). 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda işletme konusunun şirket sözleşmesinde gösterilme zorunluluğu devam etse de ultra vires kaldırıldığı için ticaret şirketinin hak ehliyetinin sınırlarını belirleme işlevi ortadan kalkmıştır (Bozkurt, 2013:69). Türk Ticaret Kanunu'nun 125.maddesi uyarınca ticaret şirketlerinin Türk Medeni Kanunu'nun 48.maddenin hükmü dâhilinde bütün haklardan faydalanabileceği ve borçları yüklenebileceği düzenlenmiş, bu konudaki kanuni istisnaların saklı olduğu hüküm altına alınmıştır. Kooperatiflerin hukuki niteliği ve amacı ile 1163 sayılı Kanun'un özel niteliğe sahip oluşu dikkate alındığında kooperatiflerin ehliyetinin, amacı ve çalışma konusuyla sınırlı olduğu kabul edilmelidir. Başka bir ifadeyle ultra vires kooperatifler için geçerliliğini sürdürmektedir (www.kent-koop.org.tr Erişim 08.02.2020).

Daha geniş ve açıklayıcı bir ifadeyle ultra vires kuralı 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda kaldırılmış olsa da ultra vires kuralı kooperatifler için varlığını sürdürmektedir. Türk Ticaret Kanunu'nun 371. maddesinde temsil yetkisinin kapsamı ve sınırları yeni düzenlemede yer bulmuştur. Kooperatifler Kanunu'nun 6'ncı maddesi 1'inci fıkranın 2'nci bendinde "*Kooperatifin faaliyeti; kooperatifin amacı ve çalışma konusuyla sınırlıdır*" hükmü yer almaktadır. Bundan dolayı kooperatifin amaç ve işletme konusu dışındaki yapılan işlemlerin kooperatifi bağlayıcı niteliği olup, kooperatif üçüncü kişiye karşı sorumludur. Ancak temsil yetkisine sahip kişiye karşı kooperatif rücu isteğinde bulunabilir. Türk Ticaret Kanunu'nun 371.maddesinin ikinci fıkrasında ise şirketi işletme konusu dışında bağlayıcı hükümlerle ilgili kural için istisna kuralı düzenlenmektedir. Şirket işletme konusu dışında yapılan işlemin üçüncü kişinin bildiğini veya halin icabı şeklinde anlayabilecek durumda bulunduğunu kanıtlarsa yapılan işlem şirketi bağlamayacaktır. Şirket ana sözleşmesinin ilan edilmesi bu durumu kanıtlamak için tek başına hüküm ifade etmek için yeterli görülmemiştir. Bu hüküm Türk Ticaret Kanunu'nun 354. maddesi ile uyumludur. Zira söz konusu maddeye göre "*şirketin amaç ve konusunda sicil müspet işlevini icra etmez*". Buna göre yapılan ilânla

üçüncü kişinin şirketin veya kooperatifin amaç ve konusunu bilme zorunluluğu yoktur (Hacımahmutoğlu, 2016:62; GTB, 2014:62-63).

- Üçüncü Kişilerin Hakları

Genel kurul, almış olduğu kararlarla üçüncü şahısların haklarına etkide bulunamaz. Kooperatif ve üçüncü bir şahıs arasında öncesinde bir yetki verilmesi durumunda, verilen bu yetki doğrultusunda yapılmış olan aynı zamanda geçerli olan bir sözleşme, genel kurul aracılığı ile üçüncü kişilere ait hakların ihlal edilmesi neticesini meydana getireceğinden feshedilmiş sayılmamakta ya da tek taraflı olacak şekilde değiştirilememektedir. Üçüncü kişi ve kooperatif arasında yapılan sözleşme, kooperatifin esas sözleşmesinde geçiyorsa genel kurul esas sözleşmeye ait olan o hükmü, tek taraflı olarak değiştirip sözleşmeye ait hükümleri ihlal edememektedir. Genel kurul, bu tarzda bir değişiklik yapmak istese dahi yapılan bu değişiklik üçüncü kişi için hüküm ifade etmemektedir (Yüzgeç, 2007:20-21).

- Diğer Organların Münhasır Yetkileri

Kooperatifler Kanunu'nun 43. maddesinde yönetim kurulu, denetim kurulu tasfiye kurulunun, genel kurulu toplantıya çağırma yetkili olan organlar olduğunu belirtmesinin yanında anasözleşme ile yetkili kılınan bir başka organ tarafından da genel kurulun toplantıya çağrılacağı öngörülmüştür. Dolayısıyla anasözleşmeyle bir organ oluşturulması, bu organın kanunen kurulan diğer organların devir ve terk edemeyeceği yetkileri kullanmamasına dikkat edilmesi ile mümkündür (Çalışkan, 2019:132). Kooperatif ortaklığının yasa tarafından varlığı şart koşulan üç organı vardır. Bunlar; genel kurul (KoopK m.42-54), yönetim kurulu (KoopK m.55-64), denetçilerdir (KoopK m.65-69, Ayrıca bkz. Tekinalp, 2019:680). Genel kurulu toplantıya çağrıya mükellef olan yönetim kurulu bu zorunluluğu yerine getirmediği veya hastalık, istifa, ölüm vb. nedenlerle bunun olanaklı olmadığı durumlar ile anasözleşmede genel kurulu toplantıya çağırma zorunluluğunun gerekli görüldüğü durumlarda (KoopK m.69) denetim kurulu genel kurulu toplantıya çağırır (Aker, 2019:105).

Genel kurulun özellikleri itibariyle, sürekliliğe sahip bir organ olmaması sebebiyle, diğer organların münhasır yetkileri kapsamında olan yetkiler esas sözleşmeye hüküm konularak genel kurula devredilememektedir. Benzer olarak genel kurula ait münhasır yetkiler de başka organlara devredilememektedir. Devredilse dahi bu devrin geçerliliği olmamaktadır (Çevik, 2003:425; Eriş, 2001: 723).

Şöyle ki; Türk Ticaret Kanunu, genel kurul ile denetçilere ait görev ve yetkileri belirlemesinin ardından, arta kalan tüm idare ve temsil işleri ile kooperatifin meşgul olması gereken yan işlerin tümünü yönetim kuruluna devretmiştir. Genel kurul, yönetim kuruluna kanun aracılığıyla verilmiş olan bu yetkileri kullanamamaktadır. Ek olarak, şirketin denetim sorumluluğu kanunlara göre denetçilere aittir ve genel kurul, denetçileri seçebilmekte fakat kooperatifi doğrudan doğruya denetleyememektedir (Ülgen, 1993: 72).

Konu ile ilgili Yargıtay'ın verdiği bir kararın ilgili kısmı şu şekildedir: *“Genel kurulda, taşınmazların satılması için yönetim kuruluna yetkiler verilmiş ve bir satış taahhütname düzenlenerek, satış şartları bile belli hale getirilmiştir. Bu sayede kooperatif ile alıcı arasında karşılıklı bir ilişki sağlanmıştır. Yeni bir Genel Kurul kararı ile yapılan bu işlemde geri dönülemezdir.”* (Y. 11 HD. 08.06.1993 T., E.4225/K.4045, Çevik, 2003:423).

- Azınlık Hakları ve Bireysel Haklar

Genel kurul, çoğunluk aracılığı ile aldığı kararlar sayesinde sahip olduğu yetkileri kullanmaktadır. Fakat azınlığı sorgusuz sualsiz çoğunluğun kararlarına bağlı tutmak ya da çoğunluğun sağlanma şartı aranmayan bireysel hakları (seçme ve seçilme hakkı, genel kurul toplantılarına bizzat katılma veya temsil edilme hakkı, bilgi edinme hakkı vb.) kullanılamaz duruma getirmek kabul edilmez neticelerin oluşumuna yol açabilmektedir (Ülgen, 1993:72).

Öte taraftan Kooperatifler Kanunu'nun madde 46'ya 2 bendinde toplantı anında gündeme madde ilave edilmesi konusunda dört ortaktan az olmamak koşulu aranmadan, sadece en az 1/10 ortağın isteği koşul olarak aranmıştır. Azınlık olarak

tanımlayabileceğimiz bu ortak grubuna verilen hakkın ve yetkilerin kısıtlanması veya değiştirilmesi, ortadan kaldırılması mümkün değildir (Çalışkan, 2019:133).

Kanun koyucu, özellikle önemli bulunduğu konular ile ilgili azınlığı ve de bireysel hak sahibini, çoğunluğa karşı korumaya çalışmaktadır (KoopK m.44).

Dolayısıyla genel kurulun sahip olduğu yetki ve görevlerini pay sahiplerinin bireysel haklarını ve azınlığa ait haklarını ihlal edecek biçimde karar alması halinde, genel kurulun aldığı bu kararın iptali için dava açılabilir (Pulaşlı, 2016:354).

2.3. KOOPERATİF GENEL KURULLARINA UYGULANACAK MEVZUAT

Kooperatifler Kanunu'nda genel kurul toplantısında bulunması zorunlu olan bakanlık temsilcilerinin görevlendirilmesi, istenmesi, görevleri ve nitelikleri hususunda yeteri kadar açıklıkta hükümler bulunmamaktadır. Bu yüzden kooperatif ve üst kuruluşların genel kurullarında bulundurulacak Ticaret Bakanlığı temsilcisinin nitelik ve görevleri hakkında tüzük yayımlanmıştır.

Kooperatif ve Üst Kuruluşların Genel Kurullarında Bulundurulacak Ticaret Bakanlığı Temsilcisinin Nitelik ve Görevleri Hakkında Tüzük'ün 1.maddesi *“Kooperatiflerle kooperatif birlikleri, bölge birlikleri, merkez birlikleri, Türkiye Tütün Tarım Satış Kooperatifleri Genel Birliği ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği genel kurullarında bulundurulacak Bakanlık temsilcisinin nitelik ve görevleri bu tüzükte gösterilmiştir”* şeklindedir (RG. 10.12.1973 T., 14738 S.).

Bakanlık Temsilcisi tüzük hükümleri gereğince faaliyetlerde bulunacaktır. Bunun dışındaki hususlarda Kooperatifler Kanunu'nda hüküm bulunan durumlarda Kooperatifler Kanunu uygulanmaktadır. Fakat Kooperatifler Kanunu'nda hüküm yok ise Türk Ticaret Kanunu ve de diğer hükümler uygulanacaktır (<https://ticaret.gov.tr/data/5d419c6013b87639ac9e00fc/f9e7e83d467b12bd4b1cb9e7643e063d.doc> Erişim 13.03.2020).

2.4. TÜRK TİCARET KANUNU'NUN KOOPERATİF GENEL KURULU HAKKINDA UYGULANACAK HÜKÜMLERİ

Anonim şirket genel kuruluna ilişkin konular 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda 407-451 arasındaki maddelerde düzenlenmiştir. Kooperatifler kanunu hazırlanırken kooperatiflerin özellikleri dikkate alınarak 42-54 arasındaki

maddelerde genel kurula ilişkin birtakım konulara değinilmiştir. Geriye kalan konularda Kooperatifler Kanunu'nda madde 98'de "*anonim şirket hükümlerine atıf*" başlığı altında "*bu kanunda aksine açıklama olmayan hususlarda Türk Ticaret Kanunundaki Anonim Şirketlere ait hükümler uygulanır*" ifadesiyle ilgili kanuna yollama yapıldığı belirtilmiştir (Çevik, 2003: 412).

Türk Ticaret Kanunu'nun kooperatif genel kurullarıyla ilgili hükümleri aşağıda sıralanmıştır. Aşağıda sıralanan bu maddelerdeki hükümler, kooperatiflerin yapısına uygun olduğu biçimde kooperatif genel kurulu için de geçerliliğe sahiptir (Çevik, 2003:418).

- Toplantı yeri: "*Aksine esas sözleşmede hüküm bulunmadığı takdirde genel kurul, şirket merkezinin bulunduğu yerde toplanır*" (TTK 409(3)).
- Tutanak: "*Tutanak, pay sahiplerini veya temsilcilerini, bunların sahip oldukları payları, gruplarını, sayılarını, itibarî değerlerini, genel kurulda sorulan soruları, verilen cevapları, alınan kararları, her karar için kullanılan olumlu ve olumsuz oyların sayılarını içerir. Tutanak, toplantı başkanlığı ve Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanır; aksi hâlde geçersizdir*" (TTK m422(1)).

"Yönetim kurulu, tutanağın noterce onaylanmış bir suretini derhâl ticaret sicili müdürlüğüne vermek ve bu tutanakta yer alan tescil ve ilana tabi hususları tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür; tutanak ayrıca hemen şirketin internet sitesine konulur" (TTK m.422(29)).

- Kararların etkisi: "*Genel kurul tarafından verilen kararlar toplantıda hazır bulunmayan veya olumsuz oy veren pay sahipleri hakkında da geçerlidir*" (TTK m.423).
- İbranın etkisi : "*İbra kararı genel kurul kararıyla kaldırılamaz. 445 inci madde hükmü saklıdır*" (TTK m.558 (1)).
- "*Şirket genel kurulunun, sorumluluktan ibraya ilişkin kararı, ibranın kapsadığı açıklanan maddi olaylara ilişkin olarak, şirketin, ibraya olumlu oy veren ve ibra kararını bilerek payı iktisap etmiş olan pay sahiplerinin dava hakkını kaldırır. Diğer pay sahiplerinin dava hakları ibra tarihinden itibaren altı ay geçmesiyle düşer*" (TTK m.558 (2)).

- Kararların yürütülmesinin geri bırakılması: “Genel kurul kararı aleyhine iptal veya butlan davası açıldığı takdirde mahkeme, yönetim kurulu üyelerinin görüşünü aldıktan sonra, dava konusu kararın yürütülmesinin geri bırakılmasına karar verebilir” (TTK m.449).
- Kararın etkisi: “Genel kurul kararının iptaline veya butlanına ilişkin mahkeme kararı, kesinleştikten sonra bütün pay sahipleri hakkında hüküm ifade eder. Yönetim kurulu bu kararın bir suretini derhâl ticaret siciline tescil ettirmek ve internet sitesine koymak zorundadır” (TTK m.450).
- Kötüniyetle iptal davası açılması: “Genel kurulun kararına karşı, kötü niyetle iptal veya butlan davası açıldığı takdirde, davacılar bu sebeple şirketin uğradığı zararlardan müteselsilen sorumludurlar.” (TTK m.451).
- Toplantıya katılma hakkı: “Genel kurul toplantısına, yönetim kurulu tarafından düzenlenen hazır bulunanlar listesinde adı bulunan pay sahipleri katılabilir.” (TTK m.415(1)).
- İştirak hakkının kullanılmasında suiistimal: “Oy hakkının kullanılmasına ilişkin sınırlamaları dolanmak veya herhangi bir şekilde etkisiz bırakmak amacıyla, payların veya pay senetlerinin devri ya da pay senetlerinin başkasına verilmesi geçersizdir.” (TTK m.433(1)).
- Toplantıya çağrı şekli: “Genel kurul toplantıya, esas sözleşmede gösterilen şekilde, şirketin internet sitesinde ve Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde yayımlanan ilanla çağrılır. Bu çağrı, ilan ve toplantı günleri hariç olmak üzere, toplantı tarihinden en az iki hafta önce yapılır. Pay defterinde yazılı pay sahipleriyle önceden şirkete pay senedi veya pay sahipliğini ispatlayıcı belge vererek adreslerini bildiren pay sahiplerine, toplantı günü ile gündem ve ilanın çıktığı veya çıkacağı gazeteler, iadeli taahhütlü mektupla bildirilir.” (TTK m.414(1)).
- Gündem: “Gündem, genel kurulu toplantıya çağırان tarafından belirlenir.” (TTK 413(1)).
- Genel kurul toplantısının ertelenmesi: “Mali tabloların görüşülmesi ve buna bağlı konular, sermayenin onda birine, halka açık şirketlerde yirmide birine sahip pay sahiplerinin istemi üzerine, genel kurulun bir karar almasına gerek olmaksızın, toplantı başkanının kararıyla bir ay sonraya bırakılır.

Erteleme, 414 üncü maddenin birinci fıkrasında yazılı olduğu şekilde pay sahiplerine ilanla bildirilir ve internet sitesinde yayımlanır. İzleyen toplantı için genel kurul, kanunda öngörülen usule uyularak toplantıya çağrılır.” (TTK m.420 (1)).

- *“Azlığın talebiyle bir kere tehir edildikten sonra mali tabloların müzakeresinin tekrar geri bırakılmasının istenebilmesi, finansal tabloların itiraza uğrayan ve tutanağa geçmiş bulunan noktaları hakkında, ilgililer tarafından, dürüst hesap verme ölçüsü ilkeleri uyarınca cevap verilmemiş olması şarttır.”* (TTK 420 m.(2)).

2.5. GENEL KURULA BAKANLIK TEMSİLCİSİNİN KATILMASI

Kooperatif genel kurullarında bakanlık temsilcisinin bulundurulma zorunluluğu Kooperatifler Kanunu'nun 87. maddesinde hüküm altına alınmıştır.

Kooperatif genel kurulu sadece bakanlık temsilcisinin katılımı şartıyla yapılabilmektedir. Kooperatif genel kurulu bakanlığı temsilen gelen memurunun huzurunda açılmakta ve bu haliyle devam sağlanmaktadır. İdare bildirilmiş olan günde ve saatte temsilcinin bulunmasını sağlar. Kurallara uygun başvuru yapılması buna karşılık temsilcinin toplantıya gelmemesi durumunda, toplantı icrasını tedarik etmek üzere, mahalli idareler amirine vaziyet bildirilmektedir. Temsilcinin bir saat beklendikten sonra yine gelmemesi durumunda, toplantıya başlanabilir ve bakanlık temsilcisi olmadan genel kurul yapılabilir (KoopK m.87; Y.11 HD, 25.04.1994 T., 1994/5114 E., Y.23.HD, E.2014/2510 K.2014/5468, www.corpus.com.tr Erişim 17.04.2020).

Yine Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik'in 32. maddesinde *“bakanlık temsilcisi bulundurma zorunluluğu”* başlığı altında düzenleme yapmıştır (RG., T.28.11.2012, S.28481).

Yönetmeliğin 32(1).maddesi şu şekildedir: *“Aşağıda sayılan genel kurul toplantılarında ve bunların ertelenmesi halinde yapılacak ikinci toplantılarda Bakanlık temsilcisinin bulunması zorunludur:*

a) Kuruluş ve esas sözleşme değişikliği işlemleri Bakanlık iznine tabi olan şirketlerin bütün genel kurul toplantılarında, diğer şirketlerde ise gündeminde, sermayenin arttırılması veya azaltılması, kayıtlı sermaye sistemine geçilmesi ve kayıtlı sermaye sisteminden çıkılması, kayıtlı sermaye tavanının arttırılması veya faaliyet konusunun değiştirilmesine ilişkin esas sözleşme değişikliği ile birleşme, bölünme veya tür değişikliği konuları bulunan genel kurul toplantılarında.

b) Genel kurula elektronik ortamda katılım sistemini uygulayan şirketlerin genel kurul toplantılarında.

c) Yurt dışında yapılacak bütün genel kurul toplantılarında.

ç) Yurt dışında yapılacak imtiyazlı pay sahipleri özel kurul toplantılarında.

(2) Birinci fıkrada sayılanların dışındaki genel kurul toplantılarında ve imtiyazlı pay sahipleri özel kurullarında Bakanlık temsilcisinin bulunması zorunlu değildir. Ancak genel kurulu toplantıya çağırılanların talep etmeleri ve bu taleplerin görevlendirme makamınca uygun görülmesi halinde Bakanlık temsilcisi görevlendirilir.

(3) Bakanlık temsilcisi bulunması zorunlu olmayan toplantılar için, çağrı yapanlar dışındakilerin Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine ilişkin görevlendirme makamına doğrudan yapacakları başvurular dikkate alınmaz. Ancak sermayenin en az onda birini oluşturan pay sahipleri tarafından gerekçeleri de bildirilmek suretiyle Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine dair talep, görevlendirme makamının değerlendirilmesine sunulmak üzere şirkete yapılır. Toplantıya çağırılanlar tarafından bu talebin görevlendirme makamına iletilmesi zorunludur.

(4) Birinci fıkrada belirtilen toplantılar ile ikinci ve üçüncü fıkralar uyarınca Bakanlık temsilcisi görevlendirilen toplantılarda, Bakanlık temsilcisinin yokluğunda alınan kararlar geçerli değildir.

(5) Şirket genel kurullarında Bakanlık temsilcisi olarak görevlendirilenler, görevlendiren makam tarafından ilgili ticaret sicili müdürlüğüne bildirilir.” (<https://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.16800&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=>).

Kooperatiflerde belirtildiği gibi bakanlık temsilcisi genel kurula çağrılmaz ise bakanlık temsilcisinin yokluğunda alınacak kararlar geçersiz sayılmaktadır. Bakanlık

teftiş elemanları, kooperatiflerde yapacakları denetimlerde, genel kurula ilişkin işlemler için, ortakların genel kurul toplantısına çağrılmalarında, toplantı ve karar yeter sayısının sağlanmasında, kararların alınmasında, karar tutanaklarının düzenlenmesinde, sözleşmelerin değiştirilmesinde, ana sözleşme ve Kooperatifler Kanunu'na uyulup uyulmadığı hususlarını inceler. (Çevik, 2003:419).

2.6. KOOPERATİF GENEL KURULUNUN TOPLANTI TÜRLERİ

2.6.1. Kuruluş Genel Kurulu

Kooperatifler Kanunu'nun 21(1). maddesinde kuruluşun sonra toplanacak ilk genel kurulun kurucular tarafından çağrılması öngörülmüştür (Aker, 2019:112). Bu genel kurulda kooperatife aynı sermaye getirilecek veya bir işletme devralınacaksa ve bunun için ana sözleşmede bir değer belirlenmemiş ise bilirkişi seçimi yapılır (Kara, 2018:112).

Kuruluş genel kurulu, ana sözleşmenin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde ilan edilmesinin ardından kurucular heyetinin çağrısı neticesinde maksimum otuz gün içinde olması durumunda olan genel kurul toplantısına verilen addır (Kaçak, 2002:63). Kuruluş genel kuruluna, genel kurul tarihine dek kayıt yaptırmış olan tüm ortaklar katılabilmektedirler. Bu toplantı neticesinde kooperatifin birincil yönetim kurulu ile denetim kurulu seçilebilmektedir (Yüzgeç, 2007:24).

Kooperatifler Kanunu'nda kuruluş genel kurulu ayırımı yapılmamıştır. Ancak Kooperatifler Kanunu madde 98'deki atıfla eski Türk Ticaret Kanunu'nun 289. maddesi gereğince kurucu ortakların taahhüt ettikleri sermayelerinin ana sözleşme uyarınca ödemeleri gereken miktarın kooperatif hesabına yatırıldıktan sonra 10 gün içinde en az 15 gün önceden haber verilmesi suretiyle kuruluş genel kurul için toplantıya davet yapılır. Bu genel kurulda ilk defa yönetim ve denetim kurulu seçilir, aynı sermaye değer tespiti için bilirkişi seçilmesi ve kuruluşta yapılan giderlerin kooperatif tarafından kabul edilmesi gibi kararlar alınır (Çalışkan, 2019:68).

2.6.2. Olağan Genel Kurul

Genel kurulun bütün ortakları temsil eden en yetkili organ olduğu ifade edilmiştir (KoopK m.42(1)). Bütün ortakların temsil eden ifadesi ile her ortağın genel

kurula katılma hakkı bulunduğu, en yetkili mercii hükmü ile bir üst mercii olmayıp yetki alanını kendine münhasır konularda karar verici organ olarak anlamak gerekir (Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2019:682,683). Anonim ortaklık genel kurulu bulunduğu faaliyet dönemi sonundan itibaren üç ay içinde ve yılda en az bir defa toplanır (TTK m.409(1)). Bu toplantı olağan genel kurul olarak adlandırılır. Kural olarak yönetim kurulu genel kurul toplantısına çağrılır (TTK m.410). Ayrıca şirket sermayesinin en az 1/10 ve halka açık anonim şirketlerde 1/20 paya sahip ortakların talebiyle de genel kurul toplantıya çağrılır (TTK m.410(2), 411(1); Pulaşlı, 2016:354, 355). Olağan genel kurul zorunlu bir mercii olmasına rağmen sürekliliği bulunmamaktadır. Kooperatifler için ana mercii niteliğindeki genel kurulun olağan toplantının, her hesap dönemi bitiminde başlanarak altı ay içerisinde minimum yılda bir kere toplanması şarttır. Bununla birlikte, usul ve esasları ilgili Bakanlıkça yapılacak düzenlemede gösterilmek üzere kooperatif üst kuruluşuna ortak olunması ve genel kurul toplantısının gündemine konuyla ilgili madde konulması şartıyla, olağan genel kurul toplantıları en fazla üç hesap dönemini kapsayacak şekilde ve birleştirilerek yapılabilir (KoopK m.45).

Türk Ticaret Kanunu ve Kooperatifler Kanunu'nda hesap devresinin başlayıp biteceği tarih üzerine herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Hesap devresi, istisnalar hariç tutulmakla birlikte çoğunlukla takvim yılıdır ve 01 Ocak'tan başlayarak 31 Aralık akşamı da dâhil olmak üzere devam eder (Domaniç, 1988:801).

Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları İle Bu Toplantılarda Bulunacak Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik'in 7.maddesi uyarınca "*Olağan genel kurul toplantısı, her hesap dönemi sonundan itibaren üç ay içinde yapılır. Buna göre hesap dönemi takvim yılı olan şirketlerde toplantılar yılın ilk üç ayı içinde, özel hesap dönemi olan şirketlerde ise, hesap döneminin bittiği günü izleyen ilk üç ay içinde yapılır.*" Bu durumda, hesap devresi takvim yılı geçerli olan kooperatiflerde gerçekleşen toplantılar yıllık ilk altı ay içinde, özel hesap devresine sahip kooperatiflerde hesap dönemi bitimindeki günün akabinde ilk altı ay içerisinde yapılmaktadır (Çevik, 2003:450).

Kooperatiflerin etkinlik seneleri ve bilânço, kar-zarar hesapları bitirilmemiş bilânçooya ve hesap dönemine ilişkin düzenlemeler emredici nitelikte olduğundan dolayı bu süre zarfından önce toplantıların yapılmaması gerekmektedir. Bu durum

göz önüne alındığında yine de genel kurul toplantısı yapılmışsa, emredici hükümlere aykırılık söz konusu olduğu için bu genel kurullarda alınan kararlar Borçlar Kanunu'nun 20. maddesi uyarınca asılsız olan kararlardır (Yiğit, 2005:9).

Olağan genel kurul toplantısı, tahmini olarak planlanan süre zarfında toplantı için yeter sayının sağlanamaması nedeniyle toplanamamışsa bile tekrardan düzenlenecek olan toplantı olağan toplantıdır (İmregün, 1989:108).

2.6.3. Olağanüstü Genel Kurul

Olağanüstü genel kurul toplantısı, kesin zamanlaması bulunmayan ortaklığın amacına uygun olarak gerekli olması durumunda ya da mecburi ve hızlı nedenler olduğu zaman gerçekleştirilen ve gündem konusu toplantı gerekliliklerinin sebepleri olan toplantılardır. Olağanüstü genel kurul toplantısı, genel kurulun belirli zamanların dışında toplanması halinde söz konusu olur (TTK m.409(2)). Olağanüstü genel kurul toplantısı “*gerekli görülmesi durumunda*” (TTK m.409(2)) ve “*mecburi ve ivedi nedenler çıkması halinde*” toplanır (Pulaşlı, 2016:355).

Olağan toplantı konusu niteliğinde olan konular veya anasözleşmenin değişikliği durumunda bile uygun görülürse olağanüstü toplantıların yapılabilmesi mümkündür (Domanıç, 1988:804). Toplantının gündemini toplantıya genel kurulu çağıran organ belirlemektedir. Fakat kooperatif anasözleşmesinin değişikliği nedeniyle yapılması planlanan olağanüstü genel kurul toplantıları, ana sözleşmedeki değişiklik izninin verildiği zaman diliminden sonra ana sözleşmedeki değişiklik işleminin bitirilebileceği ve de 6 ay gibi bir süre içerisinde yapılmaktadır (Domanıç, 1988:804).

Yönetim kurulu gerektiği takdirde genel kurulu olağanüstü toplantıya çağırabilir. Azınlık pay sahipleri genel kurulun yapılmasını gerektirici sebeplerini ve gündemi belirterek yönetim kurulundan genel kurul yapma çağrısı yapmasını talep edebilir. Genel kurul zaten toplanacak ise azınlık karar almak istedikleri konuların gündeme alınmasını isterler (TTK m.411(1)).

Genel kurulun yapılmaması, sorumluların birtakım hukuki yaptırımlarla karşı karşıya kalmasını gerektirmektedir. Bu konuda en önemli kanıtlardan biri 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 553 ve 644. maddelerinin hükümleridir. Genel kurulu

toplamadıkları neticesiyle anonim şirketlerde yönetim kurulu, limited şirketlerde ise müdür hukuki yaptırımlarla karşılaşır. Ayrıca genel kurul toplantısı yapılmamasına sebep oldukları için de kanundan ve sözleşmelerden doğan yükümlülükleri kusurlarıyla ihlal etmelerinden sebebi ile ortaya çıkacak zararlardan sorumludurlar (Özsungur, 2014:126) Meydana gelen zararların tazmini için şirket, pay sahipleri ve şirket alacaklıları dava açabilecektir. Şirketin zarara uğraması halinde Türk Ticaret Kanunu'nun 555.maddesi gereğince pay sahiplerinin her biri ayrıca şirket bu zararların karşılanmasını isteyebilir. Pay sahipleri karşılanmasını istedikleri tazminat miktarının kendi hesaplarına ödenmesini isteyemezler. Ancak tazmin edilen miktarın şirkete ödenmesini isteyebilirler. Pay sahibinin, uğranılan zarar sebebiyle açacağı davaların maddi ve hukuki dayanaklarla desteklenmesi gerekir (Özsungur, 2014:126). Genel kurul yapılmamasının hukuki yaptırıma bağlandığını gösteren diğer bir kanıt ise sermayenin kaybı, borca batık olma durumu başlığı altında düzenlenmiş olan Türk Ticaret Kanunu'nun madde 376 hükmüdür.

Olağanüstü genel kurul toplantısının gerçekleştirilmesi zorunluluğunun karşılanamaması, yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerin sorumlu olmalarını gerektirmekte; şirketin feshini gerektirmemektedir. Fakat azlığın genel kurul toplantıya davetini başlatmasına neden olabilmektedir (Yüzgeç, 2010: 101).

2.7. GÜNDEME BAĞLILIK İLKESİ

Kooperatif genel kurulunun toplantı çağrısına ve ilanına gündem yazılmaktadır. Kooperatif genel kurulu biraraya geldiğinde, gündem sınırları içerisinde çalışmalarını devam ettirir. Gündem ise genel kurulun bir planı vaziyetindedir (Eriş, 2001: 748).

Genel kurulda yalnızca gündemdeki yazılı olan konulara ilişkin görüşme açılabilen ve kararlar verilebilmektedir. Bu nedenle genel kurulu davet etmeyle ilgili ilan ve mektuplarda gündemin gösterilmesi zorunludur. Toplantıya çağrıda, ilan ve de mektuplarda gündemin olması, ortakların konuşulacak şeylere önceden hazırlanması ve bunları bilmesini sağlamakta, olası bir şaşırtıcı gündem maddesiyle karşılaşmalarına mani olmaktadır (Tekil, 1998: 285).

Gündemde ifade edilmeyen konular genel kurulda görüşülememekte ve bunlar hakkında karar alınamamaktadır. Çünkü genel kurul toplantılarında

gündemdeki konular ile ilgili olarak ortaklar öncesinde düşünüp hazırlanma imkânı bulabildikleri için konunun sonuca bağlanması sağlanmaktadır. Genel kurulun şaşırtıcı durumlarla, kargaşa ile mağdur durumda bırakılmaması gerekmektedir (Yıldız, 2004: 35).

Genel kurul toplantısı gündeminde, çağrıda veya ilanda belirtilmiş olan gündem maddelerine ilişkin bilgilerin bulunması mecburidir. Anasözleşmenin değiştirilmesi söz konusu ise yapılacak ilanda değiştirilecek maddelerin numaralarının yazılması ile yetinilir (KoopK m.46(1)).

Kooperatifler Kanunu uyarınca dörtten az olmamak üzere ortakların en az 1/10'u tarafından genel kurul toplantısından en az 20 gün önce yazılı olarak bildirilecek hususların gündeme konulması zorunludur (KoopK. m.46 (2)).

Toplantıda gündemde yer almayan hususlar kesinlikle görüşülemez. Fakat kooperatife üye ortakların en az 1/10'unun gündemdeki maddelerin görüşülmesinden önce yazılı teklif yapması durumunda, hesap araştırma komisyonunun seçilmesi, bilançonun tetkik edilmesi, ibranın geriye bırakılması, çıkmış ya da çıkarılmış ortaklar için kararlar verilmesi gündeme alınmaktadır. Ayrıca yeni bir toplantı için genel kurulun çağrılması, kanun, ana sözleşme ve iyiniyet esasları ile genel kurul kararına karşıt yönetim kurulu kararının bozulması, yönetim kurulu üyeleri ve asıl denetçilerin ve de yerlerine yedeklerinin seçilmesiyle alakalı konular, genel kurula katılan kişilerin sayıca toplam katılanların sayısının yarısından bir kişi fazla olması ile gündeme alınmaktadır (KoopK m.46(3)).

Yargıtay 11.Hukuk Dairesinin 1984/4429 Esas 1984/5181 Karar numaralı kararında yönetim kurulu üyelerinin azli için alınacak kararın gündemde olmasının zorunlu olmadığı belirtilmiştir (Çevik, 2003:490). Yine, Kooperatifler Kanunu'nun 46(2). maddesinde, genel kurulun gündeme bağlı kalmadan görüşebileceği hususlar arasında yönetim kurulunun azli de bulunmaktadır. Yargıtay'ın başka bir kararında azil mümkün olduğuna göre, bunun doğal sonucu olarak gündemde yer alması bile genel kurul seçim yapabilir. Kararda aksi takdirde kooperatifin organsız kalacağı, Daire'nin yerleşmiş içtihatlarına göre süresi bitmeyen yöneticilerin yerine seçim yapılmasının azil niteliğinde olduğu da belirtilmiştir. Karar metni şu şekildedir: *"Olayda açık bir azil söz konusu değilse de genel kurul yeni yöneticileri seçmekle eskileri zımnen azletmiş bulunmaktadır. Dolayısıyla onların yerine yenilerinin*

seçiminde de yasaya aykırı bir yön bulunmamaktadır. Bu bakımdan mahkemenin gündemde bulunmadığı halde yönetim kurul seçimlerinin yapılmış olmasını genel kurulun fesih sebebi olarak kabulü yerinde değildir.” (Yargıtay 11. HD., 23.10.1979 T., 1979/3880, E. 4916 K. www.sinerjimevzuat.com.tr Erişim 17.04.2020).

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun ilgili bir kararı ise şu şekildedir: “1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 46. maddesi yönetim kurulu üyelerinin azli konusunun gündemde olmasa bile görüşülüp karara bağlanmasına cevaz vermektedir. Gündem dışı azledilen yönetim kurulu üyelerinin yerine kooperatifin organsız kalmaması için aynı toplantıda yenilerinin seçilmesi zorunludur” (YHGK 1984/59 E., 1985/725 K. Çevik, 2003:490).

“Uyuşmazlığın çözümünde halli gereken hususlar, gündemin ilanından sonra ve genel kurul toplantısından önce gündeme madde ilave edilmesi halinde bu yeni gündemin ilanının nasıl yapılacağı ve somut olay itibarıyla çağrı ve ilan prosedürü açısından Yasa ve Bölge Birliği Ana sözleşmesinin ihlal edilip, edilmediği, gündemde olmasa bile dava konusu olan seçimlerin görüşülüp yenilenmesinin mümkün olup, olamayacağı noktalarında toplanmaktadır. Somut olayda 13/11/1998 tarihinde olağanüstü genel kurul toplantısı yapılacağı ve davalı Bölge Birliğinin yöneticiliğinden ayrılanların yerine yenilerinin seçimine ilişkin olan gündemin Bölge Birliği Ana Sözleşmesi'nin 22(1) maddesi hükmüne uygun surette 15 gün önceden gazete ile ilan edilmiş olduğu ve bu yönde bir çekişme bulunmadığı sabittir. Aynı hükmün 2. fıkrasında ise olağan genel kurul gündemine madde ilavesinin şartları açıklanmış gündeme eklenen kısmın toplantıdan önce süre aranmaksızın ilan edileceği belirtilmiş, ancak anılan bu hükümde olağanüstü genel kurul toplantısı gündemine madde eklenmesine ve ilanına ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Ne var ki davalı tarafça olağanüstü genel kurul toplantısı gündemine eklenen maddelerin ilanı cihetine gidildiğine göre, bu ilanı anasözleşmenin 22(2) maddesi hükmüne kıyasen toplantıdan önce süre beklenmeksizin yapması, bir başka deyişle toplantı gününden hiç olmazsa bir gün önce gerçekleştirmesi gerektiği, bu itibarla 13.11.1998 tarihinde yapılan gazete ilanının usulsüz olduğu, toplantının ancak 28.10.1998 tarihli gazete ile ilan edilen gündemle yapıp, sadece yöneticilerin seçiminin görüşülebileceği aksi halde gündeme sadakat ilkesinin ihlal edilmiş olacağı düşünülebilirse de, kooperatiflerle ilgili en üst yasal düzenleme olan 1163 sayılı

Kooperatifler Kanunu'nun ana sözleşme ile aksi kararlaştırılmayacak amir hükmü olan 46(3) maddesine göre, gündemde olmasa bile genel kurul toplantısı sırasında anılan bu hükümde öngörülen nisap dâhilinde teklif ve kabul edilmesi halinde yönetici ve denetçilerin azledilerek yerlerine yenilerinin seçilmesi her zaman mümkün bulunduğundan, ilan usulsüz yapılmış olsa bile gündeme sadakat ilkesinin ihlal edilmeyeceği ve yapılan seçimlerin geçerli olduğunun kabulü gerekir. Öte yandan Bölge Birliği'ni temsil etmek üzere Bölge Birliği Genel Kurulu'nca Merkez Birliği Genel Kurulu temsilciliğine seçilenler ile Bölge Birliği arasında esasen vekâlet ilişkisi bulunduğu kuskusuzdur. Vekalet akdi devam etse dahi temsil edilen kimsenin mümessilin temsil kudretini her zaman tahdit veya kaldırması mümkün bulunduğundan, gündemde olmasa bile temsilcileri seçen ve kooperatifin en yetkili organı olan genel kurulca temsilcilerin azledilip yerlerine yenilerinin seçilmesinde de bir usulsüzlük görülemez. Ancak bu halde Bölge Birliği anasözleşmesi'nin 23(a),(c) maddesinin de düzenlenen toplantı ve karar nisaplarının gözetileceği tabiidir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 2000/11-978 Esas,2000/1059 Kararlarında gündemde bulunmasa dahi belirtilen konuların gündeme eklenebileceği belirtilmektedir.” (Yüzgeç, 2007:68).

Şayet genel kurulun gündeminde mevcut değil ise önerge verilmek üzere ve de genel kurul gündemine dâhil edilmek maksadıyla bir ortak ortaklıktan çıkarılmamaktadır ve bakanlık teklifinin gündeme dâhil edilmesi mecburi olmamakla birlikte, kooperatif genel kurulu için tavsiye özelliği taşımaktadır (Eriş, 2001: 753).

2.8. GENEL KURULUN TOPLANMASI

Yukarıda da belirtildiği üzere kooperatif genel kurulu olağan ve lüzumu halinde olağanüstü toplanır. Olağan genel kurulun her hesap döneminin sonunda en az yılda bir toplanması zorunluluktur. Ancak ilgili bakanlıkça genel kurul usul ve esaslarının düzenlemesiyle ve kooperatif üst kuruluşuna ortak olmak koşuluyla, kooperatif genel kurulu gündemine konuyla ilgili madde koyarak, en çok üç hesap dönemini ihtiva edecek şekilde birleştirilen genel kurul yapılabilir (Kara, 2018:50).

Genel kurul yasa ve esas sözleşmeleri gereğince her yıl hesap dönemi sonundan itibaren altı ay içinde toplanarak kararlar alabilir. Bu süre içinde yapılan

toplantıda alınan kararlar olağan genel kurul toplantı kararlarıdır. Olağan genel kurul dışında yapılan toplantılar olağan üstü toplantı niteliğindedir. Bu tür toplantılarda alınan kararlar ise olağanüstü kararlardır. Geçersizlik söz konusu ise toplantının olağan ya da olağanüstü olmasında bir fark gözetilmemektedir (Kara, 2018:55).

2.8.1. Çağrı Şekli

Genel kurul toplantısına çağrı, kanun ya da esas sözleşme hükümleri gereğince yetki sahibi organ ya da kişiler aracılığıyla ortaklara ya da temsilcilere yöneltilmiş olan, toplantı yeri, zamanı, gündemi ve katılım şartlarını kapsayan ilan veya mektup şeklindeki yazılı irade beyanı ve bildirimidir (Moroğlu, 2002:54). Bu yazılı irade beyanının ortaklara ulaşmış olması yahut ulaştığının belgelenmesi zorunlu değildir. Bu nedenle iyiniyetle ve usulüne uygun olarak yapılan bildirim herhangi bir sebeple ortaklara ulaşmaması çağrıyı sakatlamaz (Moroğlu, 2002:55). Genel kurul toplantısının geçerli olabilmesi için tüm ortakların kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre toplantıya davet edilmesi gerekir. Geçerli bir davetin var sayılması için, davetin bütün ortaklara, yetkili organlar tarafından yapılması ve yapılan davetin de yetkili ve özenli bir ortağın, belirli yerde ve de zamanda genel kurulun yapılacak olmasını çıkarabileceği şekil ve özde olması gerekir (Yiğit, 2005:83).

İlk toplantıda, yeter sayının sağlanamaması durumunda, genel kurul aynı şekilde usullerle tekrar toplantıya davet edilir. Önceki toplantının duyuru metnine, toplantı yeter sayının temin edilememesi durumunda yapılacak ikinci toplantının davetine ilişki ileri sürülen hükümler geçersizdir (<https://www.ksmmmo.org.tr/office/pdf/genelkurullar.pdf> Erişim 17.04.2020).

Türk Ticaret Kanunu'nun 414. maddesinde bahsi geçen unsurlardan bir kısmının eksikliğine rağmen genel kurulun toplantıya çağrılması halinde, bu durum iptal edilebilirliğe ya da yokluğa sebep olabilir. Genel kurula çağrı usulsüz ise, bu durum genel kurul kararlarının geçersiz olduğunu göstermez, ancak bu kararın iptali istenebilir (Korkut, 2000: 46).

Usulsüz çağrı durumunda çağrılmamış olan ortak için, genel kurulca alınmış olan kararlara muhalif kalınıp, keyfiyeti tutanağa geçirme koşulları aranmadan iptal

davası açma hakkından bahsedilmektedir (Eriş, 2001:731). Genel kurulun davetsiz toplanması halinde genel kurul ya da genel kurul kararı söz konusu olmaz. Eksikliğin davetin varlığını etkilediği durumlarda, genel kurulda alınan kararlar yok hükmündedir (Eriş, 2001:731).

Genel kurulu toplantıya çağırma yetkili olanlardan bahsetmek gerekirse bunlarında başında yönetim kurulu gelmektedir. Olağan ve olağanüstü toplantıya çağrı yetkisi, yönetim kuruluna görev olarak yüklenmiş ve yerine getirilmemesi halinde Kooperatifler Kanunu Ek madde 2 ile cezai müeyyideler öngörülmüştür (Eriş, 2001:728). Yönetim kurulu üyeleri kurul olarak toplanır ve toplantıya çağrı yaparlar. Yönetim kurulu, her hesap devresinin bitiminden itibaren 6 ay içerisinde genel kurulu olağan toplantıya çağırma zorunluluğu vardır. Ancak ihtiyaç duyduğu takdirde her zaman genel kurulu toplantıya çağırabilir (Çevik, 2003:435). Süresi bitmiş olan yönetim kurulu üyeleri dahi kooperatiflerin düzgün bir şekilde çalışması için, genel kurulu toplantıya çağırabilmektedir (Eriş, 2001:731).

Yönetim kurulunun toplanamayan ve ikinci toplantı günü belli olan genel kurulun tarihini değiştirerek yeni bir genel kurul günü tayin etmesi iyiniyet kurallarına aykırı değildir (Çevik, 2003:436). Yönetim kurulu, kendisine ait yetkinin kullanılmasının genel kurulca yerine getirilmesi istemiyle genel kurulu toplantıya çağırabilir ve yetkinin bu kurulca karara bağlanmasını isteyebilir (Çevik, 2003:436).

Kanunda belirtildiği üzere yönetim kurulu;

En az 4 ortak olmak koşulu ile ortak sayısının 1/10'unun talep etmesi sonucu on gün içerisinde (KoopK m.44),

Kooperatif mevcudunun borçlarını karşılamayacağını anlaşılması üzerine derhal (KoopK m. 63(1)),

Ortaklık senedi çıkarılan kooperatif için son yıla ait bilânçodan kooperatifin varlığının yarısının geçersiz kaldığının anlaşılması üzerine hemen (KoopK m.63(2)),

Anasözleşmede gösterilen işlerin tamamlanmasından sonra kooperatif amacının değiştirilmesinin istenilmesi halinde, konutların ortaklar adına tescilinden itibaren altı ay içinde (KoopK m.81(2)) genel kurulu toplantıya çağırma zorundadır (Çevik, 2003:435).

Yönetim kurulu olağan toplantıya ilişkin çağrı görevini yerine getirmezse ya da, yapılan incelemelerde gerekli görülmesi halinde, denetleme kurulu toplantıya

çağrıya yetkilidir (Çetin, 2004:149). Zorunlu ve acele nedenlerin varlığı durumunda, denetçilerden biri bile genel kurulu toplantısına davet edebilmektedir. Bazı hallerde ve özellikle denetçi sayısının ikiden ibaret olduğu kooperatiflerde, denetimin imkânsızlaşmasını önlemek ve denetçinin bireysel sorumluluğunun ortadan kaldırılması için bu çözüme ulaşılmada yarar vardır (Çevik, 2003:436).

Yönetim kuruluna koşulları bulunmayan yöneticilerin seçilmesi halinde eğer tüm yönetim kurulu üyelerinin görevlerine son verilmesi söz konusu ise yönetim kurulunun tümüyle kendi yönetimleri hakkında böyle bir karar alması düşünülemeyeceğinden, bu durumda denetçiler genel kurulu toplantıya çağırılmalı ve bu uyuşmazlığı genel kurul çözümlmelidir (11.HD. E.2001/8423, K.2002/760, www.corpus.com.tr Erişim 17.04.2020).

Tasfiye süreci uzamışsa ve yönetim kurulu da görevini ihmal etmişse, tasfiye memurları, her çalışma dönemi sonunda olağan ve gerekirse olağanüstü toplantıya çağrı yapabilir (Çevik, 2003:435). Görev süresinin dolması halinde bile, yönetim kurulu genel kurulu toplantıya davet edebilir (TTK m. 410). Yönetim kurulundan ayrı bir tasfiye kurulunun oluşturulduğu durumlarda, tasfiye kurulu kendi görev sınırlarını ilgilendiren hususlarda genel kurulu toplantıya çağırabilir (Kara, 2018:106).

Tasfiye durumunda da genel kurulu çağrıya yetkili yönetim kuruludur. Tasfiye memurları ancak görevleri gereğince ilgili hususlarda genel kurulu toplantıya davet edebilirler (GTB, 2014:76).

Bir kooperatifin tasfiye haline girmesi, o kooperatifin genel kurulunun toplanmasına ve tasfiye ile ilgili olarak karar almasına mani teşkil etmez. Zira Kooperatifler Kanunu'nun 43.maddesi uyarınca ve 1977 tarihli Yargıtay kararı uyarınca genel kurulu toplantıya davet hususunda yetkili olarak tasfiye memurlarını saymıştır (Y.11 HD. 25.10.1977-E.3915/K.4560, Batider, 1978:872). Kanun ve anasözleşmeyle genel kurulu toplantıya çağırmaya yetkili başka bir organ da denetçiler kuruludur. Gerektiğinde denetçiler, kooperatifin ortağı olduğu üst birlik, ve tasfiye kurulu genel kurulu toplantıya davet edebilirler.(KoopK m.43(1)).

Kooperatifler Kanunu'nun 43.maddesinde yetkili organların görevini yapmaması halinde ilgili bakanlıklara da genel kurulu toplantıya davet etme hakkı tanınmıştır. Genel kurulu toplantıya davet etme yetkisine sahip olan bakanlıklar, zirai

maksatlı kooperatifler ile üst kuruluşlar için Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı ya da Orman Bakanlığı, Yapı kooperatifleri için Çevre ve Şehircilik Bakanlığı diğer kooperatifler için Ticaret Bakanlığı'dır.

Kooperatifler Kanunu'nun 44.maddesi uyarınca ortaklar bazı hallerde kooperatifi toplantıya çağırabilir. Bu yetki genellikle olağanüstü toplantılar için öngörülmüştür. Ortak sayısının en az dört olması şartı ile minimum 1/10'u azınlık olarak kabul edilmiş ve toplantıya çağrıya yetkili kılınmıştır. Azınlık olarak kabul edilmenin temel şartı, onda birlik azınlığın birlikte hareket etmeleridir. Aynı ayrı yapılan başvurular onda biri bulsa bile azınlık kabul edilmez (Çevik, 2003:439). Genel kurul 4 ortaktan fazla olmak koşuluyla ortak sayısının minimum 1/10'nun isteği üzerine toplantıya çağırılır. Ortaklar yönetim kuruluna müracaat ederler. En az 10 gün içinde yönetim kurulu genel kurulu toplantıya çağırılmaz ise ortaklar, genel kurulun ilgili Bakanlık tarafından toplantıya çağırılmasını veya mahalli mahkemeden, genel kurulu bizzat toplantıya çağırma yetkisinin verilmesini talep edilebilir (Tekinalp, 2019:684). Ortaklar başvurmasa dahi ilgili bakanlığın genel kurulu toplantıya çağırma hakkı vardır. Gündem yetkili organ tarafından tespit edildikten sonra genel kurul ana sözleşmedeki hükümlere göre toplantıya çağırılır (Karayalçın,1973:431).

Yönetim kurulunun toplantı için çağrıda bulunmaması durumunda ortakların ilgili bakanlığa başvuru yapmaları gerekmektedir. Bunun olumsuz sonuçlanması halinde dava açılabilir. Müracaat sırasına uyulmadan dava açılması halinde bu dava reddedilmektedir (Çevik, 2003:436).

Kooperatiflerle ilgili olarak belirli bir azınlığın başvuru yapması sonucunda mahkemenin kararıyla genel kurulun toplanması için karar verilmesi adına belirli oranda olan azınlığın başvurusu kâfi olmayıp, başvuru yapanların ne tür konularda genel kurulun toplantıya çağrılmasını talep ettiklerini dilekçelerinde belirtmeleri ve mahkemece de başvuru konuları incelendikten sonra bu konular için genel kurulun toplantıya çağrılıp çağrılmayacağı belirlenmesi, daha sonra genel kurul gündemini de belirleyerek genel kurulun çağrılmasına izin verilmesi gerekir (Çevik, 2003:445). Olağanüstü çağrıya ilişkin davada yönetim kurulu ve bakanlığa yapılan başvuru gibi, mahkemeye de en az dört ortak başvurmuş olmalıdır (Çevik, 2003:445).

Genel kurul çağrısında azınlığın her istemi gündeme alınmaz. Gündem maddeleri başvuranın istemesi ile birlikte yasa ve ana sözleşme hükümleri göz önüne alınarak saptanır. Kooperatifler Kanunu hükümleri ile kooperatif anasözleşmesi hükümleri göz önünde tutularak, gündeme ilavesi mümkün ve doğru olan hususların kabulüne karar verilerek münasip olmayan istekler reddedilir (Çevik, 2003:445).

Denetçilerin, tasfiye memurlarının ve üst kuruluşların yasadan doğan çağrı yetkileri gerektiğinde kullanılabilir olduğundan bunların yetkisi yönetim kuruluna nazaran ikincil niteliklidir. Bir başka deyişle bu organlar yönetim kurulu tarafından çağrı yapılmadığı durumlarda yetkilerini kullanırlar. Bakanlığın çağrı yetkisi ise üçüncü derecededir (Tekinalp, 2019:684).

Eğer ilgili bakanlıklar da çağrı yapmamışlarsa, istek sahipleri mahkemeye başvuru yaparak genel kurulu kendileri çağırma yetkisini alabilmektedirler. Yargıtay azınlığın doğrudan doğruya çağrı için mahkemeye başvuramayacağını, yönetim kurulundan başlayarak sıra ile diğer yetkililere talebini iletmesi gerektiği görülmüştür (Doğanay, 2004:1536). Doktrin de aynı görüşte birleşmektedir (Doğanay, 2004:816–818). Çağrıya yetkili mercilerden biri varken yönetim kurulu yerine kayyum atanamaz (Tekinalp, 2019:684).

Genel kurulda yönetimin görev süresi ile ilgili bir sürenin olmaması halinde yönetim kurulu bir yıllık görev için seçilmiş kabul edilir. Görev süresi tamamlanan yönetim kurulu görevi ile ilgili yetkileri de son bulmaktadır. Görev süresi tamamlanan yönetim kurulunun aynı zamanda çağrı yetkisi de son bulmuştur. Bu durumda, süresi devam ettiği takdirde denetçilerce kooperatif genel kurulunun toplantıya çağırılarak organlarının oluşturulması, bu mümkün olmazsa, kooperatife kayyum tayini için mahkemeye başvurulması gerekir. Genel kurulun toplantıya çağrı davetinin ciddi sebeplere dayanması Medeni Kanun'un 2.maddesinin gereğidir (Çevik, 2003:436). Yönetim kurulu veya anasözleşme ile bu hususta yetkili kılınan diğer bir organ ve gerektiğinde denetçiler kurulu, ortağı olduğu üst birlik ve tasfiye memurları, genel kurulu toplantıya çağırmaya yetkilidirler (KoopK m.43(1)).

Genel kurul, çağrı üzerine toplanır. Genel kurulun çağrısı için yönetim kurulu yasaya uygun bir karar alamamışsa, genel kurul yapılamaz. Buna rağmen çağrı yapılırsa, bu genel kurulda alınan kararlar iptal edilir (Çevik,2003: 436). Yargıtay'ın konu ile ilgili bir kararı ise şu şekildedir: *“Davacıların yöneticiliğe seçildiği 1980*

yılı genel kurul toplantısından sonra 1985 yılına kadar yeni bir genel kurul yapılmamasına rağmen yönetim kurulunca bir çağrı yapılmış ve bu çağrı üzerine genel kurul yapılmış, bu usulsüzlük üzerinde durulmadan karar alınmış ve bu suretle organ eksikliği de giderilmiş ise, sicil memurunun genel kurul kararını da aşarak tescil işlemini reddetmesi mümkün değildir.” (Y. 11 HD. 12.06.1985-E.3839/K.3764, Çevik, 2003:436).

Genel kurulu, toplantıya çağıran yönetim kurulu gerektiğinde tehire de yetkilidir. Toplantının tehiri yönünden yönetim kurulu ile denetçiler arasında bir uyuşmazlık çıkarsa, genel kurul toplantısına devam edilemez (Y.11.HD. 23.05.1986, E.1427, K.3154, Çevik, 2003:437).

Genel kurulun, yeter sayının sağlanamaması nedeniyle toplanamaması halinde, bir kooperatifin ilk toplantı tarihi ile beraber ikinci toplantı tarihini belirleyerek bunu duyurmakla yetinip yetinemeyeceği ve çağrı prosedürüne yeniden uyulmasının zorunlu olup olmadığı hususu tartışmalıdır. Yargıtay 06.07.1978 tarihli bir kararında, genel kurul çağrı ilanlarında, ilk toplantıda yeter sayının elde edilemeyeceği düşünülerek ikinci toplantı gününün belirlenebileceği ve yasanın öngörülen sürelerle uyulması kaydıyla ikinci bir ilan yapmaya gerek olmadığı kanaatine varmıştır (Doğanay, 2004:1536). Ancak yasanın açık hükmü karşısında yeniden ilan yapılması zarureti vardır (Teoman, 2000:365). Öğretide Ulusoy, sürelerle uyulmak kaydıyla, ikinci ilan yapılmasına gerek yoktur şeklindeki görüşüyle Yargıtay’ın görüşüne yaklaşmaktadır. Arslanlı, Teoman, Domaniç, Tekinalp ve Poroy ise yeniden ilan yapılması gerektiğini aynı zamanda ilk toplantıda nisap sağlanamadığının yeni ilanda yazılması gerektiğini belirtmektedir (Teoman, 2000:462). Kanaatimizce, çağrı prosedürüne uyulması yasanın açık hükmü karşısında zorunlu olduğu gibi daha çok kişinin toplantıdan haberdar olmasının faydaları da çok fazladır. Bu nedenle bizce de ikinci toplantı için de çağrı merasimine uymak zorunluluktur.

Bir çağrının varlığından bahsedebilmek için, davetin tüm ortaklara yapılmış olması, kanun ve esas sözleşme hükümlerine göre yetkili kimseler tarafından yapılmış olması, şekil ve özü açısından alışlagelmiş bir dikkati ve özeni göstermesi bütün ortakların belli yerde ve zamanda genel kurulun toplanabileceğini anlar özellikte olması gerekmektedir. Genel kurul toplantısı için Türkiye Ticaret Sicili

Gazetesi'nde ilan yapılmaması ve tüm ortakların yazı karşılığı ya da iadeli taahhütlü mektupla davet edilmemesi halinde bir çağrıdan bahsedilemez. Bu durumda yapılacak toplantıda alınacak karar yoklukla maluldür. Genel kurula çağrı hususunda ek bazı usuller getirilmişse, bu usullere uyulmamasının yaptırımını da yokluktur. Ancak örneğin iki ilan şartı konulmuş ve buna rağmen tek ilan yapılmışsa asgari şart gerçekleştirildiği için iptal edilebilirlik yaptırımını söz konusu olur (Doğanay, 2004:62).

Genel kurul çağrısında ana sözleşme ile düzenlemeye çok geniş bir alan bırakılmıştır. Çağrı usulü ana sözleşme ile belirlenmemiş ise Kooperatifler Kanunu madde 6(1) uygulanır. Eksik kalan noktalarda ise Kooperatifler Kanunu madde 98 yollamasıyla anonim şirketlere ilişkin hükümler uygulanır. Tekinalp, çağrı usulünde anonim şirketlere ilişkin hükümlerin uygulanmasının Kooperatifler Kanunu'nun amacına aykırı olduğu görüşündedir. Yazar, ilgili bakanlıkların örnek ana sözleşmelerle konuyu düzenlemesinin doğru olacağı kanaatindedir (Tekinalp, 2019:685).

Kooperatifler Kanunu'nda açıkça yazılı olmamakla beraber genel kurul çağrısının ve gündemin ilan edilmesi lazımdır. Çünkü ilanlara ait bir örnek toplantıdan minimum on gün öncesinde Ticaret Bakanlığı tarafına gönderilir (Karayalçın, 1973:431).

Genel kurulun toplanması, kararların alınması ve oyların kullanılmasına ilişkin ana sözleşmeye hüküm konulması emredici hüküm olarak öngörülmemiştir. Bu nedenle kooperatif ana sözleşmesinde bu hususlara ilişkin hükümlerin bulunmaması halinde kooperatifi temsile yetkili olan ve kooperatifin icra organı durumunda bulunan yönetim kurulu tarafından hazırlanıp ortaklara gönderilecek taahhütlü mektup veya mahalli gazetelerde yapılacak bir ilanla, şayet ortak köyde ikamet ediyorsa ortağın imzası alınmak kayıt ve şartıyla kendisine verilecek bir davetname ile ortaklar toplantıya çağırılırlar (Doğanay, 2004:1536). Ana sözleşmede yazılı usul ve esaslarla belirtilen biçimde genel kurul toplantıya davet edilir. Ana sözleşmede hüküm olmaması halinde genel kurul, kooperatifi temsile sahip olanlar tarafından imzalanan taahhütlü mektuplarla yada bir yerel gazete ile köylerde ise yazılı olarak imza karşılığı toplantıya çağırılır (Bozkurt, 2013:499).

Yönetim kurulunun, kooperatiflerin olağan genel kurullarını 1 Ocak-30 Haziran tarihleri arasında toplanacak şekilde toplantıya çağırması gerekir (Çevik, 2003:471). Türk Ticaret Kanunu'nun 414. maddesi emredici bir hükümdür. Bu nedenle anılan maddede öngörülen usullere aynen uyulması gerekir. Pazar günü de genel kurul yapılabilir (Çevik, 2003:472). Ancak toplantı saatini içermeyen çağrı mektuplarının yasa ya da ana sözleşmede öngörülen biçimde yeterli bir çağrı olduğunun kabulü mümkün değildir (Çevik, 2003:472).

Genel kurula ilişkin davetin ana sözleşme hükümlerine göre taahhütlü mektupla yapılması gerektiği halde bu şart yerine getirilmemişse, dava konusu genel kurulda alınan kararların iptali gerekir (Çevik, 2003:472). İhtiyati tedbirlerle genel kurulun toplanması durdurulduktan sonra bu tedbir kaldırılarak genel kurulun yapılmasına karar verilmesi halinde, ayrıca bir ilan ve çağrı yapılmadan toplantı yapılması yasaya aykırıdır (Çevik, 2003:472).

Genel kurulun toplantıya çağırılma şekli, ana sözleşme hükümleriyle belirlenmiştir. Gerçekten, yönetim kurulu tarafından toplantıya katılması uygun görülmeyen ve önemli sayılan birtakım ortaklar çağrılmadan toplanmış olan genel kurulda alınmış olan tüm kararlar hükümsüz sayılmaktadır. Bu kararların yoklukla sakat olması durumunun saptanmasını Kooperatifler Kanunu madde 53'teki koşul aranmadan davetin usulü dairesinde yapılmasını ileri süren tüm ortaklar isteyebilmektedir (Çevik, 2003:473).

Genel kurul toplantısında divan başkanı seçimine ilişkin karar kamu düzeni ile ilgili olmadığından Kooperatifler Kanunu'nun 45(son) maddesine uyulmamış olması buna ilişkin kararın batıl olmasını gerektirmez. İptal davasına ilişkin koşullar aranmalıdır (Çevik,2003:472).

Anonim şirketlerde genel kurul toplantısı çağrıları elektronik platformda yapılması Türk Ticaret Kanunu'nun "çağrının şekli" başlıklı 414.maddesi ile hükmüyle sağlanabilmiştir. Türk Ticaret Kanunu madde 339'da genel kurul toplantısının çağrı şekli ana sözleşmede gösterilmesi gerekli olan konular içerisinde düzenlenmiştir (Özer, 2006:125). Kooperatifler Kanunu'nda yapılan gönderme nedeniyle belirtilen değişikliklerin kooperatiflerde de uygulanması mümkün olacaktır.

Genel kurula çağrıda daha basit ve çabuk olan çağrı yöntemi, kooperatifin web sitesine çağrı ilanı konulmasıdır. Türk Ticaret Kanunu madde 414 hükmü, genel kurul toplantısına yapılacak çağrıyla ilişkili olarak çağrının, şirketin internet sitesinde yayımlanacak bir ilan ile de yapılmasını zorunlu hale getirmiştir. İnternet sitesine konulacak olan çağrıya ait ilan çağrının Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde yayımlanması için alternatif olmamakla birlikte, gazetede ilan ile birlikte yerine getirilmesi gerekli olan mecburi bir unsurdur. İnternet sitesinde yayımlanacak çağrı ilanı, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi'nde yayımlanacak ilana paralel, ilan ve toplantı günleri hariç, toplantı tarihinden minimum iki hafta önce olmak şartıyla siteye konulmalıdır (Özer, 2006:126).

Toplantı ilanı ve taahhütlü mektuplarda genel kurul toplantısının hangi kooperatife ait olduğu, toplantı yeri, zamanı, toplantının gündemi yer almalıdır. Kooperatifin adının tam olarak belirtilmemesi halinde genel kurulda alınan kararlar yok hükmündedir. Toplantı yer ve zamanı yanlış bildirilirse, burada alınan kararlar yok hükmündedir. Esas sözleşmenin bir hüküm içermediği hallerde genel kurul ortaklık merkezinin yer aldığı mevkide toplantıya davetli olunacaktır. Ortaklık merkezi yalnızca mülki birliği ifade etmez. Aynı zamanda belirli bir mülki birlik içindeki adresin açıkça anlaşılabilir şekilde belirlenmesi gerekir. Gündemin tam ya da gereği gibi ilan edilmemesi de kararların iptal edilebilirliğine sebep olur. Genel kurul çağrısı için gündemin ortaklara gönderilmiş olmaması, genel kurul kararlarının geçersizliğini gerektirmez. Bu eksiklik iptal nedeni olur (Özer, 2006:127).

Genel kurulun toplantıya çağrı şekline ilişkin getirilmiş olan düzenlemeye yahut esas sözleşmeye bağlı olarak getirilen ek hükümlere uyulmayan çağrı neticesinde toplanmış olan genel kurulda alınmış olan kararlar yok hükmünde sayılmaktadır. Yapılan çağrının ortak yahut bir grup ortak için yapılması arasında fark yoktur. Buna karşılık, Türk Ticaret Kanunu'nun 368.maddesinde yer alan, toplantının ve çağrının arasında en az iki hafta olması gerektiği hükmüne aykırılık olması, yapılan çağrının uygunsuz olmasına, genel kurul'da alınmış olan kararların iptal edilmesi neden olur (Özer, 2006:127).

Genel kurul toplantısına dair yapılacak olan çağrının, bire bir çağrının muhatabı olan ortakların genel kurul ile alakalı bilmesi gerekli bütün konuları kapsamaması gerekir. Yapılan çağrının toplantının hangi kooperatifle alakalı olduğunun

anlaşılması adına kooperatifin ticaret unvanını içermesi gereklidir. Fakat unvan tam manasıyla yazılmamış olsa bile kooperatifi ima eden rastgele bir ibarenin bulunmuş olması, çağrının ait olduğu kooperatifin anlaşılması için kâfidir (Özer, 2006:145).

Genel kurul toplantısına dair yapılan çağrı ile alakalı ilan ve de taahhütlü mektuplarda toplantının yerinin, zamanının belli olması gerekmektedir. Toplantı yapılacak yer tarif edilirken yalnızca il, ilçe vb. adı yazılmamalı, adres gayet açık ve net bir biçimde yazılmalıdır. Toplantı yapılacak zamanının günüyle saatinin de açık bir şekilde yazılması gerekmektedir. Çağrıda, kooperatife ait önem teşkil eden bilgiler (unvan, toplantı yeri, saat, zaman) belirtilmemiş yahut hatalı belirtilmiş ise, böyle bir toplantıda alınan genel kurul kararlarına karşı ortakların, çağrının gereği gibi yapılmamış olmasına dayanarak iptal davası açma hakları vardır (Özer, 2006:146).

Çağrı ile ilişkili ilanlarda ve mektuplarda toplantının gündemine ilişkin bilgilerin yer alması ve bunun sunulması kanuni zorunluluktur. Ortaklar genel kurul toplantısına katılım ile ilgili kararlarını, katılma kararı verdiklerinde ise yapacak oldukları hazırlıkları, toplantının gündemi durumuna göre belirleyecekleri için genel kurulda görüşülecek olan konular maddeler halinde düzenlenmelidir. İlan ve mektuplar üzerinde gündeme ait bilgilerin gösterilmemesi, genel kurulda alınmış olan kararların yokluk ile malul olmasına sebep olmaktadır. Yine aynı şekilde, gündemin olması gerektiği gibi ilan ya da tebliğ edilmemesi durumunda kararlar iptal edilebilir olmaktadır (Özer, 2006:147).

2.8.2. Toplantıya Katılmaya Yetkili Olanlar

Ortakların genel kurula katılmaları kendileri için bir haktır ve genel kurula katılma hakkı olarak ifade edilir. Genel kurula katılma hakkı, görüş bildirmek, eleştiri yapmak, oy kullanmak, karşı görüş belirtmek, bilgi almak vb. hakların tamamını içeren bir kavramdır (Özer, 2006:9). Bu hak başka bir nitelik aranmaksızın ortaklıktan kaynaklanan bir haktır. Bunun dışında genel kurula katılma ortak için bir görev ve zorunluluk arz etmektedir. Kooperatiflerde her ortağın kullanabileceği oy hakkı yalnızca bir tanedir. Bir ve üzeri ortaklık payına sahip olmak oy hakkını etkilemez (KoopK m.48).

Kooperatifin yapı ve amacından doğan bu emredici hükme aykırı bir hükmün ana sözleşmeye konulması mümkün değildir. Genel kurul toplantısına katılmak ve oy kullanabilmek için tüm ortaklık yükümlerinin yerine getirilmiş olması ve kooperatife giriş tarihi ile genel kurul tarihi arasında üç aylık sürenin geçmiş olması lazımdır. (KoopK m.26). Yapı kooperatifleri için bu üç aylık süre aranmaz (Çalışkan, 2019:73).

Yargıtay, ortaklık şartlarına sahip olmayanlar her nasılsa ortaklık hakkına sahip bulunmuşlarsa, ortaklıktan çıkarılmadıkları sürece genel kurula katılmaları ve genel kurulda oy vermelerini engelleyici bir yasa hükmünün olmadığını belirtmiştir. Kooperatiften çıkarılan ve bu çıkarma kararı kesinleşmeyen ortaklar da genel kurula çağrılmalıdır (Y. 11 HD. 07.12.1995-E.7899/K.9078 Eriş,2001:733). Ancak bu ortak toplantıya çağrılırken, çağrının ortak lehine karine teşkil etmemesi için özel bir ifade kullanılması uygun olur (Tuncer, 2003:13). Toplantıya başkanlık edecek kimsenin ana sözleşme ile saptanmış olduğu hallerde, toplantı gün ve gündeminin bu kişiye tebliğ edilmesi de gerekir (Domaniç, 1988:827).

2.8.3. Genel Kurulun Çalışma Esasları

Esas olan ana sözleşmede aksine hiçbir düzenleme yapılmamış ise genel kurul toplantısının genel kurul tarafından seçilen, pay sahibi olması mecburi olmayan bir başkan tarafından yönetilmesidir. Seçilen başkanın uygun görmesi durumunda yazman ve de oy toplama memuru belirlenmektedir. Gerekli durumda başkan yardımcısı da seçilebilmektedir (TTK m.419(1)).

Anonim şirketlerde yönetim kurulu, genel kurulun çalışma esaslarına ve usullerine ilişkin kurallarını kapsayan Ticaret Bakanlığı'nca belirlenecek minimum ögeleri içeren bir iç yönerge hazırlar ve genel kurulun onayından sonra yürürlüğe koyar. Bu iç yönerge tescil ve ilan edilir (TTK m.419(2)). Kooperatifler Kanunu'nda aksine açıklama olmayan hususlarda Türk Ticaret Kanunu'ndaki anonim şirketlere ait hükümler uygulanacağından (KoopK m.98), madde kooperatif genel kullarının yapılmasında da uygulanabilir. Bakanlık temsilcisinin genel kurul toplantısına katılmadığı yada katılamadığı durumlarda, bu iç yönerge ile düzen sağlanması amaç

edinilmiştir. Genel kurulu sevk ve idare etme şekli bu ‘‘rehber belge’’ ile sağlanacaktır.

(<http://koop.gtb.gov.tr/data/51f7a792487c8e14b445462c/6102kanunkitab1%C4%B1.pdf> Erişim 17.04.2020).

Genel kurul toplantısının ertelenmesi, finansal tabloların görüşülmesi ve buna bağlı konular, sermayenin 1/10’una, halka açık şirketlerde 1/20’sine sahip pay sahiplerinin isteği üzerine, genel kurulun bir karar almasına gerek olmadan toplantı başkanın kararı vermesi ile bir ay sonraya bırakılma şeklinde olabilmektedir. Erteleme pay sahiplerine ilan aracılığı ile bildirilmektedir ve internet sitesinde yayınlanmaktadır. İzleyen toplantı için genel kurul, kanunda öngörülen usule uygun olarak toplantıya çağrılmaktadır (TTK m.420). Kooperatifler Kanunu’nda genel kurulun ertelenmesiyle ilgili hüküm bulunmadığından, genel kurulun ertelenmesinde, Kooperatifler Kanunu’nun 98(2) maddesi nedeniyle Türk Ticaret Kanunu’nun 420.madde hükmü uygulanacaktır (<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/398249> Erişim:25.03.2020).

Genel kurulda karara varılan konular tutanak aracılığıyla belirlenmektedir. Toplantı tutanağına pay sahipleri yahut temsilcileri, sahip oldukları payların sayıları, grupları ve itibari değerleri, genel kurulda sorulan sorular ve cevapları, alınan kararlar, her karar için kullanılan olumlu ve olumsuz oyların sayıları yazılmaktadır (Çetiner/Bozkurt Yüksel, 2017:321-322). Tutanak, toplantı başkanlığı ve bakanlık temsilcisi tarafından imzalanmakta, tam tersi olması durumunda ise geçersiz sayılmaktadır (TTK m.422(1)). Yönetim kurulu tutanağın noterce onaylanmış bir suretini derhal ticaret sicili müdürlüğüne vermek ve bu tutanakta yer alan tescil ve ilana tabi hususları tescil ve ilan ettirmekle yükümlüdür. Ayrıca tutanak hemen şirketin internet sitesine konulmaktadır (TTK m. 422 (2)). Ticaret sicil memurluklarına tescil ve ilan edilecek hususlar Kooperatifler Kanunu madde 3’te sayılmıştır. Genel kurulda alınan kararlar, kanun ve ana sözleşme gereğince zorunlu olarak ilan ve tescile tabi ise, ticaret siciline tescil ve ilan olunur (Çalışkan, 2019:266-267).

2.8.4. Toplantı ve Karar Yeter Sayıları

Toplantı yeter sayısı/nisabı anasözleşmede gösterilir. Ancak yapı kooperatiflerinde, genel kurul toplantısına başlanabilmesi için kooperatif üyesi ortakların en az 4'te 1'inin asaleten ya da temsilen toplantı yerinde hazır bulunmaları şarttır (KoopK m.45(2)(3)). Bakanlık temsilcisi beklendikten sonra genel kurulu açmadan önce kanunen toplantının yapılabilmesi için gerekli sayıya ulaşıp ulaşılmadığına bakmak gerekir. Genel kurulda toplantı yeter sayısına ulaşamamış ise derhal durum tutanak altına alınarak toplantının yapılmasına imkân vermemek gerekir. Genel kurul toplantı nisabına ulaşmadığı halde yapılan toplantıda alınan kararlar hukuken yok hükmündedir (Çalışkan, 2019:223).

Anasözleşmede toplantı için daha ağır nisap öngören herhangi bir hükmün yer almaması halinde Kooperatifler Kanunu'nun 98. maddesinin atfıyla Türk Ticaret Kanunu'nun 418.maddesi gereğince $\frac{1}{4}$ oranı geçerli olacaktır. Sonuç itibarı ile 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 124.maddesine göre kooperatifler, kolektif şirketler, komandit, limited ve anonim şirketler bir bütün olarak ticaret şirketleri arasında sayılmıştır. Bu nedenle kooperatiflerin ticaret şirketi olup olmaması hususunda tartışma son bulmuştur. Dolayısıyla bir ticaret şirketi olan kooperatiflerin kendi mevzuatında hüküm olmaması durumunda "Türk Ticaret Kanunu'ndaki anonim şirketlere ait hükümler uygulanır" denilmekle aksine düşünme olanağı sonlanmıştır (Kara, 2018:51-52).

Karar yeter sayısı Kooperatifler Kanunu'nun 51 ve 52. maddelerinde düzenlenmiştir. Kooperatifler Kanunu'nun 51. maddesine göre genel kurul kararlarında anasözleşmede aksine bir hüküm yoksa kararlarda ve seçimlerde kullanılan oyların yarıdan bir fazlasına itibar olunur. Ancak genel kurulda alınacak tüm kararlarla ilgili salt çoğunluk geçerli bir sayı olarak kabul edilmez. Kooperatifin dağılması ya da diğer bir kooperatifle birleşmesi ve anasözleşme değişikliği yapılması gibi kararlarda fiilen kullanılan oylarda $\frac{2}{3}$ çoğunluk aranır (Bozkurt, 2013:502).

Olağan genel kurulda kararlar, toplantıda asaleten ya da temsilen hazır bulunan ortak sayısının en az yarıdan bir fazlasının oyu ile alınır (KoopK m.51(1)). Sözleşmede açık hüküm bulunmak şartıyla genel kurula temsilen katılım

sağlanabilir. Bir ortak ancak kooperatifin diğer bir ortağını temsilci olarak atayabilir (KoopK m.49(1)). Eş ve birinci derecede akrabalar için temsilde ortaklık şartı aranmaz (KoopK m.49(2)). Genel kurulda mektupla oy vermek ve ortak dışında başka bir kişiye yetki vermek uygun değildir. Ancak üye sayısı 1000'in üzerinde olan kooperatiflerde anasözleşmeye hüküm konulursa mektupla oy verme imkanı sağlanabilir. 1000'den fazla ortağı olan kooperatiflerde anasözleşmeye hüküm konulması koşuluyla bir ortak en çok dokuz ortağı temsil etme imkânına sahip olabilir (KoopK m.49, 54).

Ortak sayısı 1000'in üzerinde olan kooperatiflerde anasözleşmede kayıt bulunmak suretiyle gruplara ayrılan ortaklar adına grup temsilcilerinin aldıkları talimata göre oy kullanabilir. Temsilcinin talimata aykırı oy kullanması, karara etki etmez (KoopK m.54). Bu hükmün 1000'den az ortaklı kooperatif genel kurullarında uygulanmasında bir sakıncanın olmadığını kıyasen bilmek gerekir. Başka bir ifadeyle 1000 ortaktan az sayıdaki kooperatif genel kurullarında da talimata aykırı kullanılan oyun geçerli kabul edilebilmesi gerekir (Kara, 2018:53).

Karar yeter sayısı toplantı yerinin girişine konulan ortaklar cetvelindeki imza sayısına göre belirlenir. Ancak, Yargıtay hazırlanmış cetvelinde imzası olan ortakların oy kullanma zorunluluğu bulunmadığından, yalnızca ortaklar cetvelindeki imzalara göre karar yeter sayısının belirlenmesinin doğru olmayacağı, fiilen kullanılan oy sayısına göre karar yeter sayısının belirlenmesi gerektiği görüşündedir. Kooperatifin olağan işlerine dair kararlar için olağan karar yeter sayısı uygulanır. Ancak, anasözleşmede daha ağır karar yeter sayısı belirlenebilir (Aykan, 2007:76-77).

Yargıtay tarafından, çekimser oylar, aleyhte oy (ret oyu) olarak kabul edilmektedir. Konu ile ilgili bir karar şu şekildedir: "*Tarafların arasında geçen davadan ötürü N..... 2. Asliye Hukuk Hakimliği tarafından verilmiş olan 08/12/1981 tarihli, 178/342 sayılı hükmün temyizden incelemesi müdahil davalı avukatınca istenmiş olup ve temyiz dilekçesindeki süreyi kapsadığı anlaşılmış olmakla beraber; dosyada yer alan kağıtlar okunarak gereği konuşuldu ve düşünüldü: Davacı vekili, Nazilli Öğretmenler Konut Yapı Kooperatifi'nin temsilcisi bulunan müvekkillerinin, kooperatif ortaklarından olan Ahmet'e vecibelerini yerine getirmemesi sebebiyle üyeliğinin düşmesine karar verildiğini, alınan kararın 28.03.1981 günlü genel kurula intikal ettirildiğini, anılan toplantıda Ahmet'in haksız*

yere ortaklığa kabul edildiğini, oysa genel kurulda 24 kabul oyuna karşılık 8 ret ve 37 çekimser oy kullanıldığını, çekimser oyların da ret oyu anlamına geleceğini bu nedenle de ihracın onaylanması gerektiği halde aksinin kabul edildiğini belirterek, genel kurulun Ahmet'in yeniden ortaklığa kabulüne ilişkin kararının iptalini talep ederek davacı olmuştur. Davalı denetim kurulu başkanı yanıtında, Yönetim Kurulu'na ait kararın kanun ve tüzüğe uygun olduğunu, genel kurulda alınan kararın ise aykırı bulunduğunu ve davayı kabul ettiğini beyan etmiştir. Ahmet'in müdahale istemi 08.12.1981 günlü son oturumda, yönetim kurulu kararına karşı başka kanuni yollara başvurma hakkı bulunduğu bahisle reddedilmiştir. Mahkemece, genel kurul zaptı ile toplanılan deliller dayanak yapılarak, çekimser oyların da ret oyu olarak kabul edilmesi gerektiği ve böylece 45 ret oyuna karşılık 24 kabul oyu ile yeniden ortaklığa alınmasının kanun ve tüzüğe aykırı gerekçesi gösterilerek davanın kabul edilmesine onay verilmiştir. Hüküm müdahil davalı tarafından temyiz edilmiştir. HMK'nun 53. ve müteakip maddelerine göre, hak ya da borcu bir dava sonucuna bağımlı olan bir 3. şahıs, her iki taraftan birisine katılma koşuluyla muhakeme sonlanıncaya dek davaya karışabilir. Davaya karışılması talebi geri çeviren kişinin, taraflardan bağımsız bir biçimde bu konuda temyiz hakkının olduğu yerleşmiş Yargıtay içtihatları ile ve öğretide kabul edilmiş bulunmaktadır. Kooperatif yönetim kurulunca iptali istenilen 28.03.1981 günlü genel kurul kararı, müdahale talebinde bulunan Ahmet'in ihracına ilişkin olup, adı geçen hukukunu ilgilendirmektedir. Bu nedenle olayda HMK'nun 53. ve müteakip maddelerindeki şartlar gerçekleştiğinden Ahmet'in müdahale talebinin kabulüne karar verilmesi gerekirse de, mahkeme gerekçesine göre, genel kurul toplantısında müdahil lehine 24 aleyhine 8 oy çıkmış, 37 oy sahibi de çekimser kalmıştır. Genellikle şirketler hukukunda (1163 sayılı Kooperatifler Yasanın 51'nci madde 1'nci bendi ve anonim şirketlere ait TTK 418'nci maddenin 1'nci bendi) ve özellikle davacı şirket ana sözleşmesinin 28/e maddesi hükmü gereğince, genel kurulda kararlar mevcut ortakların oy çoğunluğu ile alınması gerekir. Yukarıda gösterilen sayılardan anlaşılacağı üzere, genel kurula 69 ortağın iştirak ettiği, davacı lehine ise 24 oy çıktığı bu suretle davalı lehine çoğunluğun olmadığı anlaşılmaktadır. Esasında müstenkif (çekimser) oyların da aleyhte olarak kabulü gerekir. Bu halde, ise müdahil aleyhine 45 oyla ve çoğunlukla karar alınmış bulunmaktadır. Bu durum mahkemenin

iptal kararının yerinde olduğu ve müdahilin, müdahale isteği kabul edilse dahi bu sonucun değişmeyeceği ve bu sonucu etkileyecek hiçbir kanıt ve görüş de müdahil tarafından ileri sürülmediği cihetle müdahilin temyiz itirazlarının bu nedenlerle ret edilmesiyle hükmün onanması gerekmiştir. Bu nedenlerden ötürü müdahilin temyiz itirazlarının ret edilmesiyle hükmün onanmasına, ... 29.11.1982 tarihinde Y.11.HD. 29.11.1982 tarih, E.1982/5096, K.1982/4999 oybirliğiyle karar verildi.” (www.corpus.com.tr Erişim 17.04.2020).

Kooperatif genel kurulunda bazı kararların alınabilmesi, yasada özel olarak öngörülen sayıda ortağın kabul yönünde oy kullanmasına bağlıdır. Bu kararlar nitelikli çoğunluk gerektiren kararlardır. Kooperatifler Kanunu bu yönde özel hüküm içerdiğinden, Türk Ticaret Kanunu’nun anonim şirketlere ilişkin hükümleri burada geçerlilik kazanmaz (Aykan, 2007:77).

Nitelikli karar yeter sayısı gerektiren kararlar Kooperatifler Kanunu 51(2) ve 52. maddelerinde belirtilmiştir. Ancak, ana sözleşmede alınacak başkaca kararlar için de nitelikli çoğunluk öngörülebilir. Örneğin ortağın çıkarılması kararı için yasada nitelikli çoğunluk aranmamışken kooperatif anasözleşmesine konacak hükümle nitelikli çoğunluk şartı getirilebilir (Aykan, 2007:77).

Yasada belirtilen nitelikli çoğunluk gerektiren kararlar için anasözleşmede daha ağır karar yeter sayısı da getirilebilir. Örneğin, yasada en az 3’te 2 çoğunluk gerektiren kararlar için oy birliği şartı getirilebilir. Ancak yasa hükmü emredici nitelikte olduğundan, anasözleşmede yasada belirtilen yeter sayıdan daha az karar yeter sayısı getirilemez. Yargıtay’ın ilgili bir kararı şu şekildedir: “1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu’nun toplantı yeter sayısına ilişkin 45, temsile ilişkin 49, kararların geçerliliğine ilişkin 51 ve ortakların paylarının artırılmasına ilişkin 52. maddelerindeki hükümler emredici nitelikte olduğundan, bu hükümlere aykırılık teşkil eden genel kurul kararları, Türk Borçlar Kanunu’nun 19 ve 20. maddeleri ve Y. 11. HD. 10.02.2005 tarih, E.2004/4363, K.2005/1023 hükümleri gereğince, mutlak butlanla sakattırlar ve iptalleri için açılacak davalarda genel kurulda muhalefette bulunmuş olma şartı aranmayacağı gibi, bir aylık hak düşürücü süre içinde açılmış olmaları da dinlenmeleri yönünden zorunlu değildir. (www.corpus.com.tr Erişim 17.04.2020).

2.9. ELEKTRONİK ORTAMDA GENEL KURUL

Yirminci yüzyılın sonlarında dünyada yaşanan küreselleşmeyle birlikte, çok uluslu şirketlerin faaliyet sınırlarını genişleterek gelişmekte olan ülkelerde şirketler devir alarak ve ortaklıkları vasıtasıyla yerel borsalara girdikleri bilinmektedir. Buna karşılık Avrupa'daki birçok şirket Amerika'daki New York Stock Exchange (NYSE) borsasına kote olmuştur. Bu karşılıklı akım bir taraftan borsaya yatırımların artmasına diğer taraftan sermaye piyasasının derinleşmesine neden olmuştur. Bu durum birçok yatırımcıya daha çok yabancı şirketin hisselerini doğrudan edinme imkânını vermiştir. Sermaye alanındaki yaşanan gelişmeler hisse sahiplerinin genel kurul toplantılarına katılma haklarını birinci derecede etkilemiş bulunmaktadır. Giderlerin çok olması nedeniyle, yurt içinde veya yurt dışından gelip şirketin genel kuruluna bir zat katılmak ekonomik ve rasyonel değildir. İşte bundan dolayı teknolojik gelişmelere paralel olarak, pay sahiplerinin genel kurula internet aracılığıyla “çoklu ortamlarda” katılım gerçekleştirerek, alınacak kararlarda daha çok aktif olmalarını sağlamak amacıyla elektronik genel kurul ihdas edilmiştir (www.arсланlibilimarsivi.com Erişim 17.04.2020).

Kooperatiflerin günümüzde çok ortaklı olması, ortakların da genel kurul toplantılarına katılımının kural dışı bir durum olmadıkça zorlaştığı görülmektedir. Ortak sayısındaki fazlalık, farklı bölgelerde ya da ülkelerde olmaları genel kurul toplantılarının yapılması için ciddi problem oluşturmaktadır. Ortaklar için hali hazırdaki düzenlemelere katılmak bir hayli masraflı ve de yorgunluk verici olabilmektedir (Bilge, 2003:220). Bu nedenle teknolojik gelişmelere ayak uydurarak, internet aracılığıyla genel kurulun toplanması ciddi avantajlar sağlamaktadır. Genel kurul davetleri kolay bir şekilde yapılabilecek, katılım için harcanan masraflar azalacak, denetim daha rahat sağlanacak, ortaklar arasında bilgi alışverişi rahat bir biçimde sağlanacaktır (Bilge, 2003:223).

Elektronik ortamda yapılan genel kurul toplantısı, ortakların yerinin ve zamanının belirsiz olduğu sanal platform üzerindedir ve bir araya gelerek yaptıkları elektronik toplantıdır. Farklı bir tür sanal ortamda gerçekleştirilen genel kurul toplantısı da, ortakların somut bir ortamda toplanıp hazır oldukları, elektronik ortamda katılım sağlanan çevrim içi genel kuruldur (Özer, 2006:26).

Sanal (online) genel kurullarda gerçekleşen toplantılar, tümüyle sanal platformda yapılmaktadır. Sanal ortamda yapılan genel kurul çeşidinde, sadece toplantıya katılma zorunluluğu olan kişiler bir platformda buluşmakta ve ortaklar da bu platforma davet edilmektedirler. Ortaklar yalnızca internete bağlandıkları zaman toplantıya katılabilmektedirler. Türk Ticaret Kanunu, sanal toplantı türüne izin vermemektedir. Sebebi ise teknik alt yapı yetersizliği dolayısıyla her ortağın aynı olanaklara sahip olmadığı ve eşit katılım oy hakkının zedelenmesini engellemektir (Çalışkan, 2019:72).

Günümüz şartlarına bakıldığı zaman genel kurulun büsbütün sanal platformda gerçekleştirilebilmesi hukuken de pek mümkün olmamaktadır. Elektronik genel kurulu kullanabilmenin şartları arasında kazanılmış bir bilgi birikimine sahip olunması, ileri iletişim teknolojilerini kullanabilmek ya da bu teknolojik araç ve gereçleri satın alabilecek finansal gücün olması ortakların katılma ve ortaklık haklarını kullanmalarını etkili hale getirebilmektedir. Ancak bu durum kooperatifler için geçerli görülen eşit işlem ilkesine aykırı bir durumdur. Bu nedenle de elektronik genel kurullara hukuken imkân tanınması, ilerleyen zamanlarda internet kullanım oranının artması ve internetin daha makul maliyetli olması ile tekrar düşünülecek bir konu olarak belirlenebilir (Özer, 2006:29).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KOOPERATİF GENEL KURUL KARARLARININ İPTALİ

Hukuki işlemin iptal edilebilirliğinden kasıt geçerli olan bir hukuki işlemin geçmişe ait olarak ortadan kaldırılabilme durumudur. Bir başka ifadeyle iptal hakkı kullanılmıncaya dek hukuki işlem açısından hüküm ve sonuç meydana getiren bir işlemin varlığıdır. Ancak iptal hakkının kullanılmasıyla bu hukuki işlem baştan itibaren hüküm ifade etmez. Bu sebeple askıda kalan sürede kararın (iptal hakkının kullanıldığı süreye kadar) geçerliliğe sahip olduğunu söyleyebiliriz (Kara, 2018:68). Genel kurulun herhangi bir konuda alacağı kararlar hukuksal sonuçlar doğurur. Kooperatif genel kurul kararları, anonim şirketlerde olduğu gibi iptal edilebilir kararlardır (Bozkurt, 2013:503).

Kooperatif genel kurulu en yetkili organ olması nedeniyle genel kurulda alınan kararlar tüm ortakları bağlar. Ancak genel kurulun alacağı kararların kimi zaman hukuka aykırılık oluşturduğunu söyleyebiliriz. Genel kurulun toplanmasıyla toplantının yapılması ve tamamlanmasıyla ilgili şekil açısından şartların yerine getirilmediği olabilir. Bu gibi nedenlerle kooperatif ortaklarının, kurulların ve diğer kişilerin hak ve menfaatlerinin zarar görmemesi için bu kararların değerlendirilme şekli Kooperatifler Kanunu'nda ve Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiştir (Çalışkan, 2019:345).

3.1. KOOPERATİF GENEL KURUL KARARLARININ GEÇERSİZLİK HALLERİ

Geçersizlik konusunda çeşitli hukuk sistemlerinde geçersizlik (hükümsüzlük) teorisi ve iptal teorisi olmak üzere başlıca iki teori savunulmaktadır. Geçersizlik kuramına bakıldığında sözleşmenin en başından beri geçersiz olduğu görülmektedir. Fakat belli bir zaman dilimi içerisinde geçersizlik ileri sürülerek, gerekli yaptırım uygulanmazsa, sözleşme geçerli hale gelir. İptal teorisine göreyse sözleşme başlangıçta geçerlidir. Ancak iptal beyanıyla, bunun geçmişe etkili olarak başlangıcından itibaren geçersiz kalması mümkündür. Hak sahibi iptal hakkını kullanmadıkça sözleşme geçerliliğini korur (Dalay, 1993:35).

Başka bir ifadeyle genel kurul kararları, bir hukuki işlem olması sebebiyle, sözleşme serbestisi sınırlarına tabidir. Bir hukuki işlemin hukuki bir sonuç doğurmasını engelleyen hukuki yaptırım ise hükümsüzlüktür. Hükümsüzlük esasen hukukun belirlediği sözleşme özgürlüğünün sınırları içinde kullanılması gereğinden kaynaklanmaktadır (Kara, 2018:58). Neticede hukuk düzeni sözleşme özgürlüğü ile bireylere irade özerkliği verirken, bunun aşılması durumunda ve hukuk dünyasında sonuç doğurmamasının önüne geçmektedir (Kara, 2018:58).

Ortaklığın tüm ilişkilerini kapsayan genel kurul kararlarının, doğrudan ya da dolaylı olarak etkilerini yansıtabilmeleri her şeyden önce hukuk kurallarına aykırı olmamalarına bağlıdır. Kanun koyucu tarafından, kararların varlığı ve geçerlilik şartları, ortaklığın, azınlığın, kooperatif alacaklarının, müstakbel ortakların hak ve menfaatlerinin ve kamu düzeninin korunabilmesi niyetiyle konulmuştur. Bu hak ve menfaatlere aykırı davranışlar çeşitli yaptırımlara bağlanmıştır (Moroğlu, 2002:19).

Hukuki süreçlerin geçersizliği tartışmalara sebebiyet vermiştir. Kayıtlara geçen bir görüş, klasik teori denilen ve hukuki işlemi, canlı bir varlık, geçerlik koşullarını da yaşam için zorunlu unsurlar olarak belirten görüştür. Varlık için gerekli unsurlar yerine getirilmediğinde, işlem hiç doğmaz ya da ölü doğar. Geçerlik koşullarının eksik olarak yerine getirilmesinde, işlem hukuken sakattır. Ya yeni bir işlemle tamamlanacak ya da ortadan kalkacaktır (Dalay, 1993:36).

Bir hukuki süreçte mevcut olma şartlarından herhangi biri sağlanamadığı durumda sürecin geçersizliği söz konusudur ve başlangıçtan itibaren düzenlenmeden hukuki bir varlık sayılmaz. Geçerlik koşullarından herhangi biri sağlanmadığında, işlem hukuk kurallarında bulunması halinde iptal edilebilirlik olarak belirtilen bir sebeple sakattır. Butlan modern teoride, hukuki sürecin oluşumunu sağlayan kurallara uyulmamasının bir yaptırımı olarak kabul edilir. İsviçre-Türk hukuk sistemine bakıldığında, klasik modern teorilerin birleşimi olarak nitelendirilmiş, yokluk, butlan ve iptal edilebilirlik durumlarından meydana gelen üçlü ayırım genellikle kabul edilmektedir (Dalay,1993:37).

Geçersizlik terimi, geniş ve dar anlamda geçersizlik olarak iki ana gruba ayrılabilir. Hükümsüzlük, etki göstermemesinin manası detaylı olarak düşünülecek olursa, hukuki yöntemlerin eksiklik ve de sakatlıklarıyla daha sonra etkisizleştiği durumların tümüdür (Tandoğan, 1952:24; Von Tuhr, 1993:239).

Tekinay bu hususta şöyle demektedir: “*Hukuki işlem kavramının en önemli unsuru irade açıklamasıdır. İrade açıklamasına iki unsur daha eklenirse, hukuki işlem oluşur. Bunlardan birisi irade açıklamasının, kendi içeriğinde yer alan bir hukuki neticeye varılmış olması; diğeri de hukuki düzen için hukuki neticenin, yalnızca bu neticeye yönelik isteğin izah edilmesine bağlanmış olmasıdır*” (Tekinay, 1993:39). Başka bir ifade ile bir genel kurul kararının hükümsüzlüğü, başlangıç itibariyle bir genel kurul kararının olmadığı anlamına gelir (Pulaşlı, 2016:389). Bir işlemin ve bu arada genel kurul kararlarının kurucu unsurlarının olmaması durumunda, hukuki işlemin veya genel kurul kararının yokluğundan söz edilir. Bir örnekle açıklamak gerekirse; kooperatif genel kurulunda bir karar alabilmek için öncelikle genel kurula çağrı şeklinin usulüne göre yapılmış olması ve buna uygun toplantının yapılması zorunludur. Usulüne uygun bir şekilde toplantı yapılmamış ise “elden dolaştırma usulü” veya “mektup” ile alınan bir genel kurul kararı olması halinde, kurucu ve şekil eksikliği sebebiyle hukuki olarak etkisi olmadığı gibi sonuçları itibariyle de “yok” hükmündedir. (Pulaşlı, 2016:389).

3.1.1. Hükümsüz Kararlar

Genel kurulda alınan kararlarla ilgili kamu düzenini ilgilendiren önemli koşulların gerçekleşmemiş olması hukuki işlemin unsurları mevcut olsa bile kararın hükümsüzlük yaptırımından kurtulmuş olduğu anlamına gelmez. Butlanda görünüşte hukuki yaptırım var olmakla birlikte butlan, yokluk yaptırımında olduğu gibi başlangıçtan itibaren hüküm ve sonuçlarını meydana getirmez. Butlanla ilgili bir itiraz olması halinde, hâkim resen butlanı göz önüne alır. Hukuki işlemin taraflarının yanı sıra üçüncü kişiler de batıl olan işlemi herkese karşı öne sürebilirler. Butlanı mutlak ve kısmi olarak ikiye ayırabiliriz. Mutlak butlanda hukuki işlemin tamamıyla ilgili hükümsüzlük ortaya çıkarken, kısmi butlan ise hukuki işlemin bazı kısımlarını kapsar. Butlan yaptırımı Kooperatifler Kanunu’nda özel olarak düzenlenmese de Türk Ticaret Kanunu’nun 447. maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme Kooperatifler Kanunu’nun 98. maddesinin yollamasıyla kooperatif genel kurul kararlarında da uygulama alanı bulmaktadır. Bunun dışındaki durumlar için Türk Borçlar Kanunu hükümleri geçerliliğini koruyacaktır (Kara, 2018:60-61).

Genel kurul kararlarında yokluk baştan itibaren bir kararın olmadığını ifade eder. Aynı zamanda bir işlemin ve genel kurula ait kararların esasını oluşturan kurucu unsurların olmaması hukuki işlem açısından yokluk nedenidir. Genel kurulda karar alınabilmesi için mutlaka usule uygun bir çağrının yapılması ve yapılan çağrıya uygun toplantının gerçekleşmesi şarttır. Örneğin Bakanlık temsilcisinin genel kurulda bulunmaması (TTK m.407(3)) veya toplantı tutanaklarının imzalanmamış olması (TTK m.422(1)) ya da genel kurul kararının anonim şirketin Türk Ticaret Kanunu'nun 379. maddesi gereğince sahip olduğu kendi pay senetlerine bağlı oylarla alınması durumunda genel kurul kararı yok hükmündedir. Yine yasaya, anasözleşmeye göre yetkili olmayanlar tarafından yapılan bir genel kurul çağrısı da yok hükmündedir. Yasada öngörülen genel kurul toplantı yeter sayısı sağlanamadığı halde genel kurul kararı alınmışsa, yine bu karar da yok hükmündedir (Pulaşlı, 2016:389).

Genel kurul kararlarının yalnızca kurucu şekli öğelerin tamamlanması durumunda varlığını gösterebileceği, aksi durumda yokluk yaptırımının uygulanacağı söylenebilir (Dalay, 1993:48).

Doktrindeki bir görüşe göre genel kurul kararının kurucu şekli unsurlarından olan toplantı tutanağının Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanmış olmaması ve bunun gibi diğer kurucu unsurlardaki eksiklikler veya çağrı usulünü düzenleyen hükümlere aykırılık, genel kurul kararının yokluğunu gerektirmektedir (Moroğlu, 2002:67).

Bu görüş bir süre Yargıtay tarafından da benimsenmişken daha sonra bu durumlara aykırılığın iptal edilebilirlik yaptırımına tabi olduğu içtihat edilmiştir (Y. 11.HD. 23.09.1991 T., 1990/2827 E., Dalay, 1993:51). Çağrı usulüne aykırılıkta ne zaman yokluk ne zaman iptal edilebilirlik yaptırımının uygulanacağını belirlenmesi önem arz eder. Genel kurul toplantısı için gereken çağrı işlemleri yapılmış, ancak bunlarda genel kurulun varlığını engellemeyecek birtakım eksiklikler bulunmaktaysa, uygulanacak yaptırım iptal edilebilirliktir. Buna karşın çağrı işlemi hiç yapılmaksızın toplanan genel kurul ancak çağrısız genel kurulun oluşumuna ilişkin şartlar sağlanırsa geçerli olup aksi halde yok sayılacaktır. Medeni hukukun genel teorisinde de görülmektedir ki, yokluk kavramıyla ifade edilen yaptırım,

hukuki işlemin kurucu unsurlarındaki eksiklikler dikkate alınarak sınırlandırılmaktadır (Dalay, 1993:52).

Genel kurul kararının varlığı için gerekli olan koşullar, kurucu şekli niteliktedir. Emredici düzenlemelere aykırılığın sonucu kararın hiç alınmamış sayılmasıdır. Bir genel kurul kararının varlığı için gerekli koşulları belirleyen, şekle ilişkin kurucu unsurların eksik olması nedeniyle, hukuki işlem şeklen oluşmadığından, bunun yaptırımını yokluk olmaktadır. Kurucu unsurlar olan kurul ve kararın birlikte bulunmadığı bir genel kurul kararı, genel kurulca alınmış bir karar değil ortakların hâkim görüşünü belirleyen bir ölçüttür. Belirtilen bu eksikliklerin kayıtlardan belli olduğu, yargılama ya da inceleme yapılmaksızın anlaşılabilen durumlarda yokluk söz konusudur. Ancak yargılamanın ya da incelemenin gerekli olduğu hallerde iptal edilebilirlik söz konusu olur (Domaniç, 1988:901).

Butlan, Türk Borçlar Kanunu madde 19'un kenar başlığından ve madde 20'nin ifadesinden de anlaşıldığı gibi şeklen mevcut olan başka bir deyişle kurucu şekli unsurlarıyla meydana gelmiş genel kurula ait bir kararın konu olarak, emredici nitelikteki hukuk kuralları ile ahlaka ve adaba ters olması durumunda, bu genel kurul kararına uygulanan bir yaptırımdır. Hukuki işlemler için getirilen butlan yaptırımının amacı, özel hukukun temeli olan irade özerkliği ve sözleşme serbestisi kurallarına sınır getirmektir. Özel hukukun temel yapı taşları olan irade özerkliği ve sözleşme serbestisi ilkeleri, sözleşenler arasında belirli ölçüler içinde bir güç dengesi varsayımından hareket eder. Bu denge birisi yararına diğerini zarara sokacak biçimde çarpıtılıp bozulacak olursa, pazarlık şansını kaybeden zayıf tarafın irade özerkliğinin koruyucusu olarak Türk Borçlar Kanunu madde 19–20 kurallarının butlan yaptırımını devreye girer. Ancak bu sınırlama ile getirilen denge, hukuk güvenliği çerçevesini aşmamalıdır. Korunması amaçlanan sözleşme serbestisi ilkesi, bu korumanın dozunun aşılması sebebiyle kendiliğinden çiğnenebilmektedir. Bu sebeple hukuki istikrarsızlığa yol açmamak için son zamanlarda sınırlamaları sınırlayıcı birtakım kriterler de geliştirilmiştir. Sözleşme serbestisine, hukuk güvenliği çerçevesinde getirilen sınırlamanın aşılması durumunda uygulanacak yaptırım butlandır (Dalay, 1993:60).

Yoklukla butlan arasında sonuç bakımından farklar vardır. Hukuk açısından yok hükmünde olan bir işleme, hiçbir hukuki sonuç bağlanamayacağı halde, batıl

olduğu için görünürde kurucu unsurları mevcut olan, fakat başlangıçtan itibaren batıl olan hukuki işleme tahvil (çevirme) yoluyla hukuki sonuç bağlanabilir. Örnek verilecek olursa, asılsız bir genel kurul kararının muteber olduğu hakkında sicilde oluşturulan hukuki görünüme dayanan iyiniyetli üçüncü kişilerin korunması da, batıl işleme hukuk düzenince bağlanan sonuçlardan biri olarak ele alınmalıdır (Moroğlu, 2002:22). Butlan yaptırımını uygulanması gereken bir genel kurul kararına ancak hukuk güvenliği ve kamu düzeni doğrultusunda birtakım hukuki sonuçlar bağlanabilmektedir. Keza belirtildiği üzere üçüncü kişilerin bu sebeple elde ettikleri haklar ve maddi değerler geri istenememektedir. Aynı gerekçelendirmeye ek olarak, kesinleşen iptal hükmünün geçmişe etkili olması bakımından bir kıstas getirilmektedir (Moroğlu, 2002:22).

Kooperatifin iç ilişkisi bakımından iptal veya butlan kararı daima geçmişe etkilidir. Ancak dış ilişkide iptal edilen veya batıl olduğu saptanan genel kurul kararı, kooperatifle üçüncü kişiler arasındaki hukuki ilişkinin geçerlik şartı veya kurucu unsurlarından biriye hüküm geçmişe etkili olacaktır. Bunun dışında yönetim kurulunun batıl veya iptal edilebilir bir genel kurul kararına dayanarak üçüncü kişilerle yaptıkları hukuki işlemler hakkında, mahkemece alınan kararın geçmişe etkili olduğu gerekçesiyle, geçersizlik ileri sürülemez. Bunun gibi yönetim kurulu üyelerinin seçimlerine dair kararın geçersizliği de ilgili kararın tesciliyle sicilde yaratılan hukuki görünüşe dayanarak kooperatifle işlem yapan iyiniyet gösteren üçüncü şahıslara karşı öne sürülemez. Yalnız bu kişilerden kararın geçersizliğini bildikleri ispat edildikten sonra buna dayanarak edindikleri maddi değerler ve haklar butlan sebebiyle geri istenebilecektir (Dalay, 1993:67).

Öze ilişkin emredici yasal düzenlemelere uygun olarak alınan genel kurul kararları, hukuka aykırı olduklarında uygulanacak yaptırım iptal edilebilirliktir. Hukuka aykırı olmakla birlikte, öze ilişkin emredici yasal düzenlemelere uygun olarak alınan genel kurul kararı, alındığı andan itibaren geçerli, ancak koşulların oluşması halinde iptal edilebilir niteliktedir (Dalay, 1993:74). Kooperatifler Kanunu'nun 53. maddesinde, genel kurul kararlarının iptali bir başka deyimle bozulması ve bu iptalin koşulları düzenlenmiş bulunmaktadır. Yasanın bu maddesinde, kararların iptali söz konusu olduğu halde, kararların batıllığı ve yokluğuna hiç değinilmemiş ve bu hususların genel kurullara bırakıldığı sonucuna

varılmıştır. Genel kurul kararlarının iptal edilebilir veya yokluk yahut batıl olup olmadıklarının tespit her zaman kolay olmayabilir. Kararların iptali kabil olması durumunda iptal davası açılabilirdiği halde, yokluk veya batıllık iddiasında tespit davasının açılması gerekir (Eriş,2001:800).

3.1.2. İptal Edilebilir Kararlar

Genel kurul kararlarının iptal edilebilirliği, yokluk ve geçersizlik halleri dışında sakat olmaları halinde mümkündür. Bir başka ifadeyle genel kurul kararı yokluk ve geçersizlik halleri dışında kalan sakatlıklarda iptal edilebilirlik yaptırımıyla karşılaşır. Yokluk ve butlanın hukuki neticeleri, hukuk güvenliğini sarsacak nitelikte olduğundan, duraksama hallerinde genel kurul kararlarının batıl değil, iptal edilebilirlik yaptırımına tabi tutulması gerekir. Genel kurul kararlarını iptale götüren sebepleri iki grupta inceleyebiliriz (Pulaşlı, 2016:398).

- Genel İptal Sebepleri

Kooperatifler Kanunu'nun 53.maddesindeki "*Kanuna, anasözleşme hükümlerine ve iyiniyet esaslarına aykırı olduğu iddiasıyla genel kurul kararları aleyhine, toplantıyı kovalayan gündem başlamak üzere bir ay içinde kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye başvurabilirler*" (KoopK m.53) biçimindeki ifadeden de anlaşılacağı gibi kooperatif genel kurul kararlarının iptal edilebilirliğini öne sürmek için yukarıda sayılan üç neden aranmaktadır (Kara, 2018:69).

Ayrıca genel kurul kararlarının iptal sebepleri Türk Ticaret Kanunu'nda madde 445 ve 446'da düzenlenmiş olup 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na da paralellik göstermektedir. İptal davası hakkı kanunda emredici hükümler içerdiğinden, esas sözleşme ile ya da şirket içi bir yönergeyle sınırlandırılması söz konusu değildir (Pulaşlı, 2016:399). Alınan genel kurul kararı hakkında iptal davasının açılabilmesi için Türk Ticaret Kanunu'nun 445.maddesinde öngörülen hallerden an az birinin mevcudiyeti şarttır. Mahkemenin genel kurul kararının

iptaline karar verebilmesi için davacının 445.maddedeki hususlara dayanan iddiasını ispatlaması gerekir (Pulaşlı, 2016:399).

Kanuna aykırılık, genel kurul kararının genel iptal sebeplerinin başında gelir. Kavram olarak kanuna aykırılık sadece Türk Ticaret Kanunu'ndaki hükümlere veya anonim şirketi düzenleyen hükümlere aykırılığı değil, yürürlükteki tüm kanun hükümlerine aynı zamanda yazılı olmayan hukuk kurallarına ve özellikle kanuni istisnalar dışında pay sahipleri arasındaki eşitlik ilkesine aykırı durumları da içerir. Kanuna aykırılık hususu, yokluk ve butlan hallerinin dışında kalan hükümlere aykırı olan genel kurul kararlarına ilişkindir. Zira iptal davasının genel kurulda alınan kararın aleyhine açılabilmesi için hukuken mevcut ve geçerli fakat sakat doğmuş olan bir genel kurul kararı olması gerekir. Mutlak emredici hükümlere aykırılıkta esas olarak ortada usulüne uygun genel kurul kararından söz edilemez ve bu nedenle geçersizdir. Bir genel kurul kararının hükümsüz olması iptal davası açılmasına değil, hükümsüzlüğün tespitinin konusu olmasına neden olur (Pulaşlı, 2016:399).

Genel kurulda alınan kararların şekil ve usulüne ilişkin aykırılığın olması sebebiyle iptale dair dava açmak mümkün olduğu gibi kanunda açık şekilde yazılmayan ancak anonim şirketlerin esas kurallarına bilhassa hisse sahiplerinin aralarındaki eşitlik ilkesine kanunen kabulü olan istisnalar dışındaki aykırı kararlara da iptal davası açılması mümkündür. Örneğin kanunda belirtilen şekilde toplantıya dair gündemi bildirmemek ve TTK'nun 414 maddesindeki birinci bentte yazılı olan hükümlere aykırı olmasıyla ilgili mahkemeden karar iptali talep edilebilir (Pulaşlı, 2016:400).

Esas sözleşme hükümlerine aykırı kararlar genel kurul kararlarının iptali sebeplerinden bir diğeridir. Anasözleşme hükümlerinin bir kısmı emredici hükümlerden bir kısmı da yedek hükümler yerine ikame edilen hükümlerden meydana gelir. Esas olarak Kooperatifler Kanunu madde 4'te öngörülen zorunlu hükümlerden ve ihtiyari hükümlerin düzenlendiği Kooperatifler Kanunu madde 5'ten oluşur. İhtiyari hükümlerin eksiklik göstermesi durumunda Kooperatifler Kanunu madde 6'daki yorumlayıcı hükümler de esas sözleşmeye ait olur (Kara, 2018:70).

Bir örnekle açıklamaya çalışırsak Kooperatifler Kanunu'nun 10.maddesi ortağın kooperatiften çıkması halinde muhik bir tazminatın kooperatife ödenmesini hüküm altına almıştır. Ancak anasözleşmeye ortağın kooperatiften ayrılması

durumunda kooperatife ödenen sermayenin veya aidatın %20'sinin kooperatife ödenmesi gereken muhik tazminat olarak ödenmesi şeklinde hüküm konulabilir. Anasözleşmeye rağmen genel kurul muhik tazminattan vazgeçtiğini bir karara bağlarsa, genel kurul kararının anasözleşmeye aykırı olduğundan söz etmek mümkündür (Kara, 2018:71).

Türk Borçlar Kanunu'nun 27. maddesi anlamında ya da Türk Ticaret Kanunu'nun 447.maddesinde düzenlenen hallerden biri ile örtüşen genel kurul kararlarının sakatlığı butlan düzeyindedir (Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, 2019:506). Örneğin şirket sözleşmesinde öngörülen ağırlaştırılmış toplantı yeter sayısına aykırı yapılan genel kurul toplantısında alınan kararların iptali mahkemeden talep edilebilir (Pulaşlı, 2016:400).

Dürüstlük kuralına aykırılık da yine genel kurulda alınan kararların mahkemeden iptalinin istenmesinde genel bir sebep teşkil eder. Türk Ticaret Kanunu'nun 446. maddesinde belirtilen kişiler kanun veya esas sözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine karar tarihinden itibaren üç ay içinde, şirket merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesinde iptal davası açabilirler (TTK m.445). Kooperatif genel kurulları için toplantıyı kovalayan günden başlamak üzere bir ay içinde kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye iptal davası açmak için başvuru yapılabilir (KoopK m.53).

Görünüşte kanuna ve anasözleşme hükümlerine aykırı olmadığı halde çoğunluğa ait yetkilerin kullanılmasıyla, azınlığa ve münferit hisse sahiplerine dair kanunen verilmiş menfaatlerine karşı bir aykırılık olması durumunda dürüstlük kuralının ihlali sebebiyle bu genel kurulda alınan kararlara karşı da iptal davası açılabilir. Yine ortaklık için faydalı olmasına ve uygunluk arz etmesi halinde bile azınlığa ait çıkarların açık bir şekilde ihlalinin öngören kararlar da dürüstlük ilkesi çerçevesinde kabulü mümkün değildir (Pulaşlı, 2016:400-401).

- Özel İptal Sebepleri

Genel kurul kararlarının iptalini gerektiren özel sebeplerden biri Türk Ticaret Kanunu'nun 407(2). maddesi ile ilgilidir. Buna göre Murahhas üyelerin tamamının

ve bir yönetim kurulu üyesinin genel kurul toplantısında hazır bulunması zorunludur. Bu hükmün esas amacı genel kurul toplantısında pay sahiplerinin yönetime dair sorularının yanıtlanmasıdır. Pay sahiplerinin yönetime ilişkin sorunlarını cevaplayan bir yönetim kurulu üyesi genel kurulda yok ise alınan genel kurul kararı hakkında Türk Ticaret Kanunu'nun 407(2).maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle pay sahipleri iptal davası açabileceklerdir. Yine Türk Ticaret Kanunu'nun 437(2). maddesi uyarınca genel kurulda denetçinin bulunması, pay sahiplerinin denetçiden denetimin yapılma durumu ve yapılan denetim sonucu hakkında bilgi isteme imkanını sağlar. Genel kurulda hazır olmaması denetçiye olan pay sahiplerinin sorularının yanıtız kalmasına neden olacağından, bu sebeple şirketin yılsonu gelir gider tablolarının onayı ile kar dağıtımına ilişkin genel kurul kararlarının iptali talep edileceği gibi, özel denetçi atanması da istenebilir (TTK m.438). Bu talebin reddi halinde Türk Ticaret Kanunu madde 439 ve 440 hükümleri uyarınca denetçi atanması hususu mahkemeden istenebilir (Pulaşlı, 2016:403).

3.2. KOOPERATİF GENEL KURUL KARARLARININ İPTALİ

Genel kurulun en yetkili organ olması sebebiyle genel kurul karar alma serbestliğine de sahiptir. Bu serbestlik genel kurulun aldığı kararların kimi zaman mevzuata aykırı kararlar olma ihtimalinin olduğunu gösterir (Çalışkan, 2019:345). Genel kurulun toplanma şekli, toplantının yapılması ve tamamlanması ile ilgili şekil şartlarının yerine getirilmemesi hallerinde ortakların hak ve menfaatlerinin zedelenmesinin önüne geçmek için Türk Ticaret Kanunu'nda, Kooperatifler Kanunu'nda ve Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmeler mevcuttur (Çalışkan, 2019:345).

Genel hükümlere göre kurulmuş kooperatiflerde genel kurullarda alınan kararları çeşitli nedenle uygun görmeyen ortakların adli mercilere başvurarak iptalini isteyebilme hakları vardır. Ancak özellikle belirtilmesi gereken husus yapılan genel kurulun değil alınan kararlarının iptalinin istenebileceğidir (Çevik, 2003:522).

Genel kurulda alınan kararlar, kanunlara veya genel ahlak kurallarına aykırı ya da yerine getirilmesi imkânsız ya da ana sözleşmeye aykırı olmamalıdır. Ayrıca tüm bu şartları haiz olsa dahi dürüstlük kuralına aykırı olmamalıdır. Belirtilen

niteliklere haiz olmadığı için iptal edilebilecek nitelikteki genel kurul kararlarının, Bakanlık tarafından düzeltilmesi mümkün olmadığından muhakkak mahkemeye başvurularak bunlar hakkında iptal davası açılması gerekmektedir (Çevik, 2003:522). Kooperatifler Kanunu'nun 53.maddesinde genel kurul kararlarının iptali ve bu iptalin koşulları belirtilmiştir. Kanunun bu maddesinde, kararların iptali söz konusu olduğu halde, kararların batıllığı ve yokluğuna hiç değinilmemiştir. Bu hususların genel kurallara bırakıldığı sonucu çıkarılabilir (Eriş, 2001:800).

İptal davası açılabilmesi için gerekli olan şartlar şu şekilde sayılabilir. İptal davası açmanın ilk şartı, ortada bir genel kurul kararının var olmasıdır. Genel kurul kararının oluşmasının şartlarına yukarıda değinilmiştir. Genel kurulda alınan temenni kararlarının iptali için dava açılması mümkün değildir (Y. 11 HD. 1982/5419 E., 1982/56 K., www.kazanci.com Erişim 17.04.2020). Kooperatifler Kanunu'nun toplantı yeter sayısına ilişkin 45, temsile ilişkin 49, kararın geçersizliğine ilişkin 51 ve ortakların paylarının artırılmasına ilişkin 52. maddelerinde yer alan hükümleri emredici niteliktedir. Bu hükümlere aykırılık oluşturan genel kurul kararları, Türk Borçlar Kanunu'nun 19. ve 20. maddeleri hükümlerince mutlak butlanla sakattırlar. Bu kararların iptalleri için açılacak olan davaların, bir aylık hak düşürücü süre içerisinde açılma zorunluluğu yoktur (Çevik, 2003:530).

Yoklukla malul olan kararlar için genel kurallar uygulanır (Y.11 HD. 1978/1038 E., 1978/1458 K. Çevik, 2003:530). Her ne kadar, mutlak butlan iddiasıyla açılan davalarda genel kurula katılma ve muhalefet yazdırma koşulu aranmaz ise de genel kurul toplantısına katılarak olumlu oy kullandığı hallerde, ortağın kararın iptalini dava etme hakkı yoktur (Y. 11 HD. 1991/2125 E., 1991/1060 K. Çevik,2003:524).

Kararın oluşmasında, kanunun gerekli olarak gördüğü unsurlardan ve koşullardan hiç birisi yok ise karar yok sayılmaktadır. Kararların içeriği ve kapsamı kamunun değerlerine, yasanın kamu düzenini koruyucu olan kurallarına veya ahlak ve adaba aykırı ise esas itibariyle mutlak hükümsüzlük ile sakattırlar. Batıl kararlar baştan itibaren hüküm ifade etmediği için geçersiz kararlardır ve sebeble daha sonra da bu kararlara geçerlilik kazandırılmaz. Kooperatifler Kanunu'nun ilgili maddesindeki koşullara ve süreye tabi olmaksızın geçersizliğin saptanması istenebilir. Kararın içeriğinde kanunun yorumlayıcı olan kurallarına aykırılık varsa

yahut kanundaki yazılı biçim koşulu eksikse karar iptal edilebilir karardır. İptal edilebilir kararlar iptal olana dek doğru bir kararın hukuksal sonucunu doğurur (Y. 11. HD., 1978/3158 E., 1978/3661 K. www.sinerjimevzuat.com.tr Erişim 17.04.2020).

3.2.1. Karar ile Aykırılık Arasında İlliyet Bağının Aranması

Dürüstlük kuralına, kanun yahut ana sözleşmeye aykırı bulunan genel kurul kararlarının iptal edilebilmesi için alınan karar ile ileri sürülen aykırılık arasında nedensellik bağının bulunması şart değildir. Bu nedensellik bağı kanunen var sayılmıştır (Dalay, 1993:161). Bu nedenle iptal davasının davacısının, sadece genel kurul kararlarının kanun, ana sözleşme ve dürüstlük kuralına aykırılığını ispat etmesi yeterlidir. Ayrıca bu aykırılığın iptali istenen kararın alınmasına sebep olduğunun kanıtlanması gerekmez (Kara, 2018:73).

Fakat buna rağmen belirtilen aykırılıklardan birinin varlığı bazı hallerde genel kurul kararlarının iptali için her zaman yeterli değildir. Davalı kooperatif ileri sürülen aykırılığın genel kurul kararlarının alınmasını etkilemediğini ispat ederek kararın iptalini önlemek imkânına sahiptir. Türk Ticaret Kanunu'nun 433(2). maddesi hükmü *“yetkisiz katılmalarla ilgili olarak her pay sahibi, toplantı başkanlığına itirazda bulunabilir, itirazını ve yönetim kuruluna da itirazda bulunmuş olduğunu tutanağa geçirebilir”* şeklindedir. *“Genel kurul toplantısına katılmaya yetkili olmayan kimseler bir kararın alınmasına iştirak etmiş olurlarsa, bu kararın iptali mahkemeden istenebilir. Şu kadar ki davalı şirket, bu iştirakin karara müessir olmadığını ispat ederse, talep ret olunur.”* Bu madde hükmü diğer aykırılıklar açısından da kıyasen uygulanabilir (Yıldız, 2004:74).

3.2.2. İptal Davasında Taraflar

Genel kurul kararlarının geçersizliklerine ilişkin uyuşmazlıklar, tarafların arzularına tabi, iki taraf arasında sağlanacak bir uzlaşmayla sonuçlandırılabilir. Uyuşmazlıklardan sayılmamaktadır. Genel kurulun kararlarının kanuna, kooperatif ana sözleşmesine yahut iyiniyet kuralına aykırılığı nedeniyle iptal edilebilir olduğu

yalnız iptal davası açılarak ileri sürülebilir. Zira yokluk ve butlan savının tersine, genel kurul kararlarının iptal edilebilirliği, itiraz veya defî şeklinde ileri sürülemeyeceği gibi, mahkemece re'sen de nazara alınamaz (Moroğlu, 2002:199).

İptal davası, genel kurulun almış olduğu kararların geçersizliğinin karara bağlanmasını amaçladığından yenilik doğuran bir davadır. Genel kurul kararının iptal edilebilir olduğunun veya olmadığına belirlenmesi amacıyla ortaklar, yönetim kurulu veya denetim kurulu üyelerince açılacak olan bir tespit davası dinlenmez. İptal davasının açıldığı durumlarda tespit davasının dinlenmesinde fayda bulunmamaktadır. Bizatihi kooperatif tarafından da tespit davası açılmaz. Ancak genel kurulda kullanılmış olan oyların toplantının başkanlığı tarafından doğru sayılmaması veya olumlu bir karar verilebilmesi için kanun ya da anasözleşmede öngörülen oy miktarının gözden kaçırılması gibi nedenlerle olumlu karar yerine ret kararı veya ret kararı yerine olumlu karar alındığının açıklanıp tutanağa geçirilmesi durumunda hatalı olarak açıklanıp tutanağa geçirilen kararın iptali davasıyla birlikte ve bu davanın açılabilmesi koşulları içerisinde, doğru kararın tespitinin de istenebileceği iddia edilmektedir (Moroğlu, 2002:200).

Türk Ticaret Kanunu'nun 446. maddesinde belirtilen kişiler, kanun veya anasözleşme hükümlerine ve özellikle dürüstlük kuralına aykırı olan genel kurul kararları aleyhine, karar tarihinden itibaren üç ay içinde şirket merkezinin bulunduğu asliye ticaret mahkemelerinde dava açabilirler (TTK 445(1)).

Kooperatif genel kurulunda alınmış olan kararlardan bir tanesinin, bir kısmının yahut tümünün iptali için adli yargıda iptal davası açılabilir. Bununla ilgili Kooperatifler Kanunu'nun ilgili maddesi şöyledir; "*Kooperatif genel kurulunda alınmış olan kararların iptal edilebilmesi için kanuna, anasözleşme hükümlerine ve iyiniyet esaslarına aykırı olduğu iddiasıyla genel kurul kararları aleyhine toplantıyı kovalayan günden başlamak üzere bir ay içinde kooperatif genel merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeye başvurabilirler.*" (KoopK m.53).

Genel kurul kararlarının iptaline ilişkin karar verilmesi için gerekli şartlar 3 madde halinde açıklanacak olursa:

- Kararlar kanuna, ahlak kurallarına aykırı veya yerine getirilmesi baştan imkânsız olmalıdır.
- Anasözleşmeye aykırı olmalıdır.

- Medeni Kanun madde 2’de yer alan iyiniyet kurallarına aykırı olmalıdır.

Bu üç şarttan birinin bulunması halinde alınan genel kurul kararları yargı organları tarafından iptal edilebilecektir (Bingöl, 2010:78).

3.2.2.1. Davalılar

Genel kurul kararının iptal davası anonim şirketlerde şirkete karşı açılır. Dolayısıyla davalı anonim şirkettir. İlke olarak şirketi davada yönetim kurulunda görevli kimselerce temsili mümkündür. İptal davasının yönetim kuruluca açılması durumunda, bu defa mahkemece atanan kayyum şirket temsilcisidir (Pulaşlı, 2016:412).

Kooperatiflerde genel kurul kararı iptal davasında davalı taraf kooperatif tüzel kişiliğidir. Kooperatiflerde genel kurul kararlarının iptal davası, kooperatif tüzel kişiliğine karşı açılır. Çünkü davaya konu karar kooperatifin aldığı bir karar olup tüm ortakları bağlar. Kooperatif, iptal davası sonucu verilecek kesin hükümle doğrudan bağlı kılınacak taraftır ve davada gerekli işlemleri, organları aracılığıyla yerine getirir. Kooperatifin idare ve temsil organı olan yönetim kurulu, davada kooperatif tüzel kişiliğinin kanuni temsilcisidir (Saka, 2004:275; Coşkun 2019:783).

Yönetim kurulu dava açılması durumunda temsil yetkisini kendi içinde görevlendireceği üye ya da üyeler aracılığıyla asaleten ya da görevlendireceği avukat aracılığıyla vekâleten yerine getirir. Davanın yönetim kurulu veya denetim kurulu üyelerinin her biri tarafından açılması halinde kooperatifi yönetim kurulu temsil eder. Kooperatifin feshine dair bir genel kurul kararı iptali söz konusu ise temsil yetkisi tasfiye kurulu memurlarına aittir. İptal davasının açılmasından sonra kooperatif iflas ederse atık iflas idaresi kooperatifi temsil eder. Kooperatif yönetimince iptal davası açılması halinde kooperatifi temsil yetkisi denetim kurulundadır (Coşkun, 2019:783).

Dava, kimi yönetim kurulu üyelerince açılmışsa, dava açmayan üyelerin yönetim kurulunda asgari toplantı ve karar yeter sayısını sağlamaları koşuluyla temsil yetkisi yine organ olarak yönetim kurulundadır. Ancak kimi yönetim kurulu üyelerinin iptal davası açmaları nedeniyle, dava açmayanların yönetim kurulunda asgari toplantı ya da karar yeter sayısını sağlayamadığı durumlarda veya kooperatife karşı yönetim kurulunun külliyen dava açtığı durumlarda yönetim kurulunun

kooperatifi temsilinde hukuken sakınca vardır. Yasal temsilcinin görevini yerine getirmesinde engel olan bu tip durumlarda, kooperatife temsil kayyumu atanmasını sağlamak ve kooperatifin bu kayyum aracılığıyla temsili olanağını yaratmak gerekir. Yönetim kurulunun azline ilişkin bir kararın iptali davasında kooperatifi söz konusu kararın uygulanması mahkemece ertelenmediği sürece yeni yönetim kurulu temsil eder. Azil sonrası yeni yönetim kurulu seçilmemişse kooperatif, mahkemece atanacak yönetim kayyumu tarafından temsil edilir (Saka,2004:275).

Yargıtay, kooperatifi temsil ve ilzama yetkili yönetim kurulu başkan ve üyelerinin tamamının hasım gösterilerek dava açılması halinde kooperatifin ayrıca hasım olarak gösterilmesine gerek olmadığı görüşündedir (Y.11 HD., E.1979/3860, K.1979/4916, Çevik, 2003:523).

Yargıtay bazı kararlarında, genel kurul kararının iptaline ilişkin dava dilekçesinde, başkan ve yönetim kurulu üyeleri hasım gösterilmiş olsa bile kooperatif tüzel kişiliğinin davalı olarak kabul edilmesi gerektiği görüşündedir (Çevik, 2003:525). Bu konudaki örnek yargı kararları şöyledir: *“Davacı dava dilekçesinde her ne kadar kooperatif idare heyetindeki şahısları ve kooperatif başkanını hasım olarak göstermiş ise de genel kurul kararının iptalini istemekte olduğuna göre, asıl amacının kooperatifi dava etmek olduğu açıktır. Mahkeme masraflarının davacılarından tahsili hakkındaki istek şahısların kendilerinin dava edildiği anlamına gelmez.”* (Y.11.HD. 04.03.1965 tarih, E.1964/1164, K.1965/761, www.sinerjimevzuat.com.tr Erişim 17.04.2020). Ancak Yargıtay son dönemdeki kararlarında bu görüşünden vazgeçerek, iptal davasında husumetin kooperatif yönetim kuruluna değil, kooperatif tüzel kişiliğine yöneltilmesi gerektiğine karar verilmiştir (Çevik, 2003:598). Nitekim bir kararı şu şekildedir: *“Genel kurulda alınan kararların iptali davasında husumetin yönetim kuruluna değil, kooperatif tüzel kişiliğine tevcih edilmesi gerekir.”*(Y.11.HD. 17.02.1984 tarih, E.1984/50, K.1984/834, Çevik, 2003:598).

Dava dilekçesinde davalı olarak kooperatif tüzel kişiliğinin gösterilmesi gerekmektedir. Yalnızca kooperatif başkan ve üyelerinin davalı olarak gösterilmiş olması halinde, davanın husumet yönüyle reddi gerekmektedir. Davada tüzel kişiliği kural olarak yönetim kurulu temsil eder (Çevik, 2003:598).

3.2.2.2. Davacılar

Genel kurul kararlarına karşı iptal davasını ortaklar ve pay sahipleri, yönetim kurulu üyelerinden her biri, denetim kurulu üyeleri ayrıca organ olarak da yönetim kurulu açabilir (Kara, 2018:73).

3.2.2.2.1. Ortaklar

Her ortak ve hisse sahibi genel kurulda alınmış kararların iptali için dava açma talebinde bulunma hakkına sahiptirler. TTK'nın 446.maddesine göre *“toplantıda hazır bulunup da karara olumsuz oy veren ve bu muhalefetini tutanağa geçiren, toplantıda hazır bulunsun ya da bulunmasın olumsuz oy kullanmış olsun ya da olmasın, çağrının usulü dâhilinde yapılmadığını, gündemin gereği gibi ilan edilmediğini, genel kurula katılma yetkisi olmayan kişilerin toplantıya katıldığını ve bunun alınan karara etkisi olduğunu ileri sürenler”* dava açabilir. Genel kurul kararlarının iptali sebeplerinin, pay sahibinin toplantıda hazır bulunması ya da bulunmaması şeklinde dikkate alınarak incelenmesi gerekir (Pulaşlı, 2016:403-404).

Doktrinde vazgeçilemez olarak nitelendirilen ortakların iptal davası açma hakkı, kanunda sayılan şartların gerçekleşmesiyle doğar ancak bu hakkın doğumundan önce bu haktan vazgeçilemeyeceği gibi, ana sözleşmeyle getirilecek bir düzenlemeyle sürekli olarak sınırlandırılmaz (Dalay, 1993:172).

3.2.2.2.1.1. Toplantıda Hazır Bulunan Ortaklar

Toplantıda hazır bulunarak karara karşı aleyhte oy kullanan ve muhalefetlerini toplantı tutanağına yazdıran ortaklar bu kararın iptali için iptal davası açabilir (KoopK m.53).

Ancak ortağın kullandığı çekimser oy ret oyu gibi işlem görür. Ortak, toplantıya katıldığı halde aleyhte oy kullanmamış ise ya da aleyhte oy kullanmasına rağmen keyfiyeti tutanağına geçirtmemiş ise iptal davası açamaz (Coşkun, 2019:766).

Ortaklıktan çıkarılma kararına karşı, çıkarılan ortağın açacağı iptal davasında ve toplantıya katılma yetkisine sahip olmayanların toplantıya katılarak kararın

alınmasında etkisi olduğunu ileri sürerek açılacak iptal davasında, keza ortak toplantıya katılmamış ya da katılmış olmasına rağmen muhalefet şerhi tutanağa geçirmemiş olsa bile iptal davası açabilir (Coşkun, 2019:766).

Genel kurulda görüşmeler esnasında yapılan eleştiriler muhalefet şerhi gibi değerlendirilemez. Kanunda bahsedilen muhalefetin gündeme ve görüşmeye değil, oylamaya dair yapılması gerekir (Coşkun, 2019:767).

Ortağın toplantıda oy kullanılmasına bizzat izin verilmemesi durumunda öncelikle ortağın kurul başkanlığına bu olanaklı değilse Bakanlık temsilcisine müracaat etmesi gerekir. Bu müracaatlar ispat açısından önem arz etmekle beraber dava şartı olarak görülmez. Diğer yandan ortağın oy kullanmasını engellemek fiili bir durum olduğundan tanıkla ispat edilebilir. Ortağın oy kullanmasına engel olunması durumunda durumun tutanağa geçirilmesi gerekli koşul olmayıp, ortak iptal dava açabilir (Kara, 2018:74).

Tüm ortakların dava açmasına imkân veren durumlar; toplantının kanun ve anasözleşme de yazılı çağrı usulüne göre yapılmamış olması, gündem maddelerinin gerektiği gibi ilanı ve bildirilmemesi, yetkisi olmadığı halde toplantıya katılanların olmasıdır. Bu üç durumda ortağın genel kurula karşı iptal dava açması için genel kurulda bulunmayı gerektiren ve alınan kararlara katılmış olmasına ve aleyhte oy kullanmaya gerek görülmemiştir (Kara, 2018:74).

Yargıtay'ın yerleşik içtihatları uyarınca, genel kurul kararları sırf usulsüz çağrı nedeniyle iptal edilemeyecektir (Çevik, 2003:535). Buna ilişkin Yargıtay'ın kararı şu şekildedir; *“Davacı vekili, müvekkilinin davalı kooperatifin ortağı olduğunu, kooperatifin 17.04.2014 tarihli genel kurulunun çağrı hükümlerine uyulmaksızın gerçekleştirildiğini, müvekkiline haber verilmediğini ileri sürerek, Kooperatifler Kanunu'nun 53 ve anasözleşmenin 38. maddesi hükümleri uyarınca genel kurul toplantısının butlanla sakat olduğunun tespitine ve tüm kararların iptaline karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davacı vekili 05.01.2015 tarihli dilekçesi ile dava dilekçesinde bildirdikleri genel kurul tarihini 07.06.2014 olarak değiştirmiştir. Davalı vekili; genel kurulun 17.04.2014 tarihinde değil 07.06.2014 tarihinde toplandığını, davacının olmayan bir genel kurul için açtığı davanın reddi gerektiğini, genel kuruldan önce davacı da dahil olmak üzere tüm üyelerinin kooperatif kayıtlarında bulunan adreslerine uygun çağrı kağıdının, yönetim ve*

denetim kurulları faaliyet raporlarının gönderildiğini, ... merkezine iade edildiğini ve davacı tarafından teslim alınmadığını, genel kurulun usulüne uygun olarak yapıldığını savunarak, davanın reddini istemiştir. Mahkemece iddia, savunma ve dosya kapsamına göre; yerleşmiş Yargıtay uygulamasına göre usulsüz çağrının genel kurul kararlarının iptali için başlı başına yeterli bir neden olmadığı, usulsüz çağrı çağırılmayan ortağa, genel kurulda alınan kararlara muhalif kalıp, keyfiyeti tutanağa geçirtme koşulları aranmaksızın iptal davası açma hakkını bahsettiği çağrı usulsüz olsa bile genel kurul kararlarının iptali davasının bir ay içinde açılması gerektiği. 1163 sayılı Yasa'nın 53. maddesindeki bu süre hak düşürücü süre olup, davacıların genel kurulda bulunmamları sürenin başlamasına engel olmadığı eldeki dava 15.07.2014 tarihinde açılmış olup iptali istenen genel kurul ise 07.06.2014 tarihinde toplandığından, bu hali ile davanın yasal bir aylık süre içerisinde açılmadığı gerekçesiyle, davanın usulden reddine karar verilmiştir'' (Y. 23. HD, E. 2015/7694, K. 2017/1296, www.corpus.com.tr Erişim 17.04.2020).

Toplantıya katılma yetkisi olmayanların toplantıya katılmış olabileceği iddiasıyla, ortaklar ve hisse sahipleri tarafından da iptal davası açabileceğini belirtmiştik. Toplantıya ve oylamaya katılma hakkı bulunmayan kimselerin toplantıya veya oylamaya katılmış olmaları halinde, bu şekilde alınan kararların iptal edilmesi gerekecektir. Kooperatifler Kanunu madde 98'in atıfta bulunmasıyla TTK'nun 433(2). maddesi uygulanacaktır. Bu durumda toplantıda bulunmaya hakkı olmayan kişiler toplantıya katılmış iseler ve kararlar alınırken de oy kullanarak sonuca etki etmiş iseler bu kararların iptali talep edilebilir. Nitekim Yargıtay'ın konu ile ilgili bir kararı şu şekildedir: "*Mahkemece, kurullarda görev alanların kendi ibralarına ilişkin oylamaya katılmaları halinde muhalefet şerhi aranmaksızın bu kararların iptalinin istenebileceği ve davaya konu olayda bu katılımın oylamanın sonucuna etkili olduğu gözetilerek dava konusu genel kurul toplantısında, yönetim ve denetim kurullarının ibrasına dair kararın iptaline karar verilmesi gerekirken, muhalefet şerhi bulunmadığı gerekçesiyle bu istemin reddine karar verilmesi hatalıdır.*" (Y.11.HD., E.1998/10000, K.1999/2055, T.11.03.1999, www.corpus.com.tr Erişim 17.04.2020).

Haksız olarak kullanılan oyların kararın alınmasında etkili olmadığı, bu oylar olmasa dahi kararın geçerli oylarla alınabileceği ispat edildiği takdirde açılan dava reddedilecektir. Konuya ilişkin Yargıtay kararı şu şekildedir: *“Taraflar arasındaki Kooperatif Olağan Kongresinin iptali davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; K..... Asliye Hukuk Mahkemesince davanın kabulüne dair verilen 14/04/1978 gün ve 71-38 sayılı kararın incelenmesi Davalı Kooperatif Başkanı tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin 20/06/1978 gün ve 3421-3470 sayılı ilamıyla, (... Üyelik niteliğini haiz olmadığı halde Genel Kurul’a katıldıkları iddia olunan kişilerin halen üyelik sıfatları devam ettiğine ve üyeliklerinin iptali hakkında herhangi bir dava açılmamış olduğuna göre Genel Kurul toplantısına iştirakleri toplantının iptalini gerektirmeyeceği gibi bunların oy kullanmalarının alınan kararlara etkili olup olmadığı, başka bir deyişle bunlara katılmış olsalar dahi alınan karar bunların iştiraki ile değişmeyecek ise genel kurul toplantısının iptaline karar verilemeyeceğinden davanın reddine karar verilmesi gerekirken kabulü yolunda hüküm tesisi isabetsizdir...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda dilenilmesi usul ve yasaya aykırıdır.”* (Y.HGK., T.12.12.1979, E.1979/147, K.1979/1561, www.corpus.com.tr Erişim 17.04.2020).

3.2.2.2.1.2. Toplantıda Hazır Bulunmayan Ortaklar

Toplantıda hazır bulunmayan ortaklar yalnızca toplantıya çağrının usulü dairesinde yapılmadığı veyahut gündemin gereği gibi ilan veya tebliğ edilmediği iddiasıyla bozma davası açabilirler. Kanun ve anasözleşme uyarınca ortakların toplantıdan mutlaka haberdar edilmelerini sağlamak üzere toplantı gününden en az 30 gün önce ve en çok iki ay içinde keyfiyetin kendilerine alındılı mektupla haber verilmesi gerekir. Bu koşulun yerine getirilmemiş olması durumunda, ortada kanuna anasözleşme hükümlerine göre yapılan bir çağrının olmaması sebebiyle toplanan genel kurulun varlığı ileri sürülemez (Çevik, 2003:594).

Kanuna ve anasözleşme hükümlerine aykırılığı ileri sürülen davet üzerine toplanmış olan genel kurulların almış oldukları kararlar hükümsüzlükle malül geçersiz karardır. Bu tür toplantılarda alınmış kararların batıl olduğunun tespitini

Kooperatifler Kanunu madde 53'teki şartlar aranmadan her ortak mahkemeden isteyebilir.” (Y.11.HD. T.22.10.1982, E.1982/3370, K.1982/4077, www.sinerjimevzuat.com.tr Erişim 17.04.2020).

Genel kurulun toplantıya çağırılması; kooperatifler kanunu'na göre anasözleşmede belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde olur. Kanunun göndermesiyle kooperatif anasözleşmesine göre toplantıdan en az otuz gün öncesinden ortaklara çağrıdan mutlak surette haberdar edilmesi sağlanır. Kanun ve ana sözleşme hükümlerine göre yapılmayan çağrılarda ve bu şekilde bir genel kurulun toplanması halinde genel kurula çağrı koşulu sağlanmadığından bu şekilde toplanan genel kurul toplantısının varlığı ileri sürülemez. Yönetim kurulu tarafından toplantıda bulunması istenmeyen ve sayıca önem arz eden ortakların toplantıdan haberdar edilmemesi neticesinde genel kurulca alınan kararların hukuki olarak hüküm ifade etmesi düşünülemez. Bu durumda çağrının usul dâhilinde yapılmamış olması değil, kanuna uygun bir çağrının olmamasıdır. Dolayısıyla Kanun ve anasözleşme hükümlerine uygun yapılmayan çağrı neticesinde toplantının olmasıyla alınan kararların tamamı hükümsüzlükle malul geçersiz kararlardır. çağrının usulüne göre yapılmadığını ve bu nedenle alınan kararların hükümsüz ve geçersizliğini ileri sürerek tespitini istemek her ortak için geçerlidir. (Y.11.HD., T.09.02.1998, E.1997/9820, K.1998/596, www.corpus.com.tr Erişim 17.04.2020).

Yargıtay'ın konu ile alakalı bir başka kararı şöyledir: “*Genel Kurul toplantısının hiç çağrı yapılmadan gerçekleştirilmiş olması halinde Genel Kurul'da alınan kararlar geçersiz olup, bu kararların geçersizliğinin tespiti için açılacak dava bir süreye tabi bulunmamaktadır. Ancak, davacı çağrılmamışsa veya ortaklar çağrılmış olmakla beraber çağrı usulsüz ise bu hal 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 53. maddesine göre, çağrılmayan ortağa Genel Kurul'da alınan kararlara muhalif kalıp, keyfiyeti tutanağa geçirtme koşulları aranmaksızın iptal davası açma hakkı bahşeder. Ancak, iptal davasının anılan hüküm gereğince toplantıyı kovalayan 1 aylık hak düşürücü süre içinde açılması ve bu davada da iptali istenen kararın Kooperatifler Kanunu'nun 53/f.1. maddesi hükmüne göre yasaya, ana sözleşmeye veya iyiniyet kurallarına aykırı olduğunun iddia edilip, kanıtlanmış olması gerekir.*” (Y.11.HD, T.07.03.2002, E.2001/9756, K.2002/1977, www.corpus.com.tr Erişim 17.04.2020).

Başka bir karar ise şöyledir: “1163 sayılı Kooperatifler Kanunu’nun 53. madde hükmünde Genel Kurul kararlarının alındığı tarihten itibaren dava açma süresinin başlaması öngörülmüş olup kural olarak, Genel Kurul kararlarının ortaklar çağrılınsın ya da çağrılmasın tebliği gerekli değildir. Çağrılmayan ortak için de dava açma süresi aynı tarihten başlamaktadır” (Y.11.HD., T.31.01.2005, E.2004/3895, K.2005/447, Çelik, 2006:640).

Genel kurulda alınan kararların mutlak butlanla geçersiz olduğu durumlarda tespit davasının yeterlidir ve bu dava Kooperatifler Kanunu madde 53’teki hak düşürücü süre şartına bağlı değildir. Ancak alınan kararların iptal edilebilir nitelikte (nispi butlan) olması halinde, tespit davası değil iptal davası açmak gerekeceğinden bir aylık sürenin başlangıcını, öğrenme tarihi olarak kabul etmek daha doğru olacaktır. Eğer, genel kurul kararları ya da kararlar gereği ortakların yükümlülüklerini içerir yazı, toplantıda hazır bulunmayan ortaklara kendilerinin kooperatif kayıtlarına göre bildirdikleri adreslerine iadeli taahhütlü olarak gönderilmiş ise bir aylık süreyi bu gönderinin ortaklara tebliğinden itibaren başlatmak doğru olacaktır (Çelik, 2006:641).

Aksi halde, kötü niyetle toplantıya çağrılmayan ve toplantıya katılma ve oy kullanma hakkı engellenen ortakların haberdar olmadıkları toplantıda alınan kararlara katılma yükümlülüğü sağlanmış olmaktadır. Bu durum kooperatifin özündeki demokrasi anlayışı ile bağdaşmamaktadır.

3.2.2.2.2. Yönetim Kurulu, Yönetim Kurulu Üyelerinin ve Denetçilerin Her Biri

Kooperatifler Kanunu madde 53 uyarınca, yönetim kurulu da genel kurulun kararlarının iptali için dava açabilir. Kanunda yönetim kurulu açısından herhangi bir koşul öngörülmemiştir.

Genel kurul kararlarının uygulanması yönetim kurulu ile denetim kurulunun kendi sorumluluklarını gerektiren bir durum olması halinde bunların her biri bu sıfatları gereğince ayrı ayrı iptal davası açabilirler. Böylelikle, kanunda yönetim kurulu üyeleri ile denetçilerin her birinin bu sıfatları nedeniyle tek başına dava açabilmeleri, alınan kararların şahsi sorumluluklarını gerektirmesi şartına bağlanmış bulunmaktadır. Yargıtay bir kararında şöyle demektedir: “Genel Kurul kararının

iptalini isteyen denetçi, karşı oyunu tutanağa yazdırmadan, denetçi sıfatıyla Genel Kurul kararının iptali davasını açabilir. Fakat denetçi değil de, ortak sıfatıyla dava açarsa, Genel Kurul kararına karşı ret oyunu kullanması ve karşı oyunu tutanağa yazdırması gereklidir.” (Y.11.HD., T.09.06.1997, E.3994, K.4476, Çevik, 2003:528).

Başka bir karar şöyledir: “Türk Ticaret Kanunu’nun 342 ve 381/3 maddeleri gereğince ibra kararı verilmemesi, sonucu itibariyle idare meclisi üyelerinin şahsi sorumluluklarını gerektireceğinden üyelerden her biri Genel Kurul kararının iptalini dava edebilirler.” (Y.11.HD., T.24.06.1976, E.1976/2890, K.1976/3333, Çevik, 2003:597).

3.2.3. İptal Davası Açma Süresi

Kooperatifler Kanunu’nun 53(1) maddesinde iptal davası açmak için belirlenen sürenin bir ay olduğunu hükme bağlamıştır. Kooperatifler Kanunu’nun ilgili maddesinde belirlenen süre toplantıyı kovalayan günden başlayarak bir aydır denilmekle toplantı günü süreye dâhil edilmemiştir. Borçlar Kanunu’nun 92. maddesine göre toplantının yapıldığı gün ayın kaçınıcı günü ise sonraki ayın o günü süre sona erer. Ancak sonraki ayın günü takvimde yoksa o ayın son günü bir aylık sürenin sona erdiği gündür. Son günün tatil gününe denk gelmesi durumunda, tatil gününü takip eden gün sürenin son günüdür (Kara, 2018:76). Türk Ticaret Kanunu’nda anonim şirketlerde genel kurul kararlarının iptali için belirlenen sürenin başlangıcı ile Kooperatifler Kanunu’nda genel kurul kararları aleyhine iptal davası açmak için belirlenen sürenin başlangıcı farklılık göstermektedir. Anonim şirketlerde, iptal davasının süresi karar tarihinden başlamakta (TTK m.381/1), kooperatif genel kurul kararlarının iptali için gerekli süre toplantıyı kovalayan günden itibaren başlamaktadır (KoopK m.53/1).

Genel kurul toplantısının bir günden fazla sürmesi halinde sürenin başlangıcı toplantının sona erdiği güne göre belirlenir (Coşkun, 2019:784). Toplantıyı takip eden gün, bir sonrası ayın aynı günü mesai bitiminde dava açma süresi sona erer. Bir sonraki ayda aynı gün mevcut değil ise, o ayın son günü sona erer (HMK m. 92(2)). Resmi tatil günleri süreye dâhildir. Sürenin son günü resmi tatil gününe rastlarsa,

süre tatili takip eden ilk iş günü mesai saati sonunda biter (HMK m.93). Genel kurul kararlarından olan, ortaklıktan çıkarılmaya ilişkin kararlarda; iptal davası açma süresi, ortağın toplantıya katılıp katılmadığına bakılmaksızın bir ay değil, kararın tebliğinden itibaren üç aydır (KoopK m.16(3)).

Yargıtay'ın konu ile ilgili kararları şu şekildedir: *“Kooperatifler Yasasından doğan davalarda basit yargılama yöntemi uygulanır. Bu sebeple söz konusu davalara adli ara vermede de bakılır. Bu sebeple de anılan davalarda adli ara vermede müddetlerin işleme durmaz.”* (Y.11.HD., T.24.10.2005, E.2004/13095, K.2004/10264, www.corpus.com.tr Erişim 17.04.2020).

“Somut dava, kooperatif ortaklığından kaynaklanan tapu iptal ve tescil istemine ilişkindir. Kooperatifler Kanunu'ndan kaynaklanan davaların basit yargılama usulüne tabi tutulacağı öngörülmüş olup, basit yargılama usulüne bağlı tutulan dava ve işler adli ara vermede de görülebileceğinden bu tür davalarda verilen kararlara ait temyiz süreleri adli tatilde de işleyecektir.” (Y.11.HD. 10.03.2008 tarih, E.2007/14300, K.2008/2886, www.corpus.com.tr Erişim 17.04.2020).

Bir aylık süreyi belirleyen genel kuralın tek istisnası, ortağın kooperatif üyeliğinden çıkarılmasına ilişkin kararlara karşı açılacak iptal davalarında karşımıza çıkmaktadır. Yönetim kurulunun almış olduğu çıkarma kararına itiraz üzerine genel kurulca verilecek karara karşı itiraz davası hakkı üç aylık süreye tabidir. *“1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 16. maddesi uyarınca ortak, ihraç kararına karşı tebliğden itibaren 3 ay içinde iptal davası açabileceği gibi, karar yönetim kurulunca verilmiş ise bu süre içinde Genel Kurul'a da itiraz edebilir. Üç aylık süre içinde, Genel Kurul'a veya mahkemeye başvurmak suretiyle itiraz edilmeyen çıkarılma kararları kesinleşir. Maddede öngörülen üç aylık süre, hak düşürücü nitelikte olup, mahkemece re'sen göz önüne alınması gerekmektedir. Başka bir deyişle, bu davanın dinlenebilmesi ancak 3 aylık hak düşürücü süre içerisinde açılmış olmasına bağlıdır.”* (Y.11.HD., T.16.01.2006, E.2005/192, K.2006/118, www.corpus.com.tr Erişim 17.04.2020).

Bir başka Yargıtay kararı şu şekildedir: *“Davacılar yönetim kurulunun ihraç kararları iadeli taahhütlü mektup ile davalı kooperatifteki adreslerine gönderilmiş olup işçisine tebliğ edilmiştir. Davacılar tarafından posta alındısında adı yazılı*

işçinin kendi işçileri olmadığı ve ihraç dışında başka bir belgenin gönderildiği iddia edilmediğine göre, davanın üç aylık hak düşürücü süre içerisinde açılmadığının kabulü gerekir. Mahkemece, davanın yasal hak düşürücü süre içerisinde açılmadığı gözetilerek, davanın sırf bu nedenle reddi gerekir.”(Y.11.HD., T.14.10.2004, E.2004/641, K.2004/9853, www.corpus.com.tr Erişim 17.04.2020).

Kanunda belirlenen genel kural olan 1 aylık ve istisna olan 3 aylık süreler hak düşürücü sürelerdir. Davada taraflarca her zaman ileri sürülebileceği gibi, taraflarca ileri sürülmesi bile, hâkim tarafından re’sen göz önünde bulundurulması gerekir. Bu süre tarafların iradeleriyle uzatılamaz (Eriş, 2001:801).

Genel kurulun özel nitelikteki kararları, ilgili ortağa tebliğ edilmelidir. İlgili ortak için dava açma süresi ancak bu tebliğle başlar (Y.11.HD., E.1994/873, K.1994/5416, Çevik, 2003:525).

Alınan genel kurul kararının geçersizliği iddiasıyla açılacak davalar süreye tabi değildir. Ancak bu iddia sabit olmayıp, dava iptali kabil bir dava türüne dönüşürse, böyle bir dava belirtilen süreye tabi olur (Y.11 HD., E.1994/4047, K.1994/8363, Çevik, 2003:525).

3.2.4. Yetkili ve Görevli Mahkeme

Genel kurul kararlarının iptali davalarında yetkili mahkeme, kooperatif merkezinin bulunduğu yer mahkemesidir (KoopK. m.53(1); Eriş, 2001:801). Bu yetki kuralı kesin yetki kuralıdır. Yargıtay’ın ilgili kararı şu şekildedir: *“Kooperatifler Kanunu’nun 53/1. maddesinde, kooperatif Genel Kurul kararlarının iptal edilmesine ait davaların, kooperatif merkezinin bulunduğu yer mahkemesinde açılacağı belirtilmiştir. Anılan kanun hükmündeki yetki kuralı kesin nitelikte bir yetki kuralıdır.”* (Y.11.HD., T.09.06.1997, E.1997/3801, K.1997/4426, www.corpus.com.tr Erişim 17.04.2020).

Yetkisizlik itirazı taraflarca davanın her aşamasında ileri sürülebileceği gibi, taraflarca ileri sürülmesi dahi, hâkim tarafından re’sen dikkate alınmalıdır. Kooperatifler Kanunu’nun düzenlediği hususlarda açılacak tüm hukuk davalarında görevli mahkeme, tarafların tacir olup olmadıklarına veya parasal görev sınırına bakılmaksızın, ticari davalara bakmakla görevli asliye hukuk mahkemesidir (KoopK.

m.99). Yargıtay'ın bir kararı şu şekildedir: “*Kooperatifler Kanunu'ndan doğan hukuk davaları, tarafların tacir olup olmadığına bakılmaksızın ticari dava sayılır ve bu davalarda basit muhakeme usulü uygulanır ve kanun hükümleri karşısında açılan bu davada Adli Yargı görevlidir.*” (Y.11.HD., T.23.03.2004, E.2003/8540, K.2004/2942, www.corpus.com.tr Erişim 17.04.2020).

Genel kurul kararı iptal davalarında yetkili ve görevli mahkeme kooperatif merkezinin bulunduğu yerdeki ticari davalara bakmakla görevli asliye hukuk mahkemesidir. Kooperatif merkezinin bulunduğu yerde asliye ticaret mahkemesi var ise dava bu mahkemede, yok ise ticaret mahkemesi sıfatıyla asliye hukuk mahkemesinde görülecektir. Nitekim Yargıtay kararı şu şekildedir: “*1163 S. Kooperatifler Kanunu'nun 99.maddesine göre, bu konuda düzenlenen hususlardan doğan hukuk davaları, tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın ticari dava sayıldığından mahkemece toplu ticaret mahkemesinin bulunmadığı yerlerde görevli mahkemenin asliye hukuk mahkemesi olduğu gözetilmeden görev yönünden dava dilekçesinin reddine karar vermek gerekirken esas hakkında hüküm kurulması doğru görülmemiştir.*” (Y.11.HD., T.27.10.2003, E.2003/3388, K.2003/9974, www.corpus.com.tr, Erişim 17.04.2020).

Belirli bir davaya aynı yargı kolundaki ilk derece mahkemelerinden hangisinin bakacağını düzenleyen kurallara, görev ve yetki kuralları denir (Kuru, Usul Hukuku, C:1, 1991:160).

Görev, bir davaya o yerdeki hukuk mahkemelerinden hangisi tarafından bakılacağını belirtir. Mahkemelerin görevi kanunla belirlenir. Görev kuralları kamu düzenine ilişkin olup, taraflar anlaşarak görevli mahkemeyi değiştiremezler. Böylece görevin kamu düzenine ilişkin olması nedeniyle mahkeme, görevli olup olmadığını yargılamanın her aşamasında kendiliğinden inceler ve görevsiz olduğu kanısına varırsa kendiliğinden görevsizlik kararı verir. Mahkeme bu kararı dosya üzerinde inceleme yaparak da verebilir. Ayrıca taraflar da görevsizlik hususunu yargılamanın her aşamasında ileri sürebilir. Mahkeme görevsizlik kararında görevli mahkemeyi de bildirmelidir. Görevsizlik kararı nihai bir karardır, temyiz edilebilir. Görevsizlik kararının kesinleşmesinden itibaren on gün içinde davacı, görevli mahkemeye başvurarak davalıya tebligat yaptırtmazsa, dava açılmamış sayılır (Saka, 2004:283).

3.2.5.Teminat

İptal davası açıldıktan sonra mahkeme, kooperatifin isteği üzerine muhtemel zararlara karşı davacıların teminat göstermesine karar verebilir. Teminatın mahiyet ve miktarını mahkeme belirler (KoopK m.53(4)). Teminatın mahiyet ve miktarı dava hakkını engellemeyecek ölçüde takdir olunur (Çevik, 2003:521). Teminat gösterilmesi, davanın kötü niyetle açılmasına değil kooperatif açısından zararlı sonuçlar yaratabilir olmasına bağlıdır. Gerek böylece gerektirici nedenlerin takdiri ve gerekse teminatın nitelik ve tutarını belirleme yetkisi, mahkemeye bırakılmıştır. Hâkim, teminat talebini hadiseler hakkındaki hükümlere göre inceler (Saka, 2004:296).

Teminat, açılan davanın ön koşulu değildir. Davalı kooperatif uğrayacağı muhtemel zararlarına karşılık teminat isteğini en geç ilk duruşmada, davanın esasına girilmeden önce mahkemeye bildirmelidir (HMK m.84; Ayrıca bkz. Bingöl, 2010: 86).

Mahkemece karar verilen teminatın yatırılmaması halinde davaya devam etme ihtimali kalmaz. Ancak daha sonra teminat yatırılırsa davaya devam edilebilir ancak davacı yokluğunda yapılan işlemlere itiraz edemez (Yüzgeç, 2007:121).

Kanun sadece davacı deyimi kullanarak, teminat yönüyle davayı kimlerin açtığı ile ilgili hususu önemsememiştir. İster yönetim tarafından isterse yöneticilerden her biri tarafından yâda denetçilerin her birinin marifetiyle açılmış olan davada, kooperatifi temsile yetkili organdan teminat gösterilmesi talep edilebilir. (Bingöl, 2010:86).

Mahkeme kooperatifin istemesi durumunda olası zararları karşılamak niyetiyle teminat gösterilmesine karar verebilir. Teminat istenmesi gereksiz davaların açılmasının önüne geçebilir. Teminat gösterme yükümlülüğünün ortaklara ait olduğunu kabul etmek gerekir. Ayrıca yönetim kurulu ve denetçilerin görevlerini ifa etmeleri sebebiyle teminat göstermelerine gerek yoktur. Teminat yatırılması istemi, dava esasına girilmeden önce ilk itiraz olarak öne sürülmelidir. Teminatın türü ve miktarını belirleme yetkisi mahkemenindir. Mahkemenin teminat gösterilmesini esnek yorumlamasında fayda vardır (Kara, 2018:78).

3.2.6. Duruşma

İptal davasının duruşmasına ancak genel kurul tarihini kovalayan günden başlayarak bir aylık sürenin geçmesinden sonra başlanabilir (KoopK m.53(4)). Örneğin, 20.05.2009 günü yapılan genel kurul toplantısı kararları hakkında iptal davası 27.05.2009 günü açılmış ise, ilk duruşma için mahkemece verilebilecek gün 21.06.2009'dan önce olamaz. Hak düşürücü süre içerisinde birden fazla iptal davası açılmış ise bu davalar birleştirilerek görülür (KoopK m.53(4)).

Bir aylık süre içerisinde birden fazla ve ayrı ayrı davaların açılacağı düşünülerek, bir aylık sürenin bitmesinden önce duruşmaya başlanamayacağı kurala bağlanmıştır. Birden fazla dava açılmış ise, bu davalar ayrı mahkemelerde olsalar bile birleştirilerek görülür (KoopK. m.53/4). Yargıtay'ın ilgili kararı şu şekildedir: *“Kooperatif Genel Kurul kararlarının iptali için farklı mahkemelerde dahi olsa birden fazla iptal davası açılmış ise bunların birleştirilerek görülmesi 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 53/4 maddesi gereğince zorunludur.”* (Y.11.HD., T.25.11.2002, E.2002/6165, K.2002/10790, www.corpus.com.tr Erişim 17.04.2020).

Kanun koyucu bu düzenleme ile aynı genel kurulda alınan kararlar aleyhine açılacak birden fazla iptal davasının ayrı ayrı görülmesini veya farklı kararlar ortaya çıkmasını engellemek istemiştir (Bingöl, 2010:87).

3.2.7. İptal Davasında Müdahale

Müdahale talebinde bulunan üçüncü kişi, yanında katılmak istediği tarafı, müdahale sebebini ve bunun dayanaklarını belirten bir dilekçeyle mahkemeye başvurur (HMK m.67(1)). Müdahale dilekçesi, davanın taraflarına tebliğ edilir. Mahkeme, gerekirse taraflarla birlikte üçüncü kişiyi de dinlemek üzere davet eder, gelmeseler dahi müdahale talebi hakkında karar verir (HMK m.67(2)).

3.2.8. İptal Davasında Özel Durumlar

Kararın düzeltilmesi, öncelikle belirtmek gerekir ki genel kurul kararlarının iptalini önleyici bir durum değildir. Bu itibarla öncelikle kooperatif yetkili kurullarına başvurulmasını zorunlu kılan bir kural da yoktur. Bu nedenle dava

açılmadan önce yetkili kurullara başvurulması zorunlu değildir (YHGK., E.1975/62, K.1975/987, Yüzgeç:2007:120).

Mahkeme tarafından iptal davalarında sadece iptal talebini kabul edilebilir ya da reddedilebilir. Bunun dışında mahkeme hiçbir biçimde genel kurulun yerine geçerek iptali istenen kararı düzeltmez ya da yerine yeni bir karar da veremez. Bu nedenle iptal kararı ile birlikte genel kurulun toplanarak yeni bir karar alması gerekir (Dalay, 1993:205).

İptal davası açma hakkı inşai bir haktır. İnşai bir hakkın hakemler önünde kullanılması ve hukuki ilişkilerde istenen değişikliğin bir başka deyişle inşai sonucun hakem aracılığıyla da gerçekleşmesi mümkündür. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 407. maddesi kapsamında, kooperatif ana sözleşmesinde tahkim şartı bulunmakta ise ya da oy birliğiyle alınan bir genel kurul kararıyla tahkim yoluna gidilebilmesi mümkündür (Dalay, 1993:205).

3.2.9. Genel Kurul Kararı İptal Davasının Açıldığıın İlanı

Genel kurul kararı iptal davası açıldığı ve duruşmanın yapılacağı gün, yönetim kurulu tarafından usulen ilan olunur (Eriş, 2001:803). Duyuru için yapılacak ilanda hangi karar hakkında iptal davası açıldığı, davayı açanların kimler olduğu, davanın açıldığı mahkemenin, kooperatifin ticaret unvanının, duruşma gününün, dosya numarası ve saatinin de açıkça belirtilmesi gerekir (Dalay, 1993:206).

İlanın yapılması, davanın açılmasından hakkı etkilenen kişilerin haberdar olmasını sağladığı gibi, dava açma ihtimali olacak kişilerin de açılan davadan haberdar olması sağlanmış olacaktır. İlan, Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi ve ana sözleşmede belirlenen diğer araçlarla yapılacaktır. İlan davanın tebliğinden kısa bir süre sonra yapılacaktır. İlanın yapılmaması dava açısından dava şartı teşkil etmediği gibi dava için olumsuz bir sonuç da doğurmaz (Dalay, 1993:207).

3.2.10. Yargılama Usulü

Türk Ticaret Kanunu'nun 1521(1).maddesi şu şekildedir: *“Ticaret şirketlerinde ortakların veya pay sahiplerinin şirketle veya birbirleriyle şirket*

ortaklığından veya pay sahipliğinden kaynaklanan davalarda veya şirketin yönetim kurulu üyeleri, yöneticileri, müdürleri, tasfiye memurları ya da denetçilerine karşı açılacak davalarda basit yargılama usulü uygulanır". Kooperatif genel kurul kararlarına ilişkin iptal davasında yargılama usulü; Kooperatifler Kanunu madde 99(2) ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu madde 316 ve diğer kanun hükümleri gereğince basit yargılama usulü uygulanarak yapılır. Ayrıca mahkemeye taraflara yapılacak tebligatlarda basit yargılama usulünün yargılamada uygulanacağı bildirilir (Coşkun, 2019:787).

3.3. İPTAL DAVASININ SONUÇLARI

Mahkeme iptali istenen genel kurul kararını kanuna, anasözleşmeye veya dürüstlük kuralına aykırı bulursa davayı kabul ederek iptaline karar verir. İptale ilişkin hükmün kesinleşmesiyle dava konusu genel kurul kararı makabline şamil olarak alındığı tarihten itibaren yürütülmemek üzere ortadan kalkar. Bu iptal bütün ilgililer için çok önemli olduğundan, iptal kararının mutlaka ticaret siciline kaydettirilmesi gerekir (Yıldız, 2004:105).

Bozucu nitelikte yenilik doğurucu nitelikteki bu hükmün etkileri şunlardır: Sicil memuru bakımından etkisine bakıldığında, sicil memuru iptal kararına uymak zorundadır. Eğer önceden, genel kurul tarafından verilen kararı ticaret sicili memuru tescil etmemişse, iptal kararından sonra artık tescil yapamaz, tescil edilmişse kaydı terkin eder (Yıldız, 2004:105).

Ortaklar bakımından etkisine bakıldığında, kararın iptaline dair ilam kesinleştikten sonra davaya katılmayanlar da dâhil tüm ortaklar hakkında hüküm ifade eder (Çevik, 2003:521). Hiçbir ortak iptal hükmünün kesinleşmesinden sonra iptal edilen karara bağlı olarak talepte bulunulamaz. Eğer belirtilen karara bağlı olarak herhangi bir iktisapta bulunulmuşsa, haksız bir iktisap durumu söz konusu olduğundan aldıklarını iade ile mükellefler (Yüzgeç,2007:125).

Kooperatif genel kurulunun seçim kararları yönetim kurulunu yetkili kıldığından ve bu genel kurul kararı iptal edilinceye kadar yetkinin varlığı esas olduğundan, iyi niyetli üçüncü kişilerle yönetimin bu yetkisine istinaden yaptığı sözleşmeler geçerlidir. Yine böyle bir sonuç, yönetimin iptal kararıyla ortadan kalkan

yetkisinin geçerliliğinden değil, üçüncü kişilerin yönetimin görünüşte yetkili olmasına olan güvenin korunmasından kaynaklanmaktadır (Kara, 2018:79).

Kooperatif yönetim kurulu, kararın bozulmasına dair ilamın bir suretini derhal ticaret siciline kaydettirmeye mecburdur (KoopK m.98; TTK m.450). Kooperatifler Kanunu madde 98'in Türk Ticaret Kanunu madde 31, 35(3-4)'e yollamasıyla bozulan karar tescil ve ilana tabi hususlardan ise daha önce tescil ve ilan edilen kararın bozulmasına ilişkin karar da aynı şekilde tescil ve ilan edilir (Bingöl, 2010:89).

Genel kurul kararı aleyhine açılan iptal davası reddedilirse, kesinleşen karar sadece davanın tarafları açısından bağlayıcıdır. Bu nedenle aynı karar aleyhine, bahsedilen kişi veya makamlardan birisi tarafından, kesin hükme rağmen, yeni bir iptal davası açılabilir (Saka, 2004: 304).

Mahkeme, genel kurul kararları iptaline ilişkin birden çok dava olması halinde davaları birleştirerek görür. Davaların birleştirilerek görülmesinin sebebi, yargılama tekrarından kaçınmak, zaman kazanmak, mahkeme kararının bütün ortakları bağlayıcı olmasından ve farklı kararlar yoluyla kararların uygulama kabiliyetine zarar verilmesinin önlenmek istemesinden anlaşılmaktadır. Davaların birleştirilerek görölme zorunluluğu, genel kurulun farklı kararlarına ve unsurlarına ilişkin ise, davanın birleştirilmesine karar vermeye gerek yoktur. Talep olmaksızın mahkeme birleştirme kararını verir (Kara, 2018:78).

Genel kurul kararlarının ticaret siciline tescilinde genel kurul kararlarının bir kısmının sadece ticaret siciline bildirilmesi gerekirken bazı kararların ise tescil ve ilan edilmesi de gereklidir. Ticaret sicil memurunun sadece bildirilmesi gerekli kararlar açısından inceleme görevi yoktur. Bu tip kararlar memur tarafından herkesin incelemesine açık bir dosyada muhafaza edilir. Ancak tescili ve ilanı gereken kararlar açısından memurun inceleme görevi vardır. Bu inceleme neticesinde kararın iptal edilebilecek nitelikte olmadığı kanaatine varırsa bu kararı tescil eder. Ancak iptal edilebilecek nitelikte bir karar olduğuna kanaat getirirse bu kararı tescil ve ilan etmek için bir ay süre ile bekler iptal davası açılmaması halinde bu kararı tescil eder. Memurun süre geçtikten sonra kararı tescil etmeme hakkı yoktur (Yiğit, 2005:185).

3.3.1. Genel Kurul Kararının İcrasının Geri Bırakılması

Genel kurul kararı hakkında iptal davasının açılması genel kurul kararının geçerliliğini etkilemez. Mahkemece karar iptal edilinceye kadar alınan genel kurul kararı geçerliliğini sürdürür. Bununla birlikte Türk Ticaret Kanunu'nun 449.maddesine göre genel kurul kararları aleyhine iptal ya da hükümsüzlük davası açıldığı surette mahkeme yönetim kurulunun görüşünü aldıktan sonra dava konusu kararın yürütülmesinin geriye bırakılmasına karar verebilir (Pulaşlı, 2016:412). Mahkeme icranın geri bırakılmasına davacının talebi üzerine ya da re'sen karar verebilir. Fakat her halde yönetim kurulu üyeleri ve denetçilerin görüşünün alınması zorunludur. İcranın geri bırakılması kararı talep üzerine verilmişse, davacıdan teminat istenebilir (Yıldız, 2004:196).

Genel kurul kararı, mahkemenin iptal hükmüne kadar geçerli, dolayısıyla icra edilebilir bir karardır. Oysa iptal hükmüne kadar kararın icrasının geri bırakılmaması bazen telafisi güç ve külfetli zararlara yol açabilir (Yüzgeç, 2007:122).

Tedbir kararına uymayarak alınan genel kurul kararını uygulayan organ ve kişiler yargı kararlarına aykırı davranmış olurlar. Bu kararları uygulayanlar için cezai yaptırımın uygulanabilirliği ortaya koyar. Ayrıca çıkan zararın tazmin yükümlülüğü de doğabilir. Diğer taraftan bir aylık süre dolmadan ve genel kurul kararının iptali için dava açılmadan karar yerine getirilebilir. Mahkemenin bu doğrultudaki genel kurul kararını iptal etmesi halinde, kararın ve yapılan işlemin baştan itibaren geçersiz olacağının bilinmesi gerekir. Genel kurulda alınan kararların uygulayıcıları kararları yerine getirirken bir aylık dava açma süresini göz önünde bulundurmalarıdır (Çalışkan, 2019:352).

3.3.2. İptal Davasında Sorumluluk / Tazminat

Genel kurul kararı iptal davasının sonuçlanmasıyla beraber kararın iptal edilmesine sebebiyet veren kişiler açısından sorumluluk doğmaktadır. Örneğin karara katılma hakkı bulunmadığı halde kararın alınmasına etki eden kişilerin ya da toplantıya davet gibi şekli şartları yerine getirmeyen ya da toplantı sırasında

kusurlarıyla alınan kararın iptaline sebep olan kişilerin kararın iptali nedeniyle sorumlulukları söz konusudur (Dalay, 1993:217).

Genel kurul kararının iptaline sebep olan kişi ya da kişilerin dava giderleri, yeniden yapılacak genel kurul masrafları gibi kararın iptalinin sonuçlarından doğacak giderleri genel hükümlere göre karşılama yükümlülüğü söz konusudur (Yüzgeç, 2007:127).

İptal davası, dava konusu kararda, iptal yaptırımını gerektirecek sakatlıklara bağlı olarak açılabilir. Çoğunluk gurubu, bu durumlarını kötüye kullanıp kendilerine özel çıkar sağlama amacıyla genel kurul kararı sağlamış bulunmadıkça, genel kurul bir karar alırken, ortaklık çıkarları bakımından takdir hakkına sahiptir. Bu çerçevede kullanılacak takdir hakkı, başlı başına bir iptal davasına konu olamaz. (Saka, 2004:307). İptal davası açma hakkının iyi niyet kurallarına aykırı olarak kullanılmaması gerekir. İptal davasının ortaklara veya kooperatife zarar vermek veya bir baskı kurmak amacıyla açılması, hem hakkın kötüye kullanılması, hem de sadakat yükümlülüğünün ihlalidir (Saka, 2004:307). Kötü niyetli biçimde dava açılması halinde bu dava nedeniyle ortaya çıkan zararın karşılanması kanun gereğidir. Ancak genel kurul kararlarının iptali davası kötü niyetle açılmadıkça bir tazminat bahis konusu olmaz. Y.11.HD.; E.1688, K.4690 (Yüzgeç, 2007:127). Burada bahsedilen kötü niyet dava açılmaması gerektiğini bilindiği halde dava açılması anlamındadır. Buradan anlaşıldığı üzere tazmin yükümlülüğünün doğabilmesinin öncelikli şartı, açılan davanın reddedilmesi ve verilen kararın kesinleşmesi ayrıca açılan davanın kötü niyetle açıldığının açıkça anlaşılmasının gerekmesidir. Bahsedilen tazminat yükümü ile ortağın dava açma hakkının kısıtlanmaması arasında çok büyük bir bağ söz konusudur. Kooperatifin zarara uğratılmaması amacı ile ortağın dava açma hakkının kısıtlanmaması gerekmektedir (Saka, 2004:308).

Türk Ticaret Kanunu'nun 451. maddesi uyarınca genel kurul kararlarına karşı kötü niyetle açılan butlanın tespiti ve iptal davasında şirketin uğradığı zararlar dolayısıyla davacılar müteselsilen sorumludurlar. Tazminat davasını şirketi temsil eden yöneticiler açar. Davalı taraf olarak iptal davasını açmış olan davacılar gösterilir. Zararı ispat etme yükümlülüğü şirkete aittir. Türk Ticaret Kanunu'nun 451.maddesine göre pay sahiplerinin dava açması olanaklı değildir. Ancak genel kurul kararının iptali sonucunda ortakların zarara uğraması halinde bunlara da dava

açma hakkının tanınması yerinde olur. Eriş'in konu ile verdiği bir örnek ve görüşü; Davacıların şirketin kar dağıtımına ilişkin alınan genel kurul kararının iptali hakkında kötü niyetle dava açmaları ve davanın uzun zaman sürmesinden sonra reddi söz konusu olmuşsa ve ortaklar bu nedenle zarara uğramışlarsa ortakların tazminat davası açma taleplerinin yerinde olacağı şeklindedir (Pulaşlı, 2016:413).

SONUÇ

Bu çalışma, esas itibariyle üç kısımdan oluşan bölümler halinde açıklanmaya çalışılmıştır. Sonuç kısmında ise yapılan çalışma neticesinde elde edilen genel bilgiler doğrultusunda kooperatif genel kurulu ve genel kurul kararlarının iptalini doğuran sebepler ve ortaya çıkardığı sorunların hukuk düzleminde çözümü ve çözümle ilgili önerilere yer verilmiştir.

Kooperatifçilik düşüncesini, dayanışma olgusuyla bireylerin beraber hareket ederek oluşturdukları ekonomik güç olarak tarif etmek mümkündür. Ülkemizde kooperatifçilikle ilgili gelişmelerin Cumhuriyet döneminde bizzat Atatürk'ün girişimiyle Meclis'te çıkarılan kanunla önem kazandığını söyleyebiliriz. Ancak sonraki süreçlerde geçmişten günümüze kadar geçen sürede kooperatifçiliğin gelişiminin istenilen seviyeye ulaştığını söyleyemeyiz. Kooperatiflerin kalkınmadaki önemi yadsınamaz. Devlet eliyle kooperatifçiliği teşvik edici tanıtımlar yapılarak kooperatifçilik ülke genelinde özendirilmelidir.

Bu çalışmada istatistikî verilere bakıldığında ülkemizde yapı kooperatifleri ilk sırada yerini almaktadır. Bu tür kooperatiflerin çoğunlukta olmasının nedenlerine baktığımızda, kooperatif avantajlarından yararlanmak isteyen inşaat sektöründe faaliyet gösteren girişimcilerin ucuz maliyet fikriyle kooperatif kurduklarını görebiliriz. Ortaya çıkan bu durum ortaklardan çok girişimciye fayda sağlamaktadır. Hukuksal düzenlemelerle bu tür istismarların engellenmesi gerekir. İkinci sırada tarımsal kalkınma kooperatifleri olduğu halde çiftçinin kooperatifçilikle ilgili temel bilince sahip olmaması nedeniyle bu alandaki kooperatifleşmenin ortakların hak ve menfaatlerini önemli ölçüde sağladığını söyleyemeyiz. Pragmatik uygulamalarla olumsuzlukların tespit edilerek çözüm üreten mekanizmaların devreye sokularak ortakların çıkarlarının korunması hedeflenmelidir. Öneri olarak devletin çiftçinin ürettiği ürünü alma garantisini çiftçiye vermesi, kooperatif ortaklarını piyasa baskısından koruması sunulabilir.

Kooperatifler karar almada en demokratik yapı ortaya koyan kuruluşlardır. Her ortağın temsilde sadece bir oy hakkı vardır. Kooperatif genel kurulunun toplanması, genel kurulun yetkileri, bu yetkilerden devredilebilen yetkiler, devredilemeyen yetkiler, genel kurulu toplantıya çağrı usulleri, alınan genel kurul kararları ve bu kararların doğurduğu sonuçlar bakımından hukuki düzenlemeler

önem arz etmektedir. Sonuçları itibariyle ortakları zarara sokacak ve telafisi zor olan genel kurul kararları almaktan kaçınılmalıdır. Kooperatif genel kurulu yapılırken ortaklardan oluşan bir kurul oluşturarak genel kurul esnasında divan kurulu ve bakanlık temsilcisinden bağımsız ayrı bir denetim mekanizması gibi görev icra etmesi sağlanmalıdır. Bu kurulun görev ve yetkilerinin sınırları hukuki düzenlemelere uygun olmalıdır. Genel kurul kararlarının demokratik ortamda ve doğru alınabilmesi için kooperatif ortaklarının bir şekilde genel kurula iştiraklerinin sağlanması gerekmektedir. Özellikle kooperatif yöneticileri tarafından tüm ortakların genel kurullara ulaşabilmeleri için gerekli koşulların sağlanması konusunda sorumlu tutulmalarını gerektiren hukuki düzenlemeler yapılmalıdır. Günümüzde iletişim olanaklarının çoğalması ve hızlı olmasını dikkate aldığımızda teknolojik gelişmeler doğrultusunda kooperatif ortaklarının genel kurullara katılımını sağlamak için çeşitli yöntemlerin uygulanmasına olanak veren yasal düzenlemelerin ivedilikle yapılması gerekir. Özellikle elektronik ortamda genel kurul yapmak için devlet destekli alt yapı hazırlanmalıdır. Kooperatif genel kurul kararlarının iptali ile ilgili yargı kararlarına baktığımızda kooperatif yönetiminin ve denetiminin hataları ve istismarlarından kaynaklı olduğunu görmekteyiz. Bu sonuçların ortaya çıkmasına sebep veren durum demokratik ortamdan uzak yapılan genel kurullardır. Genel kurulu düzenleyen tarafların sorumluluklarını düzenleyen hukuki yaptırımların caydırıcı olması gerekir. Yürürlükte mevcut olan cezai yaptırımlar değerlendirilerek caydırıcılıkları arttırılmalıdır.

Ayrıca kooperatif genel kurul kararlarının iptali ve sonuçları ile ilgili çalışma yaparken konuyla doğrudan alakalı hukuki düzenlemelere fazlaca rastlanılmadığını ifade edebiliriz. Kooperatif genel kurul kararları ile ilgili daha çok anonim şirket ortaklıklarının hükümleri esas alınarak açıklığa kavuşturma sağlanmıştır. Bunun sebebi kooperatif genel kurul kararlarının iptali ile ilgili doğrudan hukuki düzenlemelerin azlığıdır. Kooperatifçiliğin gelişimi ancak kooperatif genel kurul kararlarının demokratik ortamda sarih ve doğru alınmasıyla mümkündür. Tüm bunların sağlanması için kooperatif genel kurul kararlarının iptalini düzenleyen doğrudan hukuki düzenlemelerin gerekli olduğu kanaatindeyiz.

KAYNAKÇA

Aker, H. (2019). *Kooperatiflerde Genel Kurul*, Ankara: Ekin Basım Yayın Dağıtım.

Aykan, F. (2007). *Kooperatif Üyeliğinden Çıkarılma ve Çıkarılma Kararına İtiraz Davası*, Ankara, 2007.

Bilge, M. E. (2003). Pay Sahiplerinin Anonim Ortaklık Genel Kurullarına İnternet Aracılığıyla Katılımı. *Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal TEKİNALP'e Armağan, C, 1*, 219-236.

Bingöl, A. (2010) *Türk hukuku'nda kooperatif genel kurulu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bingöl, A. (2007) *Türk Hukukunda Kooperatif Genel Kurulu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bozkurt, T. (2013). *Şirketler ve Kooperatifler hukuku*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık A.Ş.

Coşkun, M. (2019). *Kooperatifler Hukuku*, Ankara:2019.

Çalışkan, M. (2019). *Kooperatifler için Genel Kurul Rehberi*, Ankara: Adalet Yayınevi.

Çelik, L. (2006). *Kooperatifler Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayınevi.

Çetin, E. (2004). *Ceza Hukuku Açısından Kooperatifler*, Ankara: Yetkin Yayınları.

Çetiner, S. / Bozkurt Yüksel A.E. (2017). *Ticari İşletme ve Şirketler Hukuku*, Ankara:2017.

Çevik, O. N. (2003). *Kooperatifler Kanunu*, Ankara: Yetkin Yayınevi.

Çıkmın, A. ve Karacan, A. R. (1994). *Genel Kooperatifçilik*. İzmir: Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, (511).

Dalay Ülgen, B. (1993). *Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararının İptali*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Deligöz, M. (2005). Kooperatifçilik Hakkında. *Karınca Dergisi*. 824: 2-10.

Doğanay, İ. (2004). *Türk Ticaret Kanunu Şerhi*, Ankara: Beta Yayınevi.

Domaniç, H. (1988). *Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması*, İstanbul: TTK Şerhi, Temel Yayınevi.

Erçin, F. (2005). *Türk Hukukunda Kooperatif Tüzel Kişiliğinin Ayırıcı Özellikleri*, Ankara: Yetkin Yayınevi.

Eriş, G. (2001). *Uygulamalı Kooperatifler Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, *Türkiye Kooperatifçilik Raporu 2016*, Ankara: Mayıs 2017.

Hacımahmutoğlu, S. (2016). Anonim Ortaklıkta Ultra Vires Doktrini ve Ortaklığı Bağlamaya Yetkili Organın,(Yönetim Kurulunun) Yetkilerinin Sınırlandırılmaması.

İmregün, O. (1989). *Anonim Ortaklıklar*, Yenilenmiş 4. Bası, İstanbul 1989.

İnan, İ. H. (2008). *Türkiye'de Tarımsal Kooperatifçilik ve AB Modeli*. İstanbul: İTO Yayınları.

Kaçak, N. (2002). *Konut Yapı Kooperatifleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Kara, E. (2018). *Hasan Kalyoncu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Sayı:15 Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Kara, M. (2003). *Kooperatifçilik*, Bolu: Poyraz Ofset.

Karalar, R. (2000). *Kooperatifçilik Teknikleri Temel Ders Kitabı*. İstanbul: Birinci Basım. MEB.

Karayağın, Y. (1973). *Ticaret Hukuku II Şirketler Hukuku*. Ankara, Sevinç Matbaası.

Kocabaş, Ö. Y. (2010). *Türkiye’de Tarımsal Kooperatifçilik Düşüncesinin Gelişimi*, İstanbul: Libra Yayınları.

Koç, H. (2001). *Kooperatifçilik Bilgileri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Korkut, Ömer. (2000) *A.O.’larda Genel Kurul Toplantısına Çağrı ve Toplantının Yürütülmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

Kuru, B. (1991) *Hukuk Muhakemeleri Usulü*.

Moroğlu, E. (2002). *Oy Sözleşmeleri*. İstanbul.

Müftüoğlu, H. ve Aydos, V. (2001). *Türkiye’de Kooperatifçilik Türk Konut Kooperatifçiliğine Alternatif Bir Model: Almanya*, İstanbul: İTO Yayınları.

Özcan, O. (2007). *Türkiye’de Kooperatifçiliğin Tarihi Gelişimi ve Cumhuriyet Dönemi Kooperatifçiliği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Özer, I. (2006). *Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul ve Genel Kurulun Elektronik Ortamda Toplanması ve Karar Alması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Özsungur, F. (2014) *Ticaret Şirketlerinde Genel Kurul Yapılmamasının Hukuki ve Cezai Yaptırımları*. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, cilt:18,Sayı:2).

Poroy, R./ Tekinalp, Ü, / Çamoğlu, E. (2019). *Ortaklıklar Hukuku II 14. Basiya Ek*, İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Pulaşlı, H. (2016). *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*, Ankara: Adalet Yayınevi.

Saka, Z (2004). *Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul*, İstanbul.

Tandoğan, H. (1952).Anonim Şirketlerde Hissedarların Umumi Heyete iştirak ve Rey Haklarının Esas Mukavele İle Tahdidi, I.Ticaret ve Banka Hukuku Haftası, Ankara.

Tekil, F. (1998). *Anonim Şirketler Hukuku*, İstanbul: Fakülteler Matbaası.

Teoman, Ö. (2000). *Otuz Yıl Ticaret Hukuku, Tüm Makalelerim*, Ankara: Beta Yayınevi.

Tekinalp, Ü. (1972). *Kooperatiflerde Ortakların Kişisel Niteliklerinin Önemi, Ortak Sıfatının Kazanılması ve Yitirilmesi*, İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Tekinalp, Ü. (2019). *Ortaklıklar Hukuku II*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Tekinay, S. S. ve Akman, S. (1993). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Tosbi, S. (1979) *Kooperatifçilik Ders Notları*, İktisat ve Ticaret Yüksek Okulu Yayınları.

Tuncer, Y. Özmen, K. (2003). *Kooperatif Davaları*, İstanbul.

Von Tuhr, Edege. (1983).*Borçlar Hukuku C.I-II*, Ankara.

Yıldız, Ş. (2004). *Anonim Ortaklıkta Pay Sahipleri Açısından Eşit İşlem İlkesi*, İstanbul: Seçkin Yayınevi.

Yiğit, İ. (2005). Anonim Ortaklık Genel Kurulunun İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar, İstanbul: Vedat Yayınları.

Yüzgeç, S. H. (2010). *Kooperatif Genel Kurulu ve Genel Kurul Kararlarının İptali*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yüzgeç, S. H. (2007). *Kooperatif Genel Kurulu ve Genel Kurul Kararlarının İptali*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

YARARLANILAN İNTERNET SİTELERİ

<http://arslanlibilimarsivi.com/sites/default/files/makale/HasanPulasli-internetOrtamindaGenelKurul.pdf> (Erişim 17.04.2020).

http://koop.gtb.gov.tr/data/592ea2dd1a79f514_ac499aae/TKR-2016-2017%200804-BASIM.pdf (Erişim:06.04.2020).

<http://www.kent-koop.org.tr> (Erişim:08.02.2020).

<http://www.siirt.edu.tr/dosya/personel/kooperatifciliknotlari1siirt201911611280669.pdf> (Erişim:13.03.2020).<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/398249> (Erişim:25.03.2020).

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/398249> (Erişim:25.03.2020).

<https://ticaret.gov.tr/data/5d419c6013b87639ac9e00fc/f9e7e83d467b12bd4b1cb9e7643e063d.doc-> (Erişim:13.03.2020).

<https://webdosya.csb.gov.tr/db/igdir/webmenu/webmenu3336.pdf> (Erişim:15.03.2020).

<https://www.ksmmmo.org.tr/office/pdf/genelkurullar.pdf> (Erişim:05.04.2020).

<https://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.16800&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=> (Erişim:15.03.2020).

<https://www.ticaret.gov.tr/kooperatifcilik/kooperatifler-hakkinda-bilgiler/tarihce> (Erişim:13.03.2020).

www.corpus.com.tr (Erişim 17.04.2020).

www.kazanci.com (Erişim 17.04.2020).

www.sinerjimevzuat.com.tr (Erişim 17.04.2020).

